David Foenkinos

Despărțirile noastre

180

CARTEA DE PE NOPTIERĂ

HUMANITAS

ebook

HUMANITAS

CARTEA DE PE NOPTIERĂ

DG Educație și cultură

Programul Cultura

Acest proiect a fost finanțat cu sprijinul
Comisiei Europene.
Această publicație reflectă numai punctul de vedere al
autorului și Comisia nu este responsabilă pentru eventuala
utilizare a informațiilor pe care le conține.

„Sunt incapabil să mă inspir din realitatea propriei vieți, nu fac defel autoficțiune“, mărturisește David Foenkinos într-un interviu. Născut în 1974, la Paris, a urmat Literele la Sorbona și a făcut parte dintr-o formație de jazz.
Cum a început să scrie? Adolescent timid și romantic, și-a conturat stilul în scrisorile de dragoste. Apoi, pe măsură ce învăța să cânte la chitară, exersa și arpegiile literare. N-a dorit să debuteze decât la Gallimard, unde și-a trimis în plic manuscrisul primului roman, *Inversion de l'idiotie. De l'influence de deux Polonais*. După o așteptare destul de lungă, romanul a fost acceptat și astfel, în 2002, a început cariera de succes a scriitorului. A publicat la Gallimard, Flammarion și Grasset, a obținut mai multe premii literare și este tradus în numeroase țări. A scris, de asemenea, scenarii de film și adaptări pentru teatru. Și, pentru că-i plac benzile desenate, a compus și un text de gen, prima parte dintr-o trilogie intitulată *Pourquoi tant d'amour?*
David Foenkinos a fost la București și s-a întâlnit cu cititorii cărții *Potențialul erotic al soției mele*, un succes al colecției „Cartea de pe noptieră“.
„Înainte de orice, încerc să-i fac pe ceilalți să râdă“, spune tânărul scriitor. Cititorii romanelor sale vor putea să verifice dacă izbutește.

Scrieri: *Inversion de l'idiotie. De l'influence de deux Polonais* (2002), *Entre les oreilles* (2002), *Le potentiel érotique de ma femme* (2004; *Potențialul erotic al soției mele*, Humanitas, 2005), *En cas de bonheur* (2005; *În caz de fericire*, Humanitas, 2008), *Les cœurs autonomes* (2006), *Qui se souvient de David Foenkinos*? (2007).

Marioara Sima, profesoară de limba franceză, este autoare de manuale școlare și de cursuri postuniversitare (învățământ deschis și la distanță). A mai tradus *Capcana lui Dante* de Arnaud Delalande, *Savoir-vivre sau bunele maniere astăzi* de Olivier Cechman şi *O poveste de dragoste, poate* de Martin Page (Humanitas, 2009).

David Foenkinos

Despărțirile noastre

Traducere din franceză de
MARIOARA SIMA

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Colecție inițiată de Ioana Pârvulescu
Redactor coordonator al colecției: Mona Antohi
Redactor: Georgeta-Anca Ionescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Patricia Rădulescu
DTP: Denisa Becheru, Dan Dulgheru

David Foenkinos
Nos séparations
© Éditions Gallimard, Paris, 2008
All rights reserved.

© HUMANITAS, 2011, pentru prezenta versiune românească
(ediția print)
© HUMANITAS, 2013 (ediția digitală)

ISBN 978-973-50-3908-0 (pdf)

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372.743.382; 0723.684.194

Pentru Alain

PARTEA ÎNTÂI

I

Am impresia că moartea este o privire care mă pândeşte în permanenţă. Fiecare gest al meu e sortit să fie analizat de o forţă superioară, acea forţă care e viitorul meu de om descompus. Mi se întâmplă asta încă de la o vârstă fragedă. Trăiesc gândindu-mă tot timpul că într-o zi nu voi mai trăi. Reuşesc astfel să fiu foarte pozitiv şi mai ales să savurez fiecare clipă. Sunt în stare să găsesc ceva plăcut, cât de mic, chiar şi-n cele mai groaznice momente. De exemplu, în metrou, înghesuit şi transpirat, pot să-mi spun cu toată convingerea: „Ce noroc totuşi că sunt în viaţă!“ Acelaşi lucru mi se-ntâmplă şi în relaţiile amoroase. Mă uit la mine cum iubesc, atent mereu să nu stric nimic într-o inimă care bate pentru mine. Când mă trezesc lângă o femeie, îi contemplu urechea şi încerc să fotografiez mental strălucirea ei aparte. Ştiu că într-o zi voi sta întins, nemişcat, faţă-n faţă cu moartea, şi că nu-mi vor mai rămâne decât aceste amintiri ale amorurilor trecute.

II

Există trei miliarde de femei pe pământ. Sunt aşadar îndreptăţit să mă întreb: de ce tocmai Alice? Mai ales în zilele în care ne certăm. De ce ea, dintre atâtea chinezoaice şi rusoaice? De ce este ea aici în viaţa mea, să mă enerveze, să mă exaspereze? Îmi spun că există cu siguranţă pe undeva o australiancă cu care aş fi foarte fericit. Australience blânde şi iubitoare, în mod sigur există asemenea femei (ideală ar fi o australiancă născută în Elveţia). Dar s-ar găsi alte inconveniente: ce oroare să faci o zi întreagă cu avionul ca să vizitezi familia soţiei. Urăsc avionul; la nevoie, aş putea să-l suport dacă s-ar monta şine pe cer. În sfârşit, cred că sunt fericit.

— Alice, aş fi putut să dau peste o fată mult mai rea decât tine.

— Mă oboseşti, Fritz[1]. Mă oboseşti, pe bune.

— Atunci, noapte bună.

Îmi amintesc de discuţia asta. Îmi amintesc, de asemenea, că m-am întins lângă Alice. În liniştea acelei nopţi, păream atât de fericiţi. Aveam pe-atunci puţin peste douăzeci de ani. Încercam să fac sport ca să am un bust frumos şi în acelaşi timp să-l citesc integral pe Schopenhauer ca să-mi fac o idee exactă despre suferinţă. Conform mai multor păreri pe care le-am tocmit, acest amestec îmi dădea o anumită

1. Da, ştiu, e ciudat să te numeşti Fritz. Mai ales când nu eşti neamţ. Tatăl meu avea o pasiune pentru romanul *Mars* de Fritz Zorn. Astfel, îmi plăcea destul de mult să port prenumele unui autor care a murit de cancer la treizeci şi doi de ani şi care spunea: „Consider că orice om care a fost toată viaţa cumsecade şi înţelept nu merită nici mai mult, nici mai puţin decât să aibă cancer.“

eleganță. Puteam spera, așadar, la o viață de erou modern. Singurele obstacole în calea acestui eroism: insomniile mele. Nu poți salva omenirea fără cel puțin opt ore de somn pe noapte. Toți eroii dorm bine, chiar dacă iepurește. Ei stăpânesc noaptea, în timp ce eu număr toate oile din lume; nu mi-a scăpat niciodată vreuna la socoteală. Să te lași doborât de o masă lânoasă, asta chiar că te adoarme. Cu trecerea anilor, am învățat să-mi duc suferința cu stoicism. Mă scol noaptea și citesc, ore întregi. Cuvintele îmi sunt adesea refugiu, până-n zori, și uneori literele se amestecă cu visele mele la hotarele somnului.

Alice se îmbrăca mereu mult prea repede. O imploram sistematic să-mi lase un pic de timp ca să-i privesc chiloții.

„Dar o să întârzii!“ striga ea.

Femeilor ar trebui să li se interzică să țipe. Mai ales dimineața, când încă mă zvârcolesc în speranța unui vis erotic. Mă gândeam mai ales c-ar trebui să pun ceasul să sune mai devreme. Eram întru totul de acord să fur din somnul meu minutele necesare pentru a contempla coapsele logodnicei mele. Ea mă lăsa singur în pat și eram fericit să găsesc uneori câteva fire de păr, dovezi ale trecerii ei pe acolo. Am făcut într-o zi o remarcă în legătură cu urmele pe care le lăsa ea. Mi-a răspuns:

„Te pomenești c-oi fi o amantă foarte rea.“

Acesta e exact genul de răspuns care face să-mi bată inima, și să vedeți de ce. În logica amoroasă, fiecare este Albert Einsteinul celuilalt. Mai sunt și alte fraze de-ale lui Alice pe care le-am găsit formidabile și care n-au nici o valoare pentru restul oamenilor:

„Mi-e frig, dar prefer să dorm goală.“

„Am putea merge la cinema într-o zi.“

„Ar trebui să nu-ți lipsească niciodată șvaițerul din frigider.“

„Asta-mi amintește de un vis pe care l-am avut, dar pe care nu-l mai țin minte.“

„Ar trebui totuși să merg la biserică într-o duminică.“

„Regret că am făcut asta. Mă mai iubești?“

„Woody Allen face și filme care nu sunt comice.“

Și așa mai departe. Dacă pentru dumneavoastră aceste fraze nu reprezintă nimic, asta e pentru că nu sunteți îndrăgostiți de Alice.

Ea pleca, și apoi mă îmbrăcam și eu. Când închidea ușa după ea era semn că ziua putea să înceapă. Pe vremea aceea eram student și ezitasem atât de mult între mai multe căi, încât urmam cursuri foarte diverse precum istoria artei și fizica moleculară. Voiam să cunosc tot felul de Roberți: Musil, Schumann, Bresson sau Zimmermann. Îi făceam pe ai mei să creadă că aparentele mele rătăciri erau rodul unei strategii profesionale bine gândite. Strategie pe care nu aveam s-o dezvălui decât la vremea cuvenită. Era o parte din modul meu de a trăi: mereu liniștindu-i pe ceilalți, făcându-i să creadă în justețea actelor mele. Dar oare era vina mea dacă mă interesa chiar totul? De ce să alegi mereu? Viața era o succesiune de îngrădiri. Trebuia să fii fidel, trebuia să fii de stânga, trebuia să mănânci la ora 13. Iar eu voiam o amantă care să fie de dreapta și să o duc să luăm prânzul la ora 15.

Poate că asta m-a atras la Alice. Am simțit încă de la prima privire că relația noastră va fi în afara

regulilor. De fapt, nu. Nu asta a fost prima senzație pe care am avut-o. La început de tot, a existat un gest. Asta mă face să mă gândesc la *Nemurirea* de Milan Kundera, carte a cărei eroină se naşte dintr-un gest. Alice s-ar fi putut regăsi în romanul unui mare scriitor ceh, dar ea a preferat să fie în viața mea. Era într-o sâmbătă seara şi fuseserăm invitați la o serată. Împrejurările nu aveau nimic extraordinar, însă tocmai acesta este cel mai bun mijloc de a întâlni extraordinarul. Ne-am cunoscut acolo, din întâmplare, mergând cu prieteni de-ai prietenilor, şi acest frumos lanț al prieteniei ne-a făcut să găsim iubirea. Vreau să spun o iubire adevărată, una dintre acelea care te propulsează în categoria ființelor ridicole.

Trebuie să fi fost un pic trecut de ora trei dimineața. Eu, care sunt foarte exact cu detaliile întâlnirii noastre, mărturisesc că n-am reuşit performanța să țin minte şi orele. Vine o vreme când nu mai există ore. Eram înghesuiți în bucătărie în căutarea unui strop de alcool. În astfel de cazuri, se găseşte întotdeauna un măscărici care-şi instaurează dominația umoristică, şi uneori e suficient ca el să vorbească niţel mai tare decât ceilalți. Oriunde am fi, tensiunea ierarhică nu se sfârşeşte niciodată. Un mic grup vesel se adunase în jurul lui, încurajându-l în convingerea că este fără pereche. În acest cerc al râsului, ne-am întâlnit noi, Alice şi cu mine. Stăteam față-n față. Râsetele treceau pe deasupra capetelor noastre, deformate de atmosfera vaporoasă. Auzeam doar hihihi şi hahaha. Chipul lui Alice era foarte aproape de-al meu când a făcut acel gest uimitor. A ridicat încet mâna ca să-şi mângâie nasul

şi apoi urechea stângă. Totul în treacăt, ca şi cum ar fi fost o hoaţă a propriului chip. E greu să descriu exact ce a făcut cu degetele, dar înlănţuirea acestor două mângâieri a dat naştere unui gest de o mare intensitate. Şi, imediat după aceea, am văzut-o privindu-mă. Părea aproape stingherită şi mi-a zâmbit. Nu era un zâmbet care aparţinea cercului de râsete. Îmi era destinat mie. Cum eu i l-am întors imediat, am format un cerc în care singurii iniţiaţi eram noi doi. Cercul nostru de zâmbete era un subansamblu autonom al cercului de râsete, o disidenţă intimă.

După ce măscăriciul a ostenit, publicul lui s-a împrăştiat. După atâtea râsete, părea aproape trist. Eram în sfârşit singuri.

— Mi-a plăcut mult gestul tău de adineaori, i-am spus eu.

— A, da, care gest? a întrebat ea, cu o voce puţin dezamăgitoare, puţin bolovănoasă, desigur din cauza tutunului şi a alcoolului.

— Când ţi-ai atins nasul şi apoi urechea, foarte repede. Ţi-ai mângâiat uşor aceste două părţi ale chipului, parcă era un cod secret.

— Ai băut?

— Nu, sunt treaz. Trebuia să fiu treaz ca să sesizez asemenea gest.

— Nu-mi amintesc.

— Lasă-mă să-ţi arăt.

Era o ocazie s-o iau de mână. S-a lăsat ghidată. Degetele ei i-au atins din nou uşor chipul. Am înţeles imediat că asta nu era decât o pastişă grosolană. Gestul acela cuprinsese toată frumuseţea efemerului din vârful degetelor ei. Niciodată nu ar mai putea fi repetat. De atâtea şi atâtea ori după aceea, Alice a

încercat în van să reproducă acea clipă unică. Ca să-mi facă plăcere, desigur. Dar şi pentru a regăsi strălucirea unui moment magic. Căci ea ştia că prin gestul acela mă cucerise. Iar eu ştiam că, adorându-i-l, o cucerisem la rându-mi.

— Şi... cum se numeşte autorul acestui gest? am întrebat eu.

— Alice.

— Alice... Alice, e bine. Este scurt, dar e bine.

— Găseşti că e scurt?

— Nu, e bine. Important e că nu ai părul scurt.

— Tu aşa eşti mereu?

— O să ai cât timp vrei ca să afli cum sunt eu.

— Şi pe tine cum te cheamă?

— ...

Nu ştiu de ce, dar mi-a trebuit ceva timp ca să-i răspund. În clipa aceea, n-aveam chef să mă cheme Fritz. Cred mai ales că n-aveam chef să fiu limitat de nişte litere, nu voiam să definesc nimic din ceea ce trăiam împreună, voiam să ne mai îngăduim încă să fim doi necunoscuţi. Niciodată după, n-am mai putea reveni la momentul în care nu ne cunoşteam încă. Erau ultimele clipe ale relaţiei noastre anonime, şi unu, şi doi, şi trei:

— Mă cheamă Fritz.

Ea n-a comentat nimic legat de prenumele meu. Fie şi numai din acest motiv, nu era exclus s-o iau de soţie într-o bună zi[1], ba mai mult: să ne cumpărăm un câine împreună.

---

1. De bună seamă, eu încă nu ştiam ce dezastru avea să fie povestea noastră.

III

Alice este o tânără de familie bună. Mai bine să mărturisesc imediat: acest lucru tinde să mă excite. Din punct de vedere fizic, ea are toate caracteristicile unei iubite. Părul drept, câteodată o bentiță și un fel atât de catolic de a zice „da". Mă dădeam în vânt după bunele ei maniere stricte și găseam în modul ei de a trăi atâtea lucruri de care eu dusesem lipsă. Trebuie spus că am fost crescut (cuvântul e puțin cam dur) de părinți post-'68. Nu vă puteți imagina cât este de traumatizant să-ți petreci vacanțele în India când ești copil. E doar un detaliu neînsemnat. În prezent, îi văd rar: ei trăiesc undeva pe un munte, la umbra mustăților lui José Bové. Sau, dacă nu, călătoresc la capătul celălalt al lumii sărace. Participă la toate manifestările altermondialiste. Uneori mă gândesc că eram, pentru ei, mai puțin important decât un bob de orez brazilian vândut la preț cinstit. Acest echilibru nu era, până la urmă, echitabil pentru mine, dar am făcut în așa fel încât să las valorile lor să mă construiască, fără să le iau prea mult în seamă lipsurile. Nu pot să spun că n-am avut parte de iubire; doar că a trebuit s-o împart cu toți nevoiașii de pe planetă. Intram mulți în inima părinților mei și am avut mereu sentimentul acesta: nu de secetă, ci de îngustime afectivă.

Ce clișeu: fiul hipioților cu fiica burghezilor. Nu pot face nimic în privința asta, cu toții suntem niște clișee. Educația, în cele mai multe cazuri, este doar un antrenament zilnic pentru a nu mai semăna cu părinții noștri. Dacă Alice a păstrat multe dintre principiile alor ei, ea nu mai este totuși potrivită pentru

lumea lor. Respectă această lume, caută să nu-i încalce niciodată nici cea mai neînsemnată regulă. Merge să-i vadă în fiecare duminică, un ritual de neclintit, precum o zi de sărbătoare. Dar ea trăiește liber și reușește cu destulă eficiență să nu se lase copleșită de dictatele familiale. Altfel spus, e în stare să fumeze un *joint*, să asculte rock alternativ, să-l citească pe Marchizul de Sade și mai ales să mă iubească. Da, cu siguranță e un soi de rebeliune inconștientă în ideea de a mă iubi pe mine. Știu foarte bine că nu am profilul ginerelui ideal. Visam totuși să-i cunosc părinții. În mintea mea, în ciuda a ceea ce știam despre rigiditatea lor, ei erau modele de stabilitate. Și îmi lipsise atât de mult o viață cotidiană impregnată de reguli. În fiecare duminică, Alice pleca să-i vadă și o întrebam:

— Când mi-i prezinți și mie?

— În curând.

— S-ar zice că ți-e rușine. Cel puțin le-ai vorbit despre mine?

— Da... în fine... puțin...

— Adică?

— Ei bine, o dată le-am vorbit despre tine... am pomenit de numeroasele tale studii...

— Și?

— Am văzut în privirea tatălui meu că asta nu-l amuza. Atunci am preferat să spun că ești doar un prieten. Un bun prieten.

— Un bun prieten?

— Fritz! Înțelege, totuși!

— Da, am înțeles foarte bine, trebuie să fac ENA* ca să-i cunosc pe părinții tăi.

---

* École Nationale d'Administration (Școala Națională de Administrație). (*N. tr.*)

— Nu… dar… mai bine mai târziu… când o să ai o slujbă adevărată.

Eram scandalizat văzând cât îi e de ruşine cu mine. Bineînţeles că exista şi un soi de rea-credinţă în revolta mea, fiindcă îi înţelegeam atitudinea. În acelaşi timp, meritam să mi se dea o şansă. Eram un băiat împrăştiat, desigur, dar serios. Alice ar fi putut scoate în evidenţă acest aspect în faţa tatălui ei, însă a preferat să mă rezume la studiile mele. Aşa că, pentru a-i cunoaşte, trebuia să am un loc de muncă. Din fericire, aveam să găsesc curând un serviciu pe măsura cunoştinţelor mele. Aveam să primesc un salariu şi tichete de masă şi astfel să intru în lumea adulţilor.

IV

Cu siguranţă că nu am făcut destul sport în tinereţe pentru a suporta mişcările neregulate ale inimii mele. E atât de obositor să treci mereu de la fericire la nefericire. Cu Alice, alternau neîncetat momentele de euforie, în care voiam s-o duc în weekend pe Lună, cu momentele de violenţă intersiderală, în care aş fi vârât-o în inima Pământului. Cred că şi ea simţea exact la fel. De obicei atât de blândă şi de susurătoare, era în stare să ţipe dintr-odată, să şuiere strident în urechile mele îndrăgostite. Dansam valsul tonalităţilor. Şi aproape că ajunsesem să cred că iubirea te asurzeşte.

Într-o seară, am întrebat-o de ce avea figura aceea. Da, avea o figură aparte, ca cineva care şi-a uitat

umbrela. Nimic nu o irita mai mult decât să o întreb în ce dispoziție e.

— Încetează să mă mai analizezi! Încetează să analizezi totul! Nu mai pot!

Dar eu nu mă puteam abține și o luam de la capăt:

— De ce te enervezi așa?

Era tocmai fraza pe care nu trebuia s-o rostesc. Niciodată nu trebuie să îi ceri unei femei nici cea mai mică explicație rațională pentru comportamentul ei. A ieșit să ia aer. Deseori mă gândesc la această expresie: „a lua aer". Asta înseamnă că pleci în altă parte ca să-l găsești. Asta înseamnă literalmente: acolo unde mă aflu, mă asfixiez.

Stricam clipe de fericire, trăiam zile întregi în mod pueril, visam să nu ne mai iubim, și totuși rămâneam acolo, fără să fim în stare să fugim din lumea închisă a poveștii noastre.

— Cum am făcut noi de am căzut atât de jos? am întrebat-o într-o bună zi, obosit să o mai iubesc.

— Îngerul nostru păzitor este de vină. Băuse prea mult în seara aceea. Dacă există femeia vieții tale, să știi că trebuie să fi fost tipa care era chiar lângă mine. Îți mai aduci aminte de ea?

— E adevărat că nu arăta rău...

— Da, perfectă pentru tine. Blândă și ștearsă. Ea ar fi fost cu siguranță mereu de acord cu tine. Sunt sigură că ea era aleasa. Îngerul a ratat cu numai câțiva milimetri. Toate certurile noastre de aici vin. De la o săgeată care și-a greșit ținta.

M-am gândit: data viitoare când mă îndrăgostesc, iau și numărul fetei de alături (nu se știe niciodată: poate că sunt predestinat să nu întâlnesc decât

femei care stau fix lângă femeia vieții mele). Ne-am amintit din nou de prima noastră noapte. Nostalgia, ea este întotdeauna refugiul. Își lăsa capul ei mic pe umărul meu, era ceasornicul meu spart, infinitul adus pe buzele mele. Cine știe de ce ne aprindeam, poate tocmai ca să avem parte de acea plăcere copilărească și simplă a împăcării. Să călătorești pentru o clipă în afara duioșiei este adrenalina ridicolului. Murmuram atunci:

— De-abia aștept să îmbătrânim și să trăim în Elveția.

— Da, iubirea mea.

— O să ne mișcăm mai puțin. N-o să ne mai putem certa. Și pe timpul nopții o să ne punem protezele dentare amândoi în același pahar. Dinții noștri vor fi fericiți împreună.

M-am gândit visător la viața dinților noștri. O dată ni i-am comparat (fiecare cu preocupările lui), și se pare că aveam multe în comun. Mai ales o fisură identică pe al treilea dinte de sus numărând înspre stânga. O fi existând oare o mistică a dinților? E posibil să fim conduși spre iubire chiar de dinții noștri? Și atunci dentiștii ar fi niște persoane care-și caută cu disperare sufletul-pereche.

Există un aspect al personalității mele pe care nu l-am precizat încă: nu suport conflictele. Să fiu împăciuitor, acesta e sloganul nevrozei mele. O obârșie pacifistă care este, în mod sigur, singura mea moștenire concretă. Uneori nu reușeam să ne împăcăm și atunci cearta se învenina. Într-o seară, Alice ieșise trântind ușa, am uitat de ce, și, în loc s-o las să se calmeze, am alergat după ea. Am alergat, în noapte, ca s-o ajung din urmă. S-a zbătut în brațele

mele. Era coregrafia iubirii noastre. Era transpirată toată și tânjeam după duioșia ei ca după un îndepărtat moment fericit din copilărie. Nu înțelegeam nimic din ce-mi spunea. Gesticula, era îngrozitor de nefericită, iar eu eram cel mai rău dintre bărbați. Încercam să-i spun că o iubesc, că am iubit-o din prima secundă, dar cuvintele mele nu erau bune la nimic. Mă lovea și o loveam și eu. Ne-am oprit pentru o clipă, fără să băgăm măcar de seamă că ne aflam în fața terasei unei cafenele încă deschise. Vreo zece clienți asistau la spectacolul nostru de stradă, iar noi le ofeream un fel de Avignon Off*.

Am fost de acord că era mai bine să ne calmăm fiecare de unul singur. Mă simțeam atât de nefericit. Aceasta era o ceartă adevărată, una dintre cele mai violente din istoria noastră. A doua zi, m-am trezit cuprins de panică. Alice nu venise să doarmă cu mine. Și știam că ea nu va face primul pas. Era prea orgolioasă. Pesemne se afla liniștită la curs. În vreme ce pe mine certurile noastre mă devastau, ei i se întâmpla uneori să nici nu și le mai amintească măcar. „A, bine, am spus eu asta?“ mă întreba ea, și nu reușeam să-mi dau seama dacă-și bate joc de mine cu neobrăzare sau dacă poseda o redutabilă capacitate de uitare. Cred mai ales că ea se liniștea repede, în timp ce eu eram tipul de băiat care răsucește-n minte lucrurile pe toate fețele. Ce-ar fi trebuit să fac? Fără ea, mi-era teamă să nu mă-mbolnăvesc. Era o tâmpenie. Îmi trecea uneori prin cap că ea mă proteja de infecții și de epidemii.

---

* Festival anual de teatru din Franța, fondat în 1947. (*N. tr.*)

M-am dus s-o iau la ieșirea de la facultate. Alice studia germana. Avea să devină profesoară. Pentru mine, germana era o limbă magică de-a dreptul, ca să nu spun erotică. Hitler a ucis-o, lătrând-o. Adesea, când făceam dragoste, îi ceream să-mi murmure cuvinte în germană. Nimic nu mă tulbura mai mult. Așteptând-o, m-am gândit din nou la planul nostru de a merge în curând la Berlin (o călătorie pe care n-aveam s-o mai facem niciodată) și mi-am dorit atât de mult să mă plimb prin Savignyplatz la braț cu ea. Alice iubea la fel de mult această limbă, într-atât, încât voia să o predea; după o vreme, înțelesesem că faptul de a mă numi Fritz pledase în favoarea mea. Ce fericire că acest prenume îmi aducea în sfârșit ceva bun, după atâția ani în care mă aruncase în ridicol.

Cearta noastră din ajun fusese absurdă. Speram că totul avea să fie uitat într-o clipită. Îmi agățasem o pancartă la gât, pe care se putea citi:

„Mă scoți din sărite."

Alice a ieșit. Am văzut-o apropiindu-se de mine și încercând să descifreze ce scrisesem. Mi-a zâmbit larg și a grăbit pasul ca să mă îmbrățișeze. Apoi, a murmurat: „Și tu mă scoți pe mine din sărite."

A fost iubire.

V

Trecură lunile și veni vara. Ca în fiecare an, Alice mergea acasă la părinți, în Bretania. Nu eram invitat. Însă nu mai voiam să mă consum din cauza acestei bariere pe care ea o pusese între familia ei și mine, așa că-mi făcusem alt program. Trebuia să mă gândesc la viitorul meu profesional. Am trimis numeroase scrisori pentru obținerea unui stagiu. Am

întreprins demersuri în domenii foarte diferite şi aşteptam răspunsul aşa cum aştepţi rezultatul la o ruletă rusească. Viaţa mea era în mâinile destinului, iar eu încercam să-mi imaginez acest destin ca pe o femeie grijulie. Destul de repede, Editura Larousse m-a contactat. Femeia cu care am vorbit la telefon a râs uşurel evocând particularitatea CV-ului meu.

— Bună ziua, am programată o întâlnire cu Céline Delamare.

— Foarte bine, o anunţ.

Acest dialog poate părea neînsemnat, dar simţeam că ceva important se întâmpla chiar în clipa aceea. În momentul în care am intrat în holul unei edituri, în care i-am zâmbit unei telefoniste expunându-i motivul prezenţei mele acolo. Dintr-odată, am avut impresia că aparţin lumii. Că am intrat pe făgaşul vieţii normale. Că, începând din acel moment, tot ceea ce-mi mai rămânea din copilăria mea haotică, tot ceea ce trăiam acum cu studiile mele împrăştiate avea să aparţină trecutului. Nu era decât un prim interviu pentru obţinerea unui stagiu, dar începea o altă etapă a vieţii mele.

Întâlnirea s-a desfăşurat admirabil. Directoarea de la resurse umane, Céline Delamare, se ocupa şi de stagiari. Ea mi-a prezentat condiţiile stagiului, timp în care eu am observat-o cu atenţie. Mi s-a părut o femeie muncitoare şi tare aveam chef să aflu mai multe despre ea. Trebuie că avea vreo patruzeci de ani, dar nu eram sigur. Poate mai puţin, poate mai mult. Ceea ce am remarcat mai ales cu prilejul acestei prime întâlniri a fost culoarea ei. Céline Delamare era roşie. O vedeam într-o aură roşie, buzele, reflexele părului şi puloverul pe care îl purta. Era o

armonie de roşu. Şi trebuie să mărturisesc că asta a avut oarecare efect asupra mea.

— Totul e în ordine? Vă simţiţi bine? Sunteţi roşu tot, mi-a zis.

— Şi dumneavoastră la fel, i-am răspuns, mecanic.

Ea mi-a zâmbit. Cred că nu înţelesese bine ce-am vrut să spun. S-a ridicat să-mi aducă un pahar de apă. Şi mi-am revenit:

— Mulţumesc mult.

— Sper că nu veţi fi atât de emotiv şi în timpul stagiului.

— Nu, e prima dată când mi se întâmplă.

— Sunteţi original.[1]

— A, da? De ce spuneţi asta?

— Nu ştiu... datorită CV-ului dumneavoastră, desigur... nu am mai văzut niciodată pe cineva care să fi făcut atâtea studii... Este perfect pentru noi. Avem nevoie de oameni cu vaste cunoştinţe.

— Nu ştiu dacă sunt atât de vaste.

— Vom vedea. Dacă vreţi, veţi începe de luni.

— Sigur că vreau.

Atunci, am avut un moment de stânjeneală pe care aş putea să-l explic astfel: cred că amândoi am fi vrut să continuăm discuţia, doar că nu aveam nici un subiect la îndemână pentru asta. Venise timpul să plec din birou. Chiar înainte de a deschide uşa, am auzit:

— Fritz, dacă aveţi nevoie de ceva în timpul stagiului, nu ezitaţi să veniţi la mine.

— De acord, doamnă, am zis eu pe un ton ridicol.

---

1. În *Potenţialul erotic al soţiei mele*, un roman de David Foenkinos, eroul se întreabă: „Oare te poţi culca cu o femeie care te găseşte original?“

Da, fusesem ridicol spunându-i doamnă, dar acest ridicol avea să ne unească.

Acest ridicol între persoane stingherite.

I-am dat vestea lui Alice și n-a părut prea fericită. Noile întâlniri pe care urma să le am îi apăreau ca niște uriașe mașinării destinate s-o excludă pe ea. Mă voia activ, mă voia aranjat, și totuși cred că suporta cu greu toate încercările mele de a trăi fără ea. După o vreme, a fost nevoită să admită că acest stagiu îmi era foarte util pentru a înțelege bine cum funcționează o firmă. La drept vorbind, atitudinea ei era dictată de gelozie; ea avea să plece, iar eu rămâneam aici, începând o nouă aventură. Numai că nu putea să-mi reproșeze nimic, pentru că nu mă invitase la țărmul mării. Încă o dată, ne aflam într-o situație confuză, jumătate prună, jumătate piersică (fiecare cu expresiile lui), și credeam că voi fi fericit petrecând aceste momente departe de ea. De luni de zile trăiam lipiți unul de celălalt, în izolarea revelației noastre amoroase, prin urmare această primă despărțire avea să fie cu siguranță benefică.

În ziua în care a plecat în Bretania, am tot oscilat între momente de angoasă și momente de euforie. Când am condus-o pe peron, cu un ochi plângeam, iar cu celălalt râdeam. Priveam trenul plecând și ducând cu el silueta lui Alice. Era atât de frumoasă, și mă gândeam la toți acei băieți care o vor observa și care se vor preface că merg la toaletă doar pentru a se uita la picioarele ei. Mi-am spus: poate că e ultima oară când o văd. De fapt, sentimentul acesta mă încearcă de fiecare dată când conduc pe cineva la

gară. Această linie dreaptă care treptat devine goală, şi noi rămânem acolo, în noua absenţă a celuilalt.

VI

Am fost foarte repede apreciat la Editura Larousse. Trebuie să spun că m-am implicat serios în acest stagiu. Făceam verificări în dicţionar, în vederea modificărilor anuale. Mă pierdeam ore întregi în lumea citatelor. Încetul cu încetul, am fost capabil să definesc lumea întreagă. Pe stradă, când treceam pe sub un lampadar, îmi aminteam că *lampadar* vine din latinescul *lampadarium*. Acest lucru poate părea ridicol, dar era ca o forţă care se instala în mine. Cunoaşterea etimologiilor făcea din mine un om stabil.

Împărţeam un birou cu Paul, un alt stagiar. Luam prânzul împreună aproape în fiecare zi, aşa încât în foarte scurt timp viaţa unuia nu mai avea nici un secret pentru celălalt. El era un celibatar convins. Ultima lui amintire erotică data din timpuri imemoriale. Totuşi, nu era un băiat urât. În plus, era sclipitor. Atunci, care să fi fost motivul? Era, se pare, foarte greu să întâlneşti pe cineva. Înotam în singurătatea urbană şi era atât de trist să vedem că femeile nu ni se ofereau, nici măcar din milă. Paul nu se dădea bătut, ba chiar mi-a explicat ultima lui tactică. De când se interzisese fumatul în spaţiile publice, se străduise să se apuce de fumat. Era metoda ideală de a cunoaşte pe cineva. Dar, cum plămânii lui erau fragili, era adesea victima unor dezagreabile stări de greaţă. Vreme de câteva zile, fusese chinuit de

o redutabilă întrebare existențială: trebuia oare să aleagă cancerul, sau nefericirea sexuală? Hotărâse în cele din urmă să dea întâietate sănătății. Şi s-a dovedit alegerea cea bună, întrucât nu avea să mai treacă mult până să găsească o femeie formidabilă. Iar întâlnirea cu ea avea să fie cel puțin originală.

Când luam masa împreună, ne plăcea să ne lansăm unul altuia provocări:

— Știi ce este un sibarit? mă întreba Paul.

— Nu.

— Este o persoană care trăiește în lux și desfrâu.

— Dar tu știi ce este o radulă?

— E o limbă?

— Da. Limba aspră a majorității moluștelor.

— A, foarte bine. Poftă mare.

Nu îndrăznesc să-mi imaginez ce credeau vecinii de masă despre conversațiile noastre. Arătam ca două fiare în arenă, un fel de Bouvard şi Pécuchet ai dicționarului. Și asta ne plăcea tare mult. Era ceea ce ne unea cu adevărat, dragostea pentru cuvinte și pentru sensul lor. Asta avea să ne ajute ca între noi să nu existe lucruri nespuse.

Marele paradox al acelei veri a fost următorul: în timp ce lumea reuşeam s-o definesc, viața mea îmi apărea ca un vast domeniu nedefinit. Ceea ce numeam eu „viața mea“ era Alice. După o lungă ceartă la telefon din luna iulie, ea hotărâse să rămână în Bretania toată vara. Am aflat mai ales că-și regăsise un prieten din copilărie și că-și petreceau timpul împreună. Era fiul unor prieteni de-ai părinților ei. Relația perfectă din punct de vedere social. Tot ceea

ce nu eram eu. M-am gândit că povestea noastră se terminase, că niciodată nu putem fi altceva decât suntem. Precis mi-era sortit să întâlnesc într-un restaurant bio vreo fană de-a lui Joan Baez care nici măcar să nu aibă părul drept.

Timp de mai bine de zece zile, în ciuda mesajelor ei din ce în ce mai neliniştite, am refuzat să-i vorbesc. Apoi, într-o zi, am ridicat receptorul:

— De ce-mi faci tu mie asta, Fritz?

— Păreai fericită cu tipul ăla al tău din generală.

— Nu pot să te sufăr! Pe tine te iubesc, dar m-am săturat să te porţi aşa cu mine!

Alice era excepţională: în două fraze, reuşise să mă facă să devin eu cel vinovat. Nu puteam decât să admir o asemenea capacitate. Nu-mi mai aminteam de unde începuse cearta noastră. Ştiam doar că ea pomenise de acel băiat şi că asta mă enervase rău.

— Te-ai culcat cu el?

— Nu se poate aşa ceva!

— Trebuie să ştiu asta, Alice.

— Să ştii ce? Nu e nimic de spus. Am preferat să rămân aici, asta-i tot. Să fiu puţin liniştită.

— Tu chiar că eşti o sibarită!

— O ce?

— Las-o baltă.

— Nu mai pot, Fritz[1]. Noi nu suntem fericiţi când suntem împreună. Şi e şi mai rău când suntem departe unul de altul. Nu mai pot. Trebuie să găseşti o soluţie.

— Atunci vino înapoi.

---

1. Am avut totdeauna impresia că prenumele meu nu suna prea credibil când venea vorba de certuri.

— Când?

— Acum. Vino acum, Alice. Imediat. Ia un tren.

— Ca-n filme?

— Da. Şi ca-n romane.

Şi astfel, toată vara noastră petrecută în certuri s-a terminat în acel moment.

Dar era prea târziu: acum ploua.

La gară, iubirea mea mi s-a aruncat în braţe (mare fericire în viaţa deloc palpitantă a braţelor mele). Toţi trecătorii s-or fi gândit că iubirea noastră era luminoasă. Şi nu greşeau. Când am ajuns în camera mea, Alice a descoperit o sticlă de şampanie.

— O, ce drăguţ. Sărbătorim revederea?

— Ei da. Şi încă ceva.

Şi i-am dat atunci vestea cea bună.

VII

Câteva zile mai înainte, mă întâlnisem cu Céline Delamare pe holurile editurii. În timpul celor două luni de stagiu, aproape că n-o văzusem. Se întorcea din vacanţă, bronzată. Totuşi, chipul ei avea ceva obosit. Voia să-mi vorbească. Am întrebat-o dacă să vin imediat.

— Da, imediat, a zis ea, pe un ton aproape autoritar.

Nu reuşeam să-mi fac o părere despre ea. De exemplu: o consideram oare o femeie puternică, sau o femeie slabă? Desigur, ea părea puternică, mă domina de la înălţimea situaţiei ei profesionale, dar, cu cât o priveam mai mult, cu atât o găseam străbătută de sclipiri de fragilitate. Mi-aduc aminte

că într-o zi mi-am zis: „Fii atent la ea, fii atent la ea…“, şi ar fi trebuit să nu uit niciodată această intuiţie.

Céline mi-a spus că toată lumea era foarte mulţumită de mine. Apoi, mi-a adus la cunoştinţă că voiau să mă păstreze şi să-mi propună un contract. O clipă, am ezitat. Nu mi-a plăcut acest cuvânt, „contract“. M-am gândit la părinţii mei, m-am gândit la o funie legată în jurul gâtului şi la toate clişeele care-mi fuseseră vârâte în cap despre viaţa într-o firmă. Aştepta o reacţie, dar eu m-am mai lăsat puţin în voia gândurilor mele. Printre ele se strecurase acum şi ea şi îmi imaginam că mă voi întâlni în fiecare zi cu această femeie, cu această femeie care-mi plăcea – mi-am mărturisit eu dintr-odată –, ale cărei forme rotunde şi culoare roşie mă fascinau. Mi-a zâmbit larg şi i-am putut vedea dinţii: poate că şi dinţii noştri aveau să fie fericiţi împreună? Trebuia oare neapărat să duc o viaţă fidelă în ce priveşte dinţii?

După această digresiune mentală, i-am spus pur şi simplu că sunt foarte flatat de încrederea pe care mi-a acordat-o Editura Larousse şi că voi face totul ca să nu-i dezamăgesc. Era într-adevăr o ocupaţie ideală pentru mine. Aveam să răspund de modificările din dicţionar. Era o responsabilitate care, odată depăşită teama mea iniţială, îmi aducea o bucurie imensă. Nu mă mai puteam abţine să nu zâmbesc, să nu zâmbesc prosteşte, dar trebuia să încetez, altfel rânjetul meu ridicol i-ar fi putut stârni lui Céline Delamare pofta de a-şi retrage propunerea. Mă gândeam la toţi aceşti termeni noi care aveau să intre în marea echipă a cuvintelor. Alt punct important

al muncii mele: aveam să compun notițele bibliografice ale noilor personalități intrate în dicționar. Toate numele erau supuse evaluării unui comitet de selecție. Astfel, începând din acel moment, aveam să fiu permanent în contact cu destine care aveau șansa să intre în dicționar; destine bătând la porțile posterității.

*

Maxim Twombly (1958–): artist newyorkez care a făcut senzație încă de la o vârstă fragedă expunând picturi inspirate din opera lui Dylan Thomas, și mai ales *Viața este un cerc pătrat*. Pe 8 decembrie 1980, ziua asasinării lui John Lennon, el a hotărât să pună definitiv capăt propriei cariere.

*

Céline Delamare a fost încântată să vadă satisfacția mea:

— Perfect. Vom avea așadar ocazia să ne cunoaștem mai bine, mi-a spus ea.

— Da, de altfel pentru asta și accept această slujbă, i-am răspuns foarte sigur pe mine.

Am fost surprins până și eu. Asta nu era, desigur, o frază de stagiar; era o frază foarte CDD, ca să nu zic CDN*. Cred, de asemenea, că-mi făcea bine să-i vorbesc așa unei femei. Aveam nevoie de acest lucru pentru a-mi dovedi că universul feminin nu era o entitate pe care cuplul o nimicea. Știam totuși că nu pot sub nici o formă s-o înșel pe Alice, că nu

* CDD – contract pe durată determinată; CDN – contract pe durată nedeterminată. (*N. tr.*)

asta era problema, ci doar să nu mă îndepărtez de lumea sensibilă.

I-am dat vestea lui Alice. De data asta, mi-a sărit de gât. Am simţit că e fericită pentru mine, mândră chiar, şi i-am redescoperit dintr-odată capacitatea de a mă iubi nebuneşte. Fusesem ridicol să mă închid în gelozia mea o bună bucată de vară. Pierduserăm atâta timp. Şi acum trebuia să-l recuperăm. După şampanie, ne-am întins pe pat, era cald pentru o noapte de sfârşit de vară; îmi amintesc că mai întâi am stat o vreme nemişcaţi, într-o poziţie ciudată, aproape înţepeniţi, cu trupurile deformate ca într-un tablou de Francis Bacon. Şi această impresie era cu atât mai stranie, cu cât oglinda de lângă pat şi fereastra ne ofereau o imagine triplă a poziţiei noastre. Împreună formam un fel de triptic.

Trupurile noastre se regăseau după săptămânile petrecute în imaginarul nostru. Aveam impresia că prind din nou gustul. Mă revelam mie însumi. Iar inima-mi bătea necontrolat. Ne-am sărutat îndelung, fără limbă la început, apoi cu limba, şi din nou fără limbă, apoi iarăşi cu limba. Fiecare trecere de la lumea limbii la aceea în care ea lipsea era precum trecerea unei graniţe. Fiecare detaliu al senzualităţii noastre, oricât de ridicol, căpăta în acest context al regăsirii proporţii uriaşe, mitice. I-am simţit sfârcurile întărindu-se şi a început să mă masturbeze. Preludiul a fost precum pregătirea unei lungi călătorii. Am fi putut la fel de bine să facem dragoste mai brutal, mai rapid, să ne năpustim unul asupra celuilalt după tot acel timp în care fuseserăm despărţiţi. Dar am preferat lentoarea, căci era ritmul emoţiei.

— Continuă, i-am cerut eu.

Ea mă mângâia încet, iuțind mișcarea din când în când, și lipindu-și gura de urechea mea ca să-i aud suspinele. Aș fi putut ejacula în mâna ei, atât de intensă era plăcerea.

— Stai, nu termina, mi-a spus ea. Te doresc acum.

Rostise această frază ca și cum era vorba de o execuție, de pronunțarea unei sentințe. Atunci am întors-o pe spate. Lipit de ea, am continuat s-o mângâi în același timp. S-a așezat deasupra mea, poziția ei preferată, apoi eu deasupra ei, poziția mea preferată. După o clipă, ne reluam fiecare poziția de solitudine trupească.

Tăcerea s-a așternut între noi. Eram întinși, în fericire și sudoare, în aburii epuizării. Atunci, Alice m-a anunțat:

— Acum, că ai o slujbă, trebuie să te prezint părinților mei.

VIII

Mai cunoscusem momente de neliniște în viața mea, dar acesta le depășea pe toate. Mai ales din cauza lui Alice, care mă pregătea ca și cum urma să reprezint omenirea în fața extratereștrilor. Timp de aproape o oră, ea încercă să mă pieptene decent. Mă trase de păr cu o perie; voia cu orice preț să șteargă orice urmă de personalitate capilară. Țipam și începeam s-arăt ca un deținut.

— Oprește-te! Lasă-mă să par măcar puțin firesc, o să fie mai bine.

S-a uitat la mine lung, înainte de a confirma:

— Nu, firesc n-o să fii apreciat niciodată.

După o vreme, a mărturisit:

— E-adevărat că nu arăți prea bine. Am să-ți fac un suc de morcovi.

— Nu-mi place.

— Nu-i nimic. Trebuie să arăți bine.

— Dar o să vomit! Asta vrei? Să fiu verde la față?

— Of, nu faci nici un efort!

— Am o slujbă acum. Pot folosi scuza că muncesc mult, și de aceea am o față obosită.

— O să creadă că te lași exploatat, ceea ce e și mai rău.

Orice aș fi zis, Alice găsea câte o replică. Deși eram teribil de nervos, a trebuit s-o iau în brațe și s-o liniștesc. Totul avea să fie bine. Nu era decât o duminică de suportat.

— O să fie acolo și sora mea, spuse Alice.

— A, da?

— Da, tocmai s-a întors din America de Sud.

— Și ce făcea acolo, mă rog?

— Știi prea bine, lucrarea aceea despre fuga criminalilor naziști.

Întoarcerea surorii ei era pentru mine o ușurare. În felul acesta, nu mai eram eu singurul centru de interes. Această căutare a naziștilor merita, cu adevărat, să capteze atenția. În orice caz, mă pregătisem mai ales să mă comport ca o legumă moale. Aveam de gând să fac totul ca să nu stric acest moment istoric în ochii logodnicei mele.

Abia intrat în casă, am și înțeles că n-o să-mi fie ușor. Cele două surori s-au aruncat una în brațele celeilalte. Am fost apoi prezentat lui Lise în hol. Toată viața, când o să mă mai gândesc la Lise de-acum

înainte, o să-mi vină în minte acel moment. Părea plină de viață. Avea un mod straniu de a țopăi stând totodată pe loc, ca o mică mișcare săltată executată încontinuu. Pe scurt, mi-a plăcut de ea din prima, și sentimentul a fost reciproc.

— Nu știu ce ți-a spus sora mea, dar stai liniștit, totul o să fie foarte bine.

— A, da? Dacă spui tu...

— O să vezi, tata este un pic nesuferit, dar e de treabă.

Apoi am intrat în bucătărie. Era o bucătărie frumoasă, spațioasă, sigur, puțin prea spațioasă. Întotdeauna o bucătărie prea mare e ridicolă. Am descoperit-o pe mama lui Alice, pierdută printre cratițele ei, învăluită în cea mai depresivă atmosferă pe care vi-o puteți închipui. Plutea în aer un miros de mâncare cu iepure. Éléonore a înaintat înspre mine, dar nu prea mult totuși, căci îmi dădea de înțeles că eu trebuie să fac primul pas. Eram unul dintre invitați, iar invitații trebuie să se miște mai repede decât gazdele. Mi s-a părut foarte obosită, încă din prima clipă. Energia care-i mai rămăsese zăcea probabil ascunsă într-unul dintre nenumăratele sertare din acea bucătărie uriașă.

— Deci dumneata ești Fritz? mi-a zis ea.

Totul stătea în acel „deci", care nu fusese pronunțat clar, ci cu un mic suflu, aidoma brizei discrete din serile de vară: încă nu bănuiești că o să ți se facă frig, cam asta se ascundea în acel „deci".

— Da, eu sunt, i-am răspuns.

Un răspuns tâmpit, sunt de acord. Dar ce altceva puteam să spun? Alice nu voia să lase nici un timp mort. Așa că s-a repezit asupra primului simț care

putea să-i ofere un subiect de discuție: în cazul de față, mirosul.

— O, ai pregătit iepure! Pică bine, Fritz adoră iepurele! Nu-i așa, Fritz, adori iepurele, n-am dreptate? Chiar ieri mi-ai zis, ce nostim, că adori iepurele, dar că n-apuci să mănânci prea des, nu, Fritz, nu-i așa că-ți place iepurele?

Alice a pus capăt monologului despre iepure. Sora ei și cu mine o priveam, stupefiați de o asemenea frenezie. Logoreea ei fusese ritmată de mici ghionturi cu cotul, pe cât de discrete, pe atât de eficiente:

— Da, ador iepurele… pe bune, iepurele este delicios… Și oricum, iepurele e un animal drăguț…

— Drăguț? mi-a tăiat-o Éléonore.

— Da, mă rog, nu întotdeauna… câteodată iepurele este năzuros… și-atunci chiar că ai de ce să-l ucizi și să-l mănânci… și… ador asta… să mănânc… ăă… iepure…

— A, da, îi place la nebunie, a repetat Alice.

Mama ei se uita la noi ca la doi țicniți. Într-un final, m-a privit fix și am putut citi în ochii ei: „Oi fi tu drăguț… Oi face tu toate eforturile din lume… dar dacă crezi cumva c-o s-o lăsăm pe fata noastră să trăiască cu un măscărici ca tine, ia-ți gândul…“

Aș fi vrut să mor, dar mi s-a propus mai degrabă puțină agonie înainte: întâlnirea cu tatăl.

Lise tot încerca să destindă atmosfera și nu puteam decât să-i apreciez eforturile. Părea foarte relaxată cu părinții ei, perfect capabilă să-i facă să accepte modul ei de viață. Nu e ceva rar într-o familie cu doi copii ca părinții să-i tolereze unuia ceea ce nu suportă la celălalt. Alice, spre deosebire de Lise, trebuia cu

orice preţ să intre în tiparul lor. Fiind al doilea copil, trebuia să întrupeze speranţa unei vieţi aşezate, să se mărite bine şi să facă copii foarte albi. Dacă nu reuşea ea asta, n-ar mai fi avut cine să ducă mai departe flacăra vieţii franceze şi triste.

Tatăl stătea pe canapea, răsfoindu-şi ziarul; cu siguranţă era cu gândul în acelaşi timp la acţiunile lui de la bursă şi la trabucul pe care-l va fuma după masă. După cum se lăfăia pe canapea, îţi dădeai seama că trăia într-o lume în care totul era pe măsura persoanei lui satisfăcute. S-a prefăcut că nu ne observă prezenţa şi ne-a lăsat baltă pentru o clipă, împietriţi în mediocritatea noastră. Cerşeam un bună ziua.

— Tată, sunt aici. Cu Fritz.

— A..., făcu el pe un ton distant care pe Lise a enervat-o.

— Tată, faci înadins!

— Ce? Cum? A, bună ziua...

Nu s-a ridicat, dar şi-a încordat puţin spinarea, ca să-mi arate totuşi că însemn ceva mai mult decât nimic.

— Bună ziua...

— Fritz.

— ...Fritz. Chiar vă numiţi Fritz?

— Da... tatei... îi plăcea un roman... şi...

— Şi a cunoscut-o pe mama ta? i s-a adresat el fetei lui, ceea ce era o dublă impolitețe: nu numai că mă întrerupea, dar evita şi să-mi pună întrebarea în mod direct.

— Da, ne-am întâlnit în bucătărie. Lui Fritz îi place mult iepurele...

Această ultimă frază s-a risipit într-o tăcere consternantă. Nu mai puteam suporta să fiu asociat cu iepurele. Puțin îmi păsa mie de iepuri. Îmi plăceau multe lucruri în viață. Printre altele: Monteverdi, Antonioni, Kandinsky (ia te uită, ce de artiști ale căror nume se termină în „i", însă nu e momentul acum să scot din asta vreo teorie).

*

Romuald Picard (1951–1987): navigator francez. Primul marinar care a făcut înconjurul lumii înaintând exclusiv pe diagonală. După acest moment de glorie, el a încercat să traverseze Pacificul de unul singur, dar i s-a pierdut urma după doar două zile de navigare. Trupul său a fost găsit câteva luni mai târziu pe o insulă pustie. Pe o stâncă din apropiere, gravase: „Mă simt singur."

*

Ne-am mutat în salon ca să bem ceva înainte de masă. Mâncam alune ca și cum aș fi fumat o țigară, ca să-mi fac de lucru. Lise vorbea mult și ne salva de momentele moarte, însă din păcate era mereu întreruptă fiindcă îi tot suna telefonul. Se auzeau de pe hol frânturi de conversație.

— E o nebunie! a exclamat tatăl. Am o fată care scrie o lucrare despre naziștii fugari și o alta care vrea s-ajungă profesoară de germană. Ei, Éléonore, nu ți se pare o nebunie?

— Da, sigur.

— Bagă de seamă, asta poate să ne fie totuși de folos. În cazul unui nou atac. Uneori îmi spun că,

în toată vraiștea de aici, n-ar fi rău să se facă puțină ordine!

— ...

— Și poligamia!

— E noua lui obsesie, a oftat soția.

— Nu-i exclus să reușească să ne facă s-acceptăm poligamia. Fritz, ce părere ai despre asta?

— Despre ce? Despre poligamie?

— Auzi la el, mă întreabă despre ce! E incredibil prietenul ăsta al tău! Ei bine, da, vorbeam despre poligamie, doar nu te-ntreb cum e vremea.

— Bun, o să trecem la masă, l-a întrerupt Éléonore.

Totul era așezat perfect. Ai fi zis că e un muzeu pe o față de masă. Mă luase deja durerea de stomac. „Nu te speria. Doar te-ncearcă, atâta tot", mi-a șoptit Alice. „Dar cred că te apreciază..."

Ciudat mod de a aprecia. Fără mare surpriză, el a continuat discuția despre declinul valorilor:

— Totul se degradează. Uită-te la cupluri. Astăzi oamenii se despart pentru fleacuri. Până ce moartea vă va despărți, se zice! În ziua de azi, moartea este fie și cel mai mic defect al celuilalt...

— Crezi că sunt fericite toate cuplurile alea care rămân împreună doar pentru că nu se cade să divorțezi?

— Vai, Lise, nu poate omul să zică nimic cu tine.

— Ba da, poți să spui orice, dar refrenul „înainte era mai bine" mă obosește!

— Mă scoți din sărite, fata mea! s-a enervat dintr-odată tatăl, de parcă era alergic la contraziceri.

— Auzi, e un an de când nu ți-ai mai văzut fata. Așa că încetează! s-a enervat până la urmă și Éléonore.

— Bine... bine... şi totuşi n-o să-mi scoată nimeni din cap convingerea că nu mai există valori şi că imigraţia este în mare parte responsabilă pentru această decădere... În curând o să ne trezim cu o moschee în faţa casei...

Toată lumea l-a lăsat pe tată să se ambaleze, iar eu nu ştiam cum să reacţionez. Nu mă mai confruntasem niciodată cu o asemenea situaţie. Să trebuiască să stau să ascult asemenea tâmpenii în numele iubirii. Măcar dacă Alice mi-ar fi zâmbit complice, dar îi simţeam admiraţia. Până şi mama ei ofta şi, chiar dacă mă enervase, acum, dintr-odată, o compătimeam vădit.

Tatăl a continuat să tensioneze atmosfera cu afirmaţii din ce în ce mai extremiste. A trecut în revistă persoanele fără domiciliu stabil, emigranţii români care-şi taie un picior ca să ne stârnească mila, SIDA, care nu e decât o boală de homosexuali şi de drogaţi, deci nu-i de mirare că scursurile din showbiz au contractat-o, şi toţi cretinii ăştia de la televizor care se umplu de bani prezentând mizerii cu fraieri care trimit SMS-uri, şi presa care stă la cheremul puterii, peste tot numai manevre murdare şi clanuri, şi lista continuă, numai putregai, fumuri şi vorbe goale.

— Cunosc un loc frumos în Argentina unde ai putea să te refugiezi, dacă eşti chiar atât de nefericit aici, a propus Lise.

— Câtă răutate!

În fine, după ce-a terminat de-nşirat bucuriile vieţii occidentale, într-o înlănţuire care probabil i se părea logică, s-a interesat şi de mine:

— Vasăzică lucraţi la Larousse?

— Da, exact.

— Și acolo vă învață să faceți economie la cuvinte?

Desigur, era unul dintre acei oameni care râd la propriile lor glume. Iar eu, cât se poate de ridicol, îi zâmbeam. Totul mă apăsa. Orologiul enorm mă teroriza. Și toate acele relicve religioase pe care le descopeream pe măsură ce-mi roteam privirea prin cameră mă acuzau că l-aș fi ucis pe Isus Cristos. Am rezistat tot timpul mesei și, în fine, ni s-a adus cafeaua. Dar făcusem atâtea eforturi, încât mă temeam de ultimele minute. În timpul acestui mic moment de calm în care am așteptat cafeaua și ne-am întors în salon, am făcut un bilanț. Și m-am întrebat oare de ce mai rămâneam eu acolo. Desigur, pentru Alice, care mă mângâia cu mâna pe spate, șușotind: „Știi, e important pentru mine... și îmi pare rău pentru atitudinea tatălui meu... nu e așa mereu... de fapt este un drăguț... cred că acum e încordat... încearcă să te pui în locul lui, e prima dată când îi prezint un băiat...“ Mă uitam la Alice în timp ce încerca să justifice ceva ce nu avea nici o justificare. Aș fi preferat de o mie de ori să-mi spună: „Tata e un mare nesuferit, dar e tata și-l iubesc. Asta e, te obișnuiești...“ Ar fi fost mult mai simplu așa, dar asta n-avea să se-ntâmple niciodată. Alice se cufunda într-un abur de irealitate de-ndată ce venea vorba despre tatăl ei.

La cafea am clacat.

— De fapt, nu știu nici măcar cum v-ați cunoscut voi doi, a constatat el.

— Era o serată..., a început Alice.

— În fine, nu era chiar o serată, am întrerupt-o eu. Eram într-un club eșanjist. Alice stătea lungită cu doi negri și între noi a fost dragoste la prima vedere.

După un lung moment de tăcere, Alice s-a uitat la tatăl ei. Părea de-a dreptul şocat şi s-a comportat în consecinţă. Ea a ţipat, dar nu foarte tare, ci a fost mai degrabă un ţipăt rece:

— Cară-te! Cară-te imediat!

M-am ridicat, mi-am luat haina şi la revedere. Însă, înainte de a pleca, m-am întors şi-am zis:

— Mulţumesc încă o dată pentru iepure.

Pe scări, am auzit paşi în urma mea. Credeam că e Alice, mi-ar fi plăcut atât de mult să fie Alice, dar era Lise, care mă ajunsese din urmă.

— Alice nu te va ierta niciodată.

— Nu ştiu ce să zic.

— Nu zice nimic. În schimb, eu voiam să-ţi spun doar că mi-a plăcut la nebunie. A fost bine ce ai făcut. Şi încă ce bine!

Am coborât treptele cu ecoul cuvintelor lui Lise în minte, însă nu mă ajutau deloc să mă simt mai bine. Ştiam că făcusem ceva ireversibil. Dar nici foarte trist nu eram. Atitudinea lui Alice mă dezamăgise enorm. M-am detestat în timpul acelei mese, când făceam pe marioneta, încercând să mă conving că aş putea fi ginerele ideal al unei adunături care mă duşmănea.

Am mers mult pe jos, ca să diger evenimentele. Totul în jur era vesel. Aveam să încep o nouă etapă din viaţa mea. Eram pe cât de nerăbdător, pe atât de înspăimântat.

PARTEA A DOUA

I

Primele zile nu au fost cele mai grele. Îmi spuneam că are nevoie de puțin timp ca să accepte derapajul meu din duminica petrecută în familie. Apoi timpul a trecut și am ajuns să accept că Alice nu va face cale-ntoarsă. Depășisem limitele scuzabilului. Aveam să fim nefericiți fiecare pe cont propriu și poate să suferim în același timp, uniți, cumva, în ceva ce aveam să trăim separat.

Cel mai complicat era să mă arăt vesel la birou. Când începi lucrul într-un loc de muncă nou e musai să zâmbești. Mă antrenam în fiecare dimineață, pe drum spre Larousse, să-mi descleștez fălcile. Ajungeam astfel la lucru cu dinții la vedere. Nimeni nu-mi putea ghici doliul amoros pe care-l trăiam în adâncul meu. Nu-mi destăinuiam suferința decât lui Paul. Prezența lui a fost cu adevărat importantă în acea perioadă. Totuși, situația nu era simplă: în vreme ce eu fusesem angajat, lui nu i se propusese decât să-și prelungească stagiul. Nu mai lucram cot la cot, devenisem superiorul lui. Imaginați-vă acest paradox:

eram consolat de cineva căruia trebuia să-i dau directive. Mi se întâmpla uneori să-mi înăbuş cu greu câte-un hohot de plâns când îi ceream să facă o fotocopie.

— Mulţumesc, Paul... mulţumesc pentru tot.

— Pentru nimic, Fritz, cu plăcere. N-am făcut decât să răspund la telefon.

Primele mele responsabilităţi profesionale vor fi mereu legate de amintirea acestei fragilităţi amoroase. Să fi fost asta un semn? Trebuia oare să aleg de-acum între o împlinire afectivă şi o carieră de succes? Mereu această întrebare esenţială: oare putem avea totul? Nu trebuie oare neapărat să plătim într-o parte ceea ce câştigăm în alta? Atâtea întrebări care-mi chinuiau mintea şi care probabil începuseră să-l obosească pe Paul. Din fericire pentru prietenia noastră, el avea să primească, nu după mult timp, o propunere de lucru de la *Petit Robert*. Deveneam astfel concurenţi, spre marea noastră uşurare.

Mai exista încă o explicaţie pentru capacitatea lui Paul de a asculta: era fericit. Cu adevărat fericit. Aproape nesuferit de fericit pentru unii. Tocmai cunoscuse o fată şi imediat am simţit că-mi ascunde ceva. Să-ţi etalezi fericirea în faţa unui prieten nefericit e întotdeauna o problemă delicată. Îmi spuneam că ceva era ciudat totuşi: o întâlnise chiar în momentul în care Alice şi cu mine ne-am despărţit. Oare exista un singur loc pentru doi la spectacolul vieţii amoroase? Preferam să nu mă gândesc la această ipoteză, care m-ar fi putut face să pândesc declinul poveştii lui de iubire. Într-o zi, la masa de prânz, mi-am dat drumul:

— Eşti fericit, văd.

— De ce spui asta?

— Pentru că eşti prietenul meu şi pentru că se vede. Se vede şi după cum te uiţi la meniu.

— A, da?

Când cineva e fericit, meniul nu are nici o importanţă. În vreme ce eu nici n-am intrat bine, că deja vreau să aflu care-i meniul zilei. Fiindcă acesta va fi cu siguranţă pentru mine cel mai fericit moment al zilei.

Paul m-a felicitat. Îl prinsesem în plasa perspicacităţii mele. S-a avântat atunci în lungul monolog al întâlnirii lui amoroase.

Totul începuse cu o lună în urmă. Se cunoscuseră la nişte prieteni comuni. Nimic excepţional, a mărturisit el, dar a adăugat imediat: „O să vezi, continuarea poveştii e incredibilă.“ Aşteptam deci cu nerăbdare continuarea, la fel cum aşteptam şi porţia mea de *hâchis parmentier*, pe care o comandasem fără prea mare convingere. Mi-a descris apoi un salon în care unul dintre prietenii lui îşi sărbătorea succesul la examenul de diplomă. Se găseau acolo vreo treizeci de persoane, iar atmosfera oscila între eleganţă şi relaxare, fără să se poată şti cu adevărat care din cele două tendinţe era dominantă. O muzică de jazz discretă amintea de serata din *Breakfast at Tiffany's*. Se bea şampanie şi se puteau consuma mici tartine triunghiulare, cu somon, cu icre şi cu pate de ficat. Mă întrebam de ce-mi povestea Paul toate astea cu atâta precizie. Pesemne mi-a citit gândurile (prietenia asta...) şi voia să-mi explice cum că orice detaliu avea importanţa lui. Şi mai ales că lui nu-i plăcea somonul.

— Hei, Fritz, mai ştii că mie nu-mi place somonul?

— Da.

— Atunci e bine.

Aşadar, Paul nu s-a atins de tartinele cu somon. Şi, mulţumită acestui fapt, s-a îndrăgostit de Virginie.

— Asta-i tot?

— Nu, aşteaptă, am să-ţi explic. Cele două lucruri se leagă.

Îmi povestea în tihnă, savurându-şi istorisirea. Ai fi zis că-şi povestea sieşi, cam ca cei care ne arată fotografii doar ca să se vadă pe ei. Căuta să creeze suspans. Şi, fireşte, s-a ridicat să meargă la toaletă, lăsându-mă suspendat într-un eşafodaj de teorii referitoare la legătura dintre momentul în care cunoscuse o femeie şi faptul că nu-i plăcea somonul.

Apoi s-a întors şi şi-a reluat povestea. Somonul, pare-se, nu era proaspăt. După o jumătate de oră, toţi cei care mâncaseră din el începuseră să se simtă rău, chinuiţi de acute dureri de stomac. Era un spectacol suprarealist. Invitaţii se prăbuşeau unul după altul. Toată lumea, desigur. Cu excepţia unei persoane. Şi acea persoană era Virginie, bineînţeles. O fată pe care Paul n-ar fi remarcat-o niciodată în mulţime, şi tocmai ea scăpase necontaminată. Amândoi păreau aleşi, ca doi supravieţuitori de pe *Titanic*. O asemenea situaţie nu putea să fie doar fructul hazardului. Dacă mergi la o serată şi toată lumea se prăbuşeşte la picioarele tale, cu excepţia unei singure persoane, asta înseamnă că ţi-a fost sortit să cunoşti acea persoană.

Au chemat mai mulţi doctori, care le-au făcut injecţii celor intoxicaţi. Cât despre Paul şi Virginie, ei au plecat la altă petrecere, minunându-se de ceea ce tocmai le fusese dat să vadă. Am tot încercat să-mi

imaginez scena: mă aflu într-o mulțime de oameni și la un moment dat această mulțime se evaporă lăsând loc unei singure femei, care mi se arată deodată, ca o nălucă. Eram fermecat, rămăsesem cu gura căscată. Paul părea bucuros de reacția mea. Și avea și de ce, era una dintre cele mai frumoase povești pe care le auzisem vreodată.

II

Mă cufundam în muncă. Trăiam cu cuvintele; cu ele nu mă certam niciodată. Alice îmi lipsea, era o absență aproape sufocantă, dar nu aveam chef s-o sun. De fapt nu aveam chef să văd pe nimeni. Cu siguranță aceea a fost cea mai singuratică perioadă din viața mea. Mergeam mult pe jos și mă gândeam uneori că aș fi în stare să scriu un roman. Aveam să înțeleg mai târziu că nu trebuie neapărat să trăiești înconjurat de cuvinte ca să poți scrie. Pentru a scrie trebuie să evadezi din fraze.

Viața mea era aranjată. Aveam colegi și glumeam între noi în fața automatului de cafea. Aflam poveștile fiecăruia, războaiele și pasiunile lui. Era o lume închisă, un univers care găzduia o comunitate. Ne îndreptam cu toții spre o destinație comună: publicarea anuală a dicționarului *Larousse*. Îmi petreceam mult timp la subsol, unde se aflau arhivele. Era un loc unde timpul nu exista, unde nu pătrundea nimic din modernitatea noastră, și stăteam bucuros acolo cu orele. Bineînțeles că uneori era obositor. Mai ales când trebuia să fac multe fotocopii. Mă instalam lângă

xerox și-i ascultam torsul. Nu știu de ce, dar imediat ce făceam o fotocopie gândul îmi zbura la Alice. Realizam în minte conexiuni inexplicabile, însă nu mă puteam opri. Sala în care făceam fotocopii era ca un altar în amintirea lui Alice. Simțeam acolo tristețe, nostalgie și uneori chiar fericire, amintindu-mi cele mai bune momente ale noastre.

Într-o zi, pe când mă aflam în acea încăpere, Céline Delamare și-a făcut apariția. La urma urmei, ne întâlneam destul de rar. Însă de fiecare dată se producea un soi de tensiune care se manifesta prin surâsuri insistente. Și am simțit că era mulțumită să mă găsească acolo. De asemenea, am simțit că scena care a urmat prinsese contur încă din prima clipă și că nu trebuia decât să așteptăm puțin pentru ca ea să se și desfășoare. Nu mă gândeam aproape niciodată la Céline, însă de îndată ce se găsea în fața mea îmi ocupa ființa cu totul.

— Sunteți trist, mi-a zis ea.

Era un mod ciudat de a începe discuția.

— De ce spuneți asta?

— O văd, asta-i tot.

— Și cum vedeți?

— După felul în care faceți fotocopiile.

— Cum așa?

— Da, sunt directoarea departamentului de resurse umane și mi-am dezvoltat o capacitate unică. Sunt în stare să ghicesc ce se petrece în mintea unui angajat în momentul în care acesta face o fotocopie.

— Este o calitate excepțională, într-adevăr.

— Da, puteți încerca.

Am rămas o clipă nemișcat. Apoi am luat o foaie de hârtie ca s-o așez în xerox. M-am mișcat încet,

descompunându-mi fiecare gest, în timp ce mă uitam fix la ea. Apoi am întrebat-o:

— Care este deci starea mea de spirit?

— Vreți să beți un pahar cu mine în seara asta. Așa spune fotocopia dumneavoastră. Și accept. Ne întâlnim la cafeneaua din față la ora 19.

Spunând asta, a plecat. Am izbucnit în râs, de multă vreme n-am mai râs așa. Fusese atât de plină de viață în felul ei de a se purta și de a vorbi. Această clipă marca pentru mine o renaștere. Mă îndreptam spre o altă femeie și lucrul ăsta nu rămânea niciodată fără urmări pentru mine. Mă întrebam ce găsea oare la mine. Eram mult mai tânăr decât ea. Să fi fost eu oare vreo fantasmă de-a ei? Oare-și închipuia și viața sexuală tot ca directoare de resurse umane? Nu voiam să mă gândesc prea mult la asta și intenționam să mă las purtat, până la întâlnirea noastră, într-o atmosferă ferită de atacurile mele depresive.

III

Ea a întârziat cu câteva minute, dar nu s-a scuzat. A remarcat că, așteptând-o, comandasem un pahar de vin roșu și a părut mulțumită de alegerea mea. Aveam adesea impresia că ia totul la bani mărunți. Că viața trebuia să se supună aprobării ei. Și totuși, încă din primul moment petrecut împreună, am observat fisuri în siguranța ei de sine. Pe chip purta încă urme ale copilăriei, precum o fetiță căreia îi e teamă să nu facă vreo prostie. Între noi era o diferență de cincisprezece ani, însă nu se punea problema să-mi facă educație sentimentală. Ne aflam

pe același plan. Mai rămânea să-l definim. Am vorbit despre serviciu, dar frazele noastre erau lipsite de interes. I-am criticat pe unii dintre salariați, i-am lăudat pe alții, ne-am afundat într-un spațiu steril. Unde era oare femeia din după-amiaza aceea? Nu conducea prea bine discuția, iar mediocritatea era tot ceea ce detestam eu mai mult. Ar fi trebuit neapărat ca acest moment să fie magic, fiindcă intrasem în jocul seducției, un joc în care e ridicol să ratezi ocazii. Înainte de Alice, de câte ori nu fusesem dezamăgit de întâlniri rămase doar la stadiul de simpatie? Îmi doream atât de mult să mi se-ntâmple lucruri frumoase. Aveam un obicei care mă împingea uneori să fac să strălucească haina sărăcăcioasă a unei întâlniri banale.

*

Gérard Ribaud (1910–1959): scriitor francez născut la Geneva. Prieten apropiat al lui Drieu la Rochelle, a fost foarte afectat de sinuciderea acestuia. După război, a rătăcit ani mulți prin Paris, pentru a scrie o culegere de proză poetică intitulată *Rătăciri*. În timp ce scria, cuprins de dezgust, a notat subit pe manuscris: „Este mediocru." Apoi s-a aruncat pe fereastră.

*

M-am ridicat să plec, gândindu-mă că această întâlnire era mediocră. Céline a venit după mine pe stradă. Și totul a devenit, dintr-odată, mai simplu. Acum știu că noi doi nu eram făcuți să stăm jos. Trebuia să fim mereu întinși sau în picioare. Ea m-a luat de braț, m-a strâns tare, puțin prea tare chiar.

În orice alt moment, mi-ar fi displăcut ca o femeie să dea astfel dovadă de virilitate, dar în clipa aceea aveam chef să fiu condus. Doream să existe în sfârșit cineva în viața mea care să-mi spună ce să fac. Ea avea să joace acest rol, în mare parte împotriva voinței ei. Céline Delamare a venit la mine acasă. Deși ar fi trebuit să ne aruncăm unul asupra celuilalt, ea s-a mulțumit să-mi contemple biblioteca. Am privit-o cum îmi studiază cărțile și mi-a plăcut acea clipă care îmbina feminitatea cu paginile tipărite. M-am apropiat de ea, i-am dat jos fusta și numai atunci când genunchii i-au rămas descoperiți am cuprins-o în brațe.

IV

— Ești măritată de multă vreme? am întrebat-o puțin mai târziu.

— De unde știi tu că sunt măritată?

— Ai verighetă.

— Sunt măritată de zece ani.

— Și nu ești fericită?

— Sunt fericită acum.

A rostit cuvântul „acum“ pe silabe, a spus „a-cum“, și astfel făcea prezentul să dureze.

Nu știu dacă viața lui Céline Delamare ar fi meritat un mic articol în *Larousse*, dar aveam să învăț s-o cunosc, în timp; ea avea să mi se dezvăluie încet, cu incoerențe sau, ca să fiu mai exact, cu ambiția de a nu se lăsa rezumată. În fine, aș putea scrie că venise de tânără din provincie la Paris ca să studieze

marketingul și că tot de tânără se angajase la Larousse, că viața i se părea pe atunci plină de posibilități, mai ales în momentul minunat al întâlnirii ei cu Harold, un englez puțin mai în vârstă decât ea, făcuseră dragoste în zorii zilei, cu promisiunea că se vor revedea în curând, se revăzuseră, căci e bine să-ți respecți întotdeauna promisiunile, cinaseră împreună, ea avea o mină tristă și iarăși cinaseră împreună, ea avea o mină veselă, merseseră o dată la un film romantic, apoi altă dată la o comedie, toată viața în două filme, în zilele acelea în care iubirea lor tocmai se năștea nu mai conteneau cu mesajele, iar inima le bătea la fiecare sonerie și cuvintele lor erau din ce în ce mai tandre, așa încât încetaseră să-și mai scrie ca să poată face dragoste, le-a fost bine, apoi mai puțin bine, apoi le-a fost din nou bine, au dormit unul la celălalt la întâmplare, fără să facă planuri dinainte, ea îi cunoscuse prietenii și el îi cunoscuse pe ai ei, planificaseră vacanțe împreună și, cum totul decurgea bine mereu, hotărâseră să trăiască împreună, era minunat să se trezească în fiecare zi unul lângă celălalt, lui îi plăcea s-o vadă mergând în chiloței prin apartamentul lor, îi plăcea s-o vadă gătind mâncăruri exotice, credeau pe atunci că viața de toate zilele este o oază pe care n-o descoperi cu adevărat niciodată, el a cerut-o în căsătorie, ea a început să plângă, căci aceea avea să fie desigur cea mai frumoasă zi din viața ei, Céline Delamare fusese în tinerețe o femeie romantică, fuseseră fericiți împreună în acea zi, atât de fericiți, o fericire de temut, ea credea pe atunci că totul avea să continue la fel, ca o autostradă a împlinirii, însă încetul cu încetul Harold a fost înghițit de munca lui la bancă, banii se odihneau,

el, în schimb, din ce în ce mai puțin, și situația devenise una clasică, nu-și mai împărtășeau decât chestiunile de ordin practic, vremea vreunei simple discuții despre un lied al lui Schubert părea de mult apusă, uitaseră cu totul de vizitele de duminică după-amiaza la câte-o expoziție, Céline Delamare tot încerca să dea viață anilor care treceau unul câte unul fără să se deosebească între ei decât prin schimbarea unei cifre, Céline voia mai ales un copil, era o dorință intensă, dar Harold refuzase mereu, sub pretextul lumii în declin, sub pretextul unei copilării chinuite, și Céline îl iubea, ea îl iubea nespus, îl iubea într-atât, încât renunțase să mai aibă copii și rămăsese doar cu el, tâmpă și ostenită, umbra unui soț care nu mai exista cu adevărat.

Eu eram răzbunarea ei, eram speranța ei. Nu reușeam să-mi dau seama dacă o găseam jalnică sau dacă eram profund emoționat de feminitatea ei ratată, de femeia din ea care se apropia de patruzeci de ani ca și cum ar fi pășit pe marginea unei prăpăstii. Fără îndoială, Céline își iubea soțul și cu siguranță încă mai trăiau clipe de duioșie împreună, însă exista între ei acea neînțelegere cu privire la dorința de a avea un copil. În mod bizar, aveam impresia că trăia în orele noastre de dragoste ceva ce semăna cu dorința ei de a fi mamă. Există întotdeauna, în sexualitatea unei femei, o legătură cu natura profundă a procreației. Dorind-o, mângâind-o, pătrunzând-o, îi reconfirmam statutul de femeie. Relația noastră dobândise foarte repede o intensă energie erotică. Ne regăseam astfel amândoi echilibrul. Ea voia să fie căsătorită, eu nu mai

voiam alt angajament după Alice. Terenul pe care ne-nțelegeam era un pat.

Am trăit împreună momente de nebănuită intensitate amoroasă. Mă simțeam liber să fiu în largul meu, să experimentez, să-i cer diverse lucruri lui Céline. Mai era și ceva ce puțini oameni își pot închipui: sexul între doi salariați de la Larousse are un caracter cu totul aparte. Trăiam în lumea definițiilor, iar asta ne împingea uneori către senzații stranii. Stăteam întins pe pat și Céline se apropia încet de mine. Limba ei mă gâdila pe gât, în timp ce mâna îi aluneca lent înspre sexul meu. Apoi gura:

Felație s.f. (din lat. *fellare*, a suge). Excitarea orală a sexului bărbatului.

Și apoi inversam rolurile:

Cunnilingus sau *cunnilinctus* (lat. *cunnus*, sexul femeii, și *linctus*, lingere). Excitarea orală a organelor genitale feminine.

Astfel, în fantasmele noastre, nu arareori sexualitatea ne era contaminată de limba latină. Chiar dacă munca lui Céline era diferită de a mea, ea adora, ca și mine, să se cufunde în lumea cuvintelor. Când mai descopeream câte-o definiție tendențioasă ne-o trimiteam prin e-mail. Concepuserăm împreună versiunea erotică a dicționarului *Larousse*. Jocurile noastre erotice dădeau cu adevărat culoare vieții cotidiene. Ne întâlneam pe holuri, ea mă chema deseori în biroul ei: nicicând un contract de muncă nu prezentase atâtea probleme și nici nu avusese

nevoie de atâtea ajustări. Uneori, urcam în birou la ea și mă săruta frenetic. Apoi plecam imediat, fără să fi scos nici un cuvânt. Era excitant și faptul că nimeni de la serviciu nu știa de relația mea cu Céline. Era secretul nostru, corpusul nostru intim. Îmi plăcea să-i fac pe oameni să vorbească despre ea, să debiteze tot felul de tâmpenii despre viața ei, și toate astea curgeau în urechile mele pline de adevărul lui Céline Delamare.

Dacă aveam emoții foarte mari când o atingeam, sentimente pentru ea nu prea mi se părea că am. Nu-mi lipsea niciodată și nu trecea decât rareori prin nopțile și prin visele mele. Cred că inima mea continua de fapt să se cicatrizeze după Alice. Uneori o simțeam pe Céline dorindu-mă mai concret. Fără să fi rostit fraze decisive, bănuiam că se gândise la posibilitatea de a lăsa totul în urmă pentru mine. Prevăzând asta, îi tot spuneam cât de împlinit mă simțeam în această relație care ne schimbase viața. Ca atare, evitam să o văd prea des și îi vorbeam despre alte femei care-mi plăceau. Încercam să mențin relația noastră într-o atmosferă veselă, care era perfect artificială. Cu cât înaintam în sexualitate, cu atât distrugeam șansa de a ne construi o identitate socială. O identitate împreună. Acesta este infinitul paradox al sexualității: cu cât ne lipim mai mult unul de altul, cu atât ne îndepărtăm mai mult. Noi interpretam partitura perfectă a unei lumi ireale. Toate astea nu puteau avea decât un singur timp și o unică destinație: sfârșitul.

V

Acea perioadă s-a încheiat în urma unui eveniment pe cât de important, pe atât de neașteptat. Într-o seară, pe când plecam de la serviciu, o femeie a venit înspre mine. Mi-au trebuit câteva secunde ca s-o recunosc. Ceva se schimbase la ea. Cu siguranță părul. Îi crescuse, iar asta dădea chipului acelei fete lumina unei cu totul alte feminități. Era Lise, sora lui Alice. Am mers imediat într-o cafenea. Eu am comandat alcool. Ea la fel. Abia atunci mi-a explicat scopul vizitei sale.

— E în legătură cu Alice, mi-a zis ea simplu.

Nu știam dacă asta anunța o veste gravă sau una veselă. Săptămâni întregi încercasem să trăiesc departe de ea, departe de amintirile noastre împreună, iar chipul lui Lise mă fulgerase cu o evidență de-abia mascată.

M-a întrebat cum e viața mea fără sora ei și i-am răspuns foarte pe scurt. După părerea ei, situația noastră era ridicolă. Eram încă îndrăgostiți. „Asta i-ar sări în ochi până și unui miop“, mi-a zis râzând. Iar râsul ei spunea multe. Lise era toată numai bucurie de a trăi, o bucurie de a trăi ca-n comediile italiene din anii ’60. Ascultând-o, totul se recompunea în mine, totul își revenea. „Trebuie să ne gândim ce am putea face ca să fiți din nou împreună!“ a continuat ea, entuziasmată la gândul acestei noi activități care o aștepta. M-a invitat la cină ca să ne gândim ce urma să facem cu reconcilierea amoroasă. Era chiar înainte de a se înnopta, mergeam pe jos și mă găseam din nou în trecutul meu. Pășeam în lumea lui Alice, însă împreună cu sora

ei. Pe Lise nu o privisem niciodată ca pe o femeie. Era pentru mine precum iubita celui mai bun prieten al meu. Şi totuşi, urcând în apartamentul ei în seara aceea, îi contemplam formele, feminitatea. Mai plinuţă decât sora ei, ea era mai senzuală. După câteva pahare, m-am întrebat: oare n-ar trebui mai degrabă să fiu cu ea? Cred că şi ea s-a întrebat asta, în aceeaşi clipă cu mine, într-o strălucire care avea să rămână unică, fiindcă niciodată după aceea n-am mai întrevăzut o asemenea posibilitate.

Ce straniu contrast să descoperi fotografii cu naziştii la o tânără femeie plină de viaţă! M-am uitat îndelung la acele chipuri. Deodată, Lise m-a întrerupt:

— Ştii tu, care vorbeşti mereu despre Elveţia ca despre ţara ideală, că tocmai s-au descoperit numeroase documente care arată cât de mult i-au ajutat elveţienii pe acei criminali să treacă în Argentina?

— Asta nu m-ar împiedica să-mi trăiesc bătrâneţea acolo!

— De acord, de acord. Să lăsăm deoparte Elveţia atunci.

Lise mi-a arătat fotografia lui Alois Hudal, un episcop austriac care protejase la Roma câţiva foşti nazişti, dar care reuşise mai ales să înlesnească trecerea lui Adolf Eichmann şi a lui Josef Mengele în America de Sud. Mi-a explicat complexitatea situaţiilor, ba chiar mi-a pomenit de intervenţia statelor complice şi a serviciilor secrete, mai ales a celor americane. Ce-mi povestea ea mă captiva.

— Cum ai ajuns tu să studiezi un asemenea subiect?

— Mă fascinează răsturnările de situaţie. Toţi aceşti şefi ai lumii care se văd dintr-odată hăituiţi.

Dintotdeauna am visat să scriu o carte despre un colaborator salvat de un evreu.

— E o idee bună, am zis eu fără convingere.

— Văd că ştii să fii entuziast!

— Nu, pe bune, e o idee grozavă.

— Da, am deja şi titlul. Aş numi-o „Nu sunt nicăieri“. Colaboratorul ar fi un fel de Brasillach, ziarist la *Sunt pretutindeni*, şi ar fugi în momentul eliberării Parisului. Urmărit, el s-ar ascunde într-o mansardă, iar salvarea i-ar veni numai datorită ajutorului unui evreu…

Lise a povestit ultimele zile ale lui Brasillach, când mama lui a fost arestată pentru a fi determinat să se predea. Erau alte vremuri, însă nişte vremuri pe care le simţeam atât de prezente, ca şi cum graniţele dintre ani se decoloraseră, ca şi cum epocile aveau puterea să-şi amestece nuanţele topindu-se unele în altele. De exemplu, mi se părea uneori că Parisul era încă un oraş sub ocupaţie. Ciudată senzaţie. Asta era poate şi ceea ce ne unea pe mine şi pe Lise, în acea seară din alte vremuri, în acea seară care marca întoarcerea lui Alice. Ea mi-a vorbit aproape toată noaptea despre proiectul ei de carte. Despre cartea pe care până la urmă nu avea s-o scrie niciodată. Dar e încă devreme acum să explic de ce.

VI

Înainte de a organiza reîntâlnirea noastră aparent întâmplătoare, Lise avusese aşadar confirmarea că încă nu mă însurasem şi că doream s-o revăd pe Alice. Ca din întâmplare, am ajuns amândoi în

aceeași sală de cinematograf. În cadrul unui ciclu de filme germane, rula *Aripile dorinței*, al lui Wim Wenders. În general, nu trebuie niciodată să credem în hazard. Când ne întâlnim cu cineva, cum putem dovedi că asta nu se datorează decât unui concurs de împrejurări? Am văzut-o pe Alice înaainte ca ea să mă vadă. Era ca în prima zi, nemișcată în privirea mea, reproducând intact vertijul primei mele impresii. M-am apropiat de ea, lucru pe care l-a simțit, pentru că s-a întors înspre mine. Ne-am privit o clipă, drept în ochi, cu pupilele încremenite, și apoi doar ne-am zâmbit. Ne fusese atât de dor unul de altul.

Alice i-a aruncat o privire surorii ei. O privire întrebătoare. Lise n-ar fi mărturisit niciodată și nici eu n-aveam s-o trădez. Dar era clar că Alice nu se lăsa păcălită de această falsă regăsire întâmplătoare. Era de ajuns să nu spunem nimic, așa cum nu dezvăluim secretul unui truc de magie. Era ceva cârpit la repezeală, dar aveam chef de asta. Niciodată nu mai avusesem așa o poftă să cârpesc o relație cu cineva. Lise ne-a lăsat singuri, căci cârpitul e o știință intimă. Și astfel am rămas dintr-odată doar noi doi, cârpind împreună. Voiam să mă îmbăt cu acest cuvânt care-mi apărea brusc ca unul dintre cele mai frumoase ale limbii franceze.

Rafistoler v.t. fam: a cârpi, a petici de mântuială.

Faptul că acțiunea era realizată de mântuială nu avea nici o importanță; se vedeau contururile, se vedeau învârtelile, dar cine se îngrijea de sfori când fericirea era pe-aproape? Am mers pe jos, pur și

simplu. Mi-am revăzut în minte adolescența, când, după o lungă spitalizare, mă emoționase până la lacrimi simplul fapt de a mă plimba din nou, de a respira același aer ca toți. Aceasta era cu siguranță comparația cea mai potrivită: a o revedea pe Alice era precum o vindecare. Mă vindecam de timpul petrecut fără ea. Nimic nu avea să mai fie la fel.

Pentru a nu stânjeni acest nou început, trebuia să evităm să pomenim despărțirea noastră. Ceea ce făcuse fiecare fără celălalt nu avea nici o însemnătate. Esențial era că ne aflam acolo, reuniți în dorința noastră comună. Aveam însă nevoie de ceva: trebuia să aduc vorba despre ultima noastră întâlnire. Ceea ce am și făcut, cerându-mi scuze pentru lipsa de politețe. Voiam de asemenea să le scriu părinților ei. Ea a fost foarte bucuroasă să audă această idee. Sau, ca să fiu mai exact, era bucuroasă că mă ofeream să scriu această scrisoare, iar asta era cel mai important. Mi-a mărturisit că tatăl ei se simțise răspunzător pentru ceea ce se petrecuse.

— Da, a continuat ea. Ce nu mi-a plăcut la comportamentul tău de atunci e că n-ai înțeles cât de stânjenit era tata. Stânjenit că eu îi prezentam un băiat. Și nu mi-a plăcut că nu m-ai ascultat, că n-ai înțeles câtă tandrețe simt pentru el. Asta nu mă împiedică să fiu conștientă de defectele lui, de prejudecățile lui.

Am recompus astfel amintirea acelei duminici și ne-am dat seama că totul fusese ridicol. Absurd.

— Nu ne mai despărțim. Spune-mi că nu ne mai despărțim.

— Îți spun, Alice.

— Niciodată.

— O să îmbătrânim împreună.

Ultima frază pe care-am rostit-o a făcut-o să zâmbească, fiindcă evoca una dintre amintirile noastre. Îi cumpărasem odată un DVD cu filmul lui Maurice Pialat *N-o să îmbătrânim împreună* și anulasem cu negru negația din titlu. Poate că asta trebuia să facem pentru a fi fericiți împreună, să anulăm cu negru negațiile.

VII

Nu știu dacă femeile sunt dotate cu o intuiție specială, dar Céline Delamare a venit să mă vadă chiar a doua zi, îndată ce am sosit. De fapt, știu prea bine că femeile au un fel de antene care le permit să le repereze pe celelalte femei; toate se conectează între ele în spațiul rivalității lor, un spațiu invizibil pentru ochii bărbaților. Păstram încă întipărită pe chip noaptea petrecută cu Alice, în timp ce pe chipul ei nu era întipărită decât o vagă imagine a mea. Am avut subit impresia că îmbătrânise. Céline Delamare era o altă Céline Delamare, pentru că eu o priveam altfel în dimineața aceea, pentru că știam că trebuia să închid imediat paranteza noastră amoroasă. Ea mi-a propus să luăm prânzul împreună și știam că acest prânz avea să se prelungească. Știam mai ales că nu mai trebuia să mâncăm stând jos.

S-a așezat în fața mea. Părul ei lung era perfect întins; căuta să-mi fie pe plac. Voiam să instaurez o atmosferă de genul „o cafea și nota, vă rog“, în vreme ce simțeam că ea și-ar dori totul, „antreu,

felul principal și desert“. În mod evident, chelnerul era de partea ei, căci ne etala sârguincios specialitățile zilei. În timp ce ea ezita (în general era o femeie hotărâtă și voluntară, dar șovăia mereu când era vorba să-și aleagă felurile de mâncare), mă gândeam la necesitatea acestui moment. Trebuia să limpezim situația în condiții decente, nu sub un cearșaf. Îmi plăcea trupul lui Céline și știam că în fața nudității ei n-aș putea niciodată să țin același discurs. Era mai simplu aici, cu martori și cu o masă între noi, să-i spun:

— Sunt din nou cu Alice.

— Și care-i problema?

Răspunsul ei m-a năucit. Credeam că va resimți lovitura din plin.

— Nu sunt idioată. Am știut dintotdeauna că încă o iubești și că veți fi din nou împreună. Dar de ce m-anunți asta cu o față de înmormântare?

— Eu… Eu…

— Din cauza noastră, nu-i așa? Pe bune, crezi că asta schimbă ceva? Eu sunt măritată, tu ai o logodnică. E și mai bine. Relația noastră va fi echilibrată.

— Dar n-am chef s-o înșel.

— Cu mine, n-o înșeli, ci doar continui povestea noastră. Cum poți să refuzi? O să ne vedem când vrei tu și unde vrei tu.

— Nu pot.

— Și dacă te implor? Și dacă te implor să nu mă părăsești?

Niciodată nu mai văzusem pe cineva să treacă atât de repede de la forță la slăbiciune. Ea îmi cerea acum să nu o părăsesc, să reducem povestea noastră la un simplu schimb sexual, la un schimb de care era ridicol să ne lipsim, va fi secretul nostru, lumea

noastră interioară, şi apoi ea va face totul ca să mă satisfacă, să-mi fie pe plac. Nu pricepeam de ce investea atâta energie în dorinţa ei de a rămâne lângă mine, de a avea firimituri din mine, de a fi o umbră a dorinţei mele. Mult mai târziu, am înţeles că refuzul soţului ei de a avea un copil o fragilizase într-atât, încât nu mai suporta sub nici o formă să fie părăsită. Eram mult prea imatur ca să-i înţeleg atitudinea (nu vedeam decât o femeie incapabilă să se lipsească de mine) şi mult prea puţin clarvăzător ca să-mi dau seama că trebuia să fug de ea imediat. Înainte să fie prea târziu.

După desert şi cafea, a sosit în sfârşit şi nota de plată. Cu o şoaptă, i-am promis că ne vom revedea curând. I-am simţit piciorul lipindu-se de gamba mea. Asta m-a excitat teribil.

VIII

Lucrurile au mers foarte repede. Ca şi cum timpul despărţirii noastre fusese şi timpul maturizării noastre. Am hotărât să ne luăm un apartament împreună, situat într-un imobil cu o curte interioară mare. Nu ştiu de ce, dar îmi analizasem adesea viaţa comparând-o cu aceea a lui Antoine Doinel[1], şi mi se părea că trecuserăm de vremea săruturilor furate. Că viaţa mea intra în domiciliul conjugal şi că Alice avea atât de mult din Claude Jade (mai ales când dormea). Îmi plăcea că se-mbrăca cu fuste un pic

1. Asta-i problema cu Truffaut: mi-a filmat viaţa înainte să apuc s-o trăiesc.

retro și că trăiam în ambianța portocalie a anilor ’60. Trăim cu toții aceleași vieți.

Îi sunasem pe părinții mei ca să le spun că m-am mutat cu Alice. Și mai ales ca să le amintesc că trăiesc. Mă gândeam că erau loviți de amnezie. Am dat de ei cu greu, fiindcă nu aveau telefon mobil. Nu suportau ideea de a fi ușor de contactat. „Mai bine mergem la închisoare imediat“, ziceau ei în cor. Vorbeau adesea pe o singură voce. Și nu știam niciodată dacă erau mereu de acord sau dacă nu cumva unul din ei îl domina excesiv pe celălalt. Înclinam spre prima ipoteză. Când duceai o viață ca a lor, mai bine era să fii în perfectă armonie. Poate că îi caricaturizez prea mult? Mama simțea afecțiune pentru mine, știam asta, și-mi amintesc cuvintele ei: „O să te muți cu ea. Ai crescut, băiatul meu, ai crescut. De-abia aștept s-o cunosc mai bine pe logodnica ta.“ Mama vorbise simplu și am fost copleșit de emoție după ce am pus receptorul în furcă. Într-un deșert, aceste cuvinte erau ca o ploaie neașteptată de tandrețe.

Am mers la Ikea, și ne-am și certat la Ikea. În acest magazin mare, ar trebui să angajeze un consilier conjugal. Fiindcă, dacă există un loc în care inima cuplurilor se dezvăluie, acela este Ikea. Mă întreb chiar dacă nu cumva toată acea mobilă de asamblat nu este decât un pretext pentru a semăna zâzania sentimentală. Sunt aproape sigur că fondatorul magazinului Ikea trebuie să fi fost un suedez depresiv (e aproape un pleonasm), fără viață afectivă, care a găsit mijlocul de a o distruge și pe a altora. Toți studenții la sociologie ar trebui să meargă să facă

un stagiu acolo, ar găsi de toate. Alice și cu mine nu ne-am abătut de la regulă.

Era o lume nebună, o lume alcătuită aproape exclusiv din cupluri, și ne uitam cu toții discret unii la alții, ca și cum ne-am fi comparat viețile printre rafturi. Împingeam un cărucior mare, imposibil de manevrat. La neliniștea pe care mi-o producea locul acela se adăuga efortul fizic. Alice ezita și, mai rău decât orice, îmi cerea părerea. Iar eu nu aveam nici o părere, eram lobotomizat. Eram gata să spun da la orice, să cumpăr lămpile acelea care semănau cu niște pisoare uriașe, să montez etajere până la sfârșitul lumii.

— Of, e insuportabil să stau cu tine aici. Dacă te-ai vedea cum te strâmbi!

— ...

Așadar, nimic mai simplu. Cel mai tare lucru era următorul: nu aveam nevoie de un subiect anume ca să ne enervăm. Simpla interacțiune în acest loc era de-a dreptul explozivă. Era sufocant, era lent. Cu tot lemnul ăla tăiat, aveam impresia că-mi aleg coșciugul.

Însă trebuie să mărturisesc că Alice făcuse bine din multe puncte de vedere. Apartamentul nostru avea acum mult farmec, părea chiar și mai mare. Viața noastră viitoare avea să încapă în el, acest loc avea să fie decorul a tot ceea ce urma să se întâmple între noi.

Nu-mi mai rămânea acum decât să scriu paginile anilor noștri care vor veni.

IX

Prima dată, m-a cuprins o imensă vinovăție. M-am simțit rușinat și murdar, ca și cum o prădam pe Alice, ca și cum o degradam, o înjoseam, o șifonam, ca și cum împrăștiam literele prenumelui ei. Dar nu reușisem să-i rezist lui Céline. Fuseserăm amanți pe vremea când eu eram celibatar și am continuat să ne vedem. Era ca o rutină deja stabilită. Ea încerca tot timpul să mă facă să înțeleg că nu era nimic grav în asta. Că ceea ce trăiam noi împreună nu ne altera cu nimic viața și poftele.

— Dar tu? am întrebat-o.

— Eu ce?

— Asta vrei tu? Să-ți înșeli soțul?

— Nu vreau să vorbesc despre el. E viața mea. Știu doar că am nevoie de tine, că vreau să-ți simt mâinile pe trupul meu și să-ți aud suspinul când termini. Tu n-ai parte de plăcere când ești cu mine?

— Ba da, Céline, și eu am parte de plăcere.

Toate discuțiile noastre se sfârșeau așa. Orice argument ceda în fața hegemoniei plăcerii. Mă desfătam cu adevărat când făceam dragoste și n-aveam dreptul să stric aceste momente. Toți ne excităm, cât putem de bine, în alcovurile intimității noastre. Asta e cu siguranță mediocru, dar viața e prea scurtă ca s-o trăim cu ambiția de a fi ireproșabili.

În plus, ea știa să mă rețină. Trebuie să recunosc asta. Céline avea un fel foarte precis de a trece de la duioșia timidă la o formă aproape brutală de siguranță de sine erotică. Prin faptul că era mai în vârstă, mă domina, desigur, dar se întâmpla frecvent ca eu să conduc zbenguielile noastre și-mi plăcea

atunci s-o prind de ceafă ca şi cum i-aş fi ţinut în mână inima. Ne întâlneam în timpul pauzei de prânz într-un hotel de lângă birou. Uneori aduceam câte o sticlă de vin sau de şampanie şi ciocneam în sănătatea plăcerii noastre. Era bine, era nebunesc, era copilăresc. Evitam să vorbim despre viețile noastre. Mai ales despre copilul pe care şi-l dorea. Eram foarte atent să nu facem niciodată dragoste fără prezervativ. Céline voia uneori să nu-l folosesc, şi atunci mă gândeam că toată această poveste nu avea decât un scop pentru ea: să-i fac un copil. Îmi imaginam că Harold, soţul ei, era steril. Însă toată treaba asta era o fantasmă, o ţicneală. Céline voia un copil cu Harold, dar se lovea mereu de refuzul lui. Această împotrivire ascundea probabil sterilitatea lui. Ecuaţia părea teribilă. Era bărbatul vieţii ei, însă era totodată un bărbat care refuza să dea viaţă.

X

Abia ce ne-am mutat, că Alice a şi vrut să-i invite pe părinţii ei la noi. În fiecare etapă importantă a vieţii ei, avea nevoie de aprobarea lor. Această întâlnire a fost precedată doar de câteva mici tensiuni, în comparaţie cu dezastrul întâlnirii anterioare. Din fericire, o seamă de lucruri se schimbaseră. Alice îmi explicase stânjeneala tatălui de a face cunoştinţă cu logodnicul fetei lui, dar a mai precizat ceva: cei doi părinţi se simţiseră foarte vinovaţi. Ei ştiau prea bine că atitudinea lor deloc amabilă cauzase reacţia mea şi apoi nefericirea fetei lor. Îndată ce au intrat la noi în casă, am înţeles că deveniseră

binevoitori. Ca să nu zic simpatici. Evident, ei rămâneau perfect rigizi și reacționari, dar cel puțin făceau eforturi pentru a respecta alegerea lui Alice.

Acum îmi câștigasem dreptul să mă strige Fritz încolo, Fritz încoace. Au fost încântați de treaba cu Larousse. Gérard tot admira bogăția vocabularului nostru. Ezita să adauge cuvântul „francez". Simțeam că-și măsoară vorbele. Frazele lui înaintau cu precauție. Incapabil să fie interesat cu adevărat de celălalt, a început imediat să turuie în gol. Alice i-a venit în ajutor:

— Uitați-vă la mobila asta. Fritz a montat-o!

M-au privit dintr-odată cu o admirație excesivă. Aveam impresia că sunt Gustave Eiffel. Alice mă scotea în față, iar ea era atât de micuță, și nimic nu mă înduioșa mai mult decât încercările ei de a impune o bună dispoziție artificială. Era tot ce îndrăgeam mai mult la o femeie. Cât despre mine, îmi întețeam eforturile pentru a părea ginerele ideal. Înșiram formule de politețe și fraze precum „mai doriți să beți ceva?" chiar dacă paharele le erau încă pline ochi mulțumită bunelor mele intenții. Aceste prime minute au fost un adevărat festival de politețuri și de respect. Totul însoțit desigur de scurte chicoteli dozate cu pricepere. Scopul a fost atins: acela de a face uitată prima noastră întâlnire. Totul putea să reînceapă, și totul avea să reînceapă. Evident, nimic nu poate fi însă vreodată atât de simplu.

Chiar în momentul în care ne-am așezat la masă, s-a și petrecut un eveniment. Un eveniment groaznic, fiindcă a făcut să sune fals frumoasa partitură pe care tocmai începuserăm s-o cântăm la unison. Totul

a fost provocat de un apel telefonic. Ca să spun drept, eu încă analizam în minte ceea ce tocmai se întâmplase şi nu am avut deloc răgaz să reacţionez, iar când Alice, văzându-mi chipul livid, m-a întrebat cu nonşalanţă: „Cine era?“, i-am făcut semn din cap. Semn pe care îl stabiliserăm între noi dinainte şi care voia să spună: întâlnire, imediat, în bucătărie. Era un caz de forţă majoră, o catastrofă, un cutremur.

— Ce s-a întâmplat?

— ...

— Spune-mi!

— Erau... părinţii... mei...

— Cum părinţii tăi?

— ...

— Vorbeşte! Mă nelinişteşti! De ce faci figura asta?

— ...

— Nu-mi spune că... nu-mi spune că li s-a întâmplat ceva... nu-mi spune că... au murit?

— E mai rău.

— Mai rău?

— Da. Vin încoace.

Trebuie să mărturisesc umil: există lucruri care nu pot fi descrise din punct de vedere tehnic[1]. Chipul lui Alice din acel moment era unul dintre acele lucruri imposibil de definit în *Larousse*. Apoi, ea s-a enervat:

— Păi cum aşa, cum adică vin încoace? Trebuia să le spui că nu se poate. Nu în seara asta!

— Nu am putut să fac nimic, Alice. Tata mi-a explicat pe fugă că au ratat o legătură, că e cumplit şi că sosesc... iar eu n-am mai apucat să zic nimic.

---

1. Gândiţi-vă, de exemplu, la un depresiv care încearcă să-şi înveselească ziua citind *Despre neajunsul de a te fi născut* a lui Cioran.

— Trebuie să stingem lumina peste tot.

— Cum?

— Stingem lumina peste tot. Îi facem pe părinții mei să creadă că ăsta e un obicei al blocului. Și zicem că în Polonia chiar există obiceiul să faci pe mortul în pauza dintre două feluri de mâncare.

— Nu-i momentul să implicăm Polonia în viața noastră. Au suferit deja destul polonezii.

— Și atunci? Fă tu ceva. Imaginează-ți șocul. Părinții mei abia ce încep să se obișnuiască cu ideea că aș putea fi cu cineva ca tine, și închipuie-ți...

— Gata, am înțeles, am întrerupt-o eu, și cu siguranță era de preferat să nu aud urmarea.

Cu toate că intrasem în panică, a trebuit să-mi calmez logodnica dându-i un pahar de apă. Fetele de familie bună au nervii fragili. Lucru ciudat: încercând să găsesc cuvintele potrivite ca s-o liniștesc, m-am mai liniștit și eu. Poate că asta ar fi o metodă bună ca să facem față neliniștilor noastre: să avem mereu lângă noi pe cineva mai fragil. Am alunecat pentru o clipă într-o mică reverie: mi-am imaginat că eram șeful unei agenții de închiriere a oamenilor sensibili. Și apoi am revenit la realitate, cu o Alice care își recăpătase culoarea, aceea care-mi place mie, un vag roz-pal.

Situația noastră: dacă părinții ei făceau eforturi ca să fie totul bine, îmi era teamă ca întâlnirea neprevăzută cu ai mei să nu ne zădărnicească planurile. Abia-mi intrasem în rolul de ginere perfect, că părinții mei și veneau să mi-l șifoneze. Întorcându-ne de la cartierul nostru general, bucătăria, am hotărât într-un final să ne asumăm acest neprevăzut. Tot

aveau să se întâlnească unii cu alții într-o bună zi, ca atare de ce nu s-ar întâlni acum? Mama lui Alice s-a întrebat:

— A, vasăzică n-aveau de gând să vină, și totuși vin...

— Da, mamă, este pe nepregătite...

— A, da, înțeleg. Pe nepregătite.

Mama lui Alice nu prevăzuse niciodată să trăiască într-o zi un eveniment neprevăzut. De o rigiditate excesivă, ea își planifica fiecare clipă a vieții și poate că știa deja chiar și ziua exactă în care va muri. Părea fascinată de ceea ce tocmai auzise și repeta cuvântul „neprevăzut“ ca pe un fel de barbarism exotic.

— Bine, asta e, i-a tăiat-o scurt Gérard. Asta i se poate întâmpla oricui, să piardă o legătură. Nu-ți mai amintești? Și noi, în vara lui '77, am pierdut un tren la mustață și am dormit la verii tăi de-al doilea.

— A da, mi-aduc aminte, a mărturisit Éléonore cu spaimă.

Mă gândeam la filmul *Viața e un lung fluviu liniștit*, la războaiele civile și la războaiele reci, la întâlnirile de gradul trei și la cele din a patra dimensiune, mă mai gândeam la conflictul dintre marile idei, la felurile de a vedea viața, la capitalism și comunism, la sare și piper, mă gândeam la tot și la opusul totului, panica mea era reală, iar frica mea – întemeiată pe un motiv anume, pe care-l mărturisesc acum într-un elan de sinceritate: voiam să le fiu pe plac socrilor mei. Voiam să fiu acceptat undeva, să am obiceiuri, să petrec duminici insuportabile poate, dar duminici sigure. Mă temeam ca originile mele să nu-mi nimicească dintr-odată viitorul. Viețile

noastre sunt ca niște cercuri. Niște cercuri cu evoluții iluzorii, niște încercări de a ne face să credem că scopul nu este punctul de plecare. Deși e evident că ne îndreptăm spre origini, spre pulbere. Intruziunea iminentă a părinților mei era dovada acestui fapt.

Au sosit uzi leoarcă de transpirație. Și vorbind. Abia am avut timp să anunț că se numesc François și Françoise (nici măcar nu mi-au dat ocazia ca această potrivire originală să le servească drept intrare amuzantă). Au salutat pe fugă și nici măcar nu s-au scuzat că ne-au întrerupt în timpul mesei. Mama a profitat de asta ca să critice mâncarea care nu era gătită cu produse ecologice, dar nu ne puteam supăra pe ei, însuflețiseră acel moment și, deși abia sosiseră, s-ar fi putut crede că se aflau acolo dintotdeauna. Exact așa fusese și-n copilărie: mă lăsau adesea la bunici, însă când veneau să mă ia își făceau atât de mult simțită prezența, încât nu aveam impresia, la urma urmei, că lipsiseră prea mult de lângă mine. Au zis că sunt epuizați după călătorie, dar asta nu se vedea deloc. Pe când eram în plină cină, cu o incredibilă naturalețe, tata a găsit de cuviință să ne mărturisească:

— Nu puteam să ne spălăm acolo. Trebuia să facem economie la orice. Vă închipuiți că de zece zile n-am făcut un duș?

— Eu mă spălam totuși cu mănușa de baie, a precizat mama.

Pentru a evita ca tata să se scarpine în fața noastră toată seara, l-am condus la baie. Și cum Éléonore părea că se sufocă, am deschis fereastra. Jos, sub noi, era o cafenea mică unde cânta un grup de

reggae. În cele din urmă, am închis la loc fereastra, ca să evit să se audă de jos notele inspirate de consumul excesiv de ganja. Cam aşa sfârşeau multe dintre gesturile mele, nici nu făceam bine ceva, că imediat se şi impunea să fac contrariul, într-o continuă gesticulaţie a neliniştii.

Mama s-a aşezat la masă cu noi şi ne-a povestit repede călătoria. Se întorceau dintr-o regiune îndepărtată a Columbiei.

— Dar nu e periculos? s-a neliniştit Éléonore, pentru care ideea de expediţie consta în a călători de la casa din Bretania la cea din Cevennes.

— Periculos? Ştiţi, nu este mai periculos decât să ieşi pe stradă aici, unde rişti zilnic să fii stâlcit. Asta îi spun eu mereu fiului meu. Nu-i aşa, Fritz, nu-ţi spun eu mereu că tu trăieşti mai periculos decât trăim noi?

— Da, mamă, aşa e, îmi spui asta adesea, am recunoscut eu, cu capul în jos.

Mama mea şi mama lui Alice au continuat să schimbe câteva banalităţi despre relativitatea pericolelor, încât ai fi putut crede că este un dialog suprarealist între un sârbo-croat mut şi un texan surd. Poate că tocmai de-aia îşi tot zâmbeau. Parcă aveau un fel de poftă de a descoperi o lume nouă. În timpul acestei conversaţii, Gérard o studia cu atenţie pe mama. Ciudat, dar mi s-a părut cucerit de ideea acestei vieţi comode. La un moment dat, le-a întrerupt:

— Dar cum faceţi ca să găsiţi *Le Figaro* acolo?

Mama a izbucnit atunci într-un râs nebun, iar tatăl lui Alice a fost mulţumit că, în sfârşit, cineva îi înţelegea umorul. Întors de la baie, tata s-a aşezat

la masă și conversația și-a reluat firul. Gérard a povestit despre afacerile lui, iar părinții mei nu l-au mai judecat. Ajunseserăm la desert, iar ei au hotărât să bem cafeaua pe frumoasa noastră canapea. Alice și cu mine nici nu mai existam. Eram niște copii.

Mai bine să spun ce s-a întâmplat imediat după: părinții noștri s-au înțeles perfect. Noi, care ne temeam de șocul dintre civilizații, eram acum uluiți de cât de mult se potriveau. Părinții mei și cei ai lui Alice își petreceau în general timpul cu oameni care le erau asemenea. Pentru prima dată după foarte mult timp, ei călătoreau dincolo de propriile prejudecăți. Era ca o gură de aer proaspăt. Alice și cu mine eram buimăciți. Și iată-i că deja se tutuiau, permițându-și chiar mici înghionteli. Eram epuizați, dar nu puteam face nimic: semnele noastre de plictiseală nu reușeau să oprească mecanismul acelei descoperiri amicale.

După ceva timp, părinții noștri și-au amintit că mai eram și noi pe acolo (slavă Domnului). Și încă un mic detaliu: că se aflau la noi acasă. Epuizată, Alice și-a lăsat capul pe umărul meu. Iar această poziție a declanșat furtuna. Privind-o pe logodnica mea, mama a fost înduioșată de-a dreptul și a șoptit:

— O, ce drăguță e...

— Păi da, doar e fiica mea, a zis Éléonore.

— Dar uite că nici fiul meu nu-i mai prejos, a spus mama.

— Sunt un cuplu frumos, a adăugat mama lui Alice, sau poate că mama mea spusese asta (vocile mamelor seamănă toate între ele)?

Îmi amintesc mai ales că au început toţi patru să ne privească, cu reală emoţie în ochi, dându-şi seama dintr-odată că viaţa trecuse şi că erau acum invitaţi să ia cina acasă la copiii lor. Jenaţi de privirile lor insistente, am început să zâmbim ca nişte adolescenţi ce nu mai eram. Şi în toiul acestui regal de tandreţe familială tata a întrebat brusc:

— Dar de fapt cum v-aţi cunoscut voi doi?

Nici Alice şi nici eu n-am fost capabili să răspundem imediat, creierul ne era încă parazitat de amintirea primei întâlniri cu ai ei. N-am făcut decât să zâmbim tâmp. În felul ăsta, l-am lăsat pe Gérard să răspundă. Voind să ne arate că trecutu-i trecut şi că totul ne fusese iertat, şi-a permis puţin umor:

— S-au întâlnit într-un club eşanjist!

Rostind această frază, el uitase complet că părinţii mei habar n-aveau la ce făcea el referire. S-au uitat la el puţin surprinşi. Şi ar fi fost momentul ideal să explicăm totul, însă, nu ştiu de ce, am rămas amândoi într-un fel de tăcere ruşinată. Cât despre ruşine, aveam s-o simţim încă şi mai mult. Căci tata a zis uitându-se la mine:

— A, asta nu mă surprinde la tine, Fritz! Se vede că eşti copilul nostru.

Éléonore aproape că a leşinat şi, după replica asta, şi-a schimbat total părerea despre seara care tocmai se-ncheia. Dintr-odată i s-a părut că părinţii mei stăteau mult prea aproape de ea şi de soţul ei pe canapea. S-a ridicat brusc şi a anunţat:

— Bun, poate că ar fi mai bine să plecăm.

— Da, sigur, a confirmat Gérard.

Stânjeneala nu se împrăştiase. Părinţii lui Alice şi-au pus paltoanele. Totul s-a terminat cu un fiasco. Oare ce se întâmpla cu mine şi cu Alice, de reuşeam

să producem asemenea dezastre? Dar nu trebuia să ne dăm bătuți, trebuia să-ncerc să salvez mobila de la Ikea. Am mărturisit:

— Nu-i adevărat! Mie și lui Alice nu ne-a plăcut somonul! Și așa ne-am întâlnit!

Mi s-a părut c-o aud pe Éléonore spunând: „În ce casă de nebuni am nimerit", și i-am văzut trupul mare, slab și alb dispărând în penumbra palierului. A fost imediat înghițită în beznă, fiindcă nu funcționa lumina.

XI

Alice dădea multe meditații la germană acasă. În restul timpului, preda la un liceu dintr-o zonă rău famată (ceea ce o speria la culme pe mama ei). Eu tocmai fusesem promovat la Larousse (ceea ce o speria la culme pe mama mea). Trăiam sub același acoperiș. Și apoi mai era și gândul, din ce în ce mai plauzibil, că într-o bună zi, ca să nu contrazicem buna desfășurare a vieții normale, s-ar putea să ne vină pofta să ne căsătorim și să facem un băiat care o să joace fotbal sau o fată care o să cânte la pian. Într-o dimineață, reflectând la toate astea, mi-am zis: „Ia te uită, ești un adult, Fritz." Și, gândindu-mă la Céline, am emis următorul pleonasm: „Ia te uită, ești un adult cu probleme."

Știam trupul lui Céline pe de rost. Ceea ce la început ni se păruse o escapadă erotică devenise în mod iremediabil o rutină. Sentimentul acesta îmi dădea uneori strania senzație că adevărata amantă era Alice. Trebuia neapărat să pun capăt acestei aventuri. Dar nu puteam face nimic, Céline reușea mereu

să mă convingă să cedez, să-mi interzică să o părăsesc. Înțelegeam acum că era între noi ceva mult mai important decât o simplă contopire de trupuri și că ea n-ar suporta s-o resping. Ar fi fost mai presus de puterile ei. Chiar dacă-mi spunea că își iubește soțul, că doar se distrează cu mine, ajunsesem să înțeleg că nu trebuie niciodată să crezi în ușurința cu care o femeie își oferă trupul în felul acesta. Și atunci cedam, din lașitate, din obișnuință, pentru că eram bărbat.

Uneori încercam să înveselim jocurile noastre erotice și nu mă puteam abține să nu remarc ceva patetic la Céline atunci când se străduia să-mi trezească o dorință nebună. Eram ca acele lumânări care nu se consumă de tot, care dau impresia că nu s-ar putea stinge niciodată atâta timp cât o flăcăruie cât de mică ar supraviețui în ceară. Nu mai știu cine a scris această frază: „Doar lumânările cunosc secretul agoniei", însă Céline și cu mine exact asta trăiam, eram pe cale să pătrundem secretul cel mai intim al agoniei.

Ea nu-mi punea nici o întrebare despre viața mea și îi interzisesem să-mi trimită vreun mesaj seara sau în weekend. Și totuși, nu eram niciodată în largul meu. Îi simțeam prezența planând insistent asupra existenței mele. Ea, care înainte mă făcea să mă relaxez, devenise acum o povară. Se spune, într-adevăr, că toate lucrurile sunt ușoare la început: în funcție de greutate ar trebui măsurată fericirea. Ar trebui să ne cântărim aventurile ca să aflăm în ce măsură s-au degradat. Astfel, Céline se transformase într-o umbră asupra vieții mele, căci – acum

pot să mărturisesc – mă amenințase. Nu într-un mod grosolan, ci mai degrabă subtil, prin aluzii, prin priviri. Dacă aș refuza să ne mai întâlnim, ea s-ar duce și i-ar spune totul lui Alice. Era nici mai mult, nici mai puțin decât un șantaj și aveam impresia că plătesc pentru ceva ce nu făcusem. Că atitudinea lui Harold, omul acela pe care nu-l cunoșteam, apăsa asupra vieții mele ca și cum eram amândoi niște piese de domino. Și mi-era teamă să nu devin brusc ultima piesă din șir, aceea asupra căreia să se abată un întreg lanț de frustrări.

Acest context îmi influența relația cu Alice. Chiar dacă ne certam mult mai puțin decât înainte, rămâneau totuși destule tensiuni. Fiind ușor iritabil, eu eram principalul vinovat pentru asta. Alice mă întreba adesea ce am și muream de poftă să-i mărturisesc relația mea cu Céline, visam să mă descotorosesc de tot ceea ce stânjenea viitorul nostru împreună. Dar știam perfect că această destăinuire ar face-o să sufere atât de mult, încât am ajunge să ne despărțim. Iar asta era de neconceput. Trebuia să-mi trăiesc fericirea încheind imediat, în inima mea, toate socotelile cu nefericirea.

M-am întors acasă epuizat. Era una din acele seri în care nimic nu te poate emoționa. Una din acele seri în care, văzând catastrofele din lumea-ntreagă la televizor, nu faci decât să critici frizura prezentatorului. O indiferență occidentală, o insensibilitate meschină, una din acele seri în care cinismul se scurge prin venele noastre înguste. Alice încă nu terminase meditațiile. Lucra cu Benoît, un elev de clasa a douăsprezecea, care dorea să-și

îmbunătăţească nivelul de limbă germană ca să intre într-o clasă pregătitoare bilingvă. E ciudat cum putem să adorăm unele lucruri pentru ca apoi să le detestăm. Să vin acasă de la slujbă şi să aud limba germană fusese într-o vreme culmea extazului conjugal; exact aşa cum unii bărbaţi se emoţionează la mirosul fripturii de viţel. Ce mult îmi plăcea să ascult aceste cuvinte care se auzeau din sufrageria mea, să mă las purtat de un romantism absolut. Dar în seara aceea nu voiam să aud nimic. Eram epuizat, şi aş fi vrut ca Alice să predea lecţia tăcerii.

Gesturile mele erau greoaie, făceam zgomot, ca şi cum protestam inconştient împotriva acelui moment. Alice s-a enervat dintr-odată. Între noi nu existau momente de tranziţie. Aş fi vrut să mă întrebe mai întâi ce se-ntâmplă, dar nu, ea s-a ridicat brusc şi, cu o privire furioasă, mi-a strigat:

— Nu poţi să faci mai puţin zgomot, Fritz? Nu vezi că am lecţie?

— Ei şi? Sunt la mine acasă, totuşi! Am voie să trăiesc!

— Ce-ţi veni? Ai băut, sau ce? Miroşi a vodcă poloneză!

— A, nu, nu e momentul să amestecăm aici Polonia!

— Da, ştiu, au suferit deja destul!

— Poţi să-mi spui de ce ne certăm?

— Pentru că faci zgomot şi nu-mi respecţi lecţia. Iar sărmanul Benoît o să aibă examenul acuşi-acuşi.

— Nu mai pot eu de Benoît, nu mai pot eu de examenul lui! Oricum, are mutră de şomer!

Benoît a profitat de această replică pentru a-şi face şi el apariţia. Mi-am cerut scuze imediat. În trecere, am verificat: avea o faţă de inspector în

agronomie sau, mai probabil, de formator de diplomați. Simțeam nevoia să mă eliberez de toate tensiunile acumulate în timpul zilei. Da, e adevărat, băusem câteva pahare de vodcă, să mă destind. Și, ca de obicei, asta a avut efect invers. Cu siguranță, n-am să-nțeleg niciodată această expresie: să bei ca să uiți. Când beam, aveam impresia că luciditatea însăși curge prin mine. Să bei ca să-ți amintești. În schimb, nu-mi mai aminteam precis câte pahare de vodcă băusem.

În fine, Benoît a propus: „Nu mă deranjează că vă certați în timpul lecției mele, dar cel mai bine ar fi să faceți asta în germană.“ Am rămas cu gura căscată. Nimic nu se pierde, totul se transformă. Eram încă tânăr, însă mă simțeam atât de bătrân față de acești monștri moderni ai rentabilității. Alice a ezitat o clipă (chipul ei era precum al cuiva care așteaptă pe un peron), apoi s-a apucat să mă insulte în germană. Toate astea nu prea aveau nimic în comun cu Goethe. În oricare altă împrejurare, aș fi apreciat cu siguranță această agitație germanică, dar în acel moment mă simțeam depășit. M-am așezat pe canapea și am ascultat-o pe femeia aceea cum mă înjură într-o limbă pe care nu o înțelegeam. Lângă ea, un tânăr lua notițe.

Cu siguranță trăiam una dintre cele mai suprarealiste scene din viața mea.

Ca să reacționez cumva, m-am gândit în ce limbă aș fi putut da replica. Știam destule cuvinte în limbi străine, însă atât. M-am gândit să contraatac într-un amestec de daneză și croată, dar până la urmă am optat pentru un pic de polonă. Totuși, singura frază care-mi venea în minte era: „Știți cumva unde se află

hotelul?“ Mă îndoiam că această glumă poloneză ar fi putut să echilibreze forţele. Eram invadat şi nu aveam altă opţiune decât să capitulez. Întotdeauna se-ntâmpla la fel. Această scenă a avut măcar meritul de a ne fi destins. Poate că ar trebui să ne certăm mereu într-o limbă străină. Benoît ne privea atent; cu siguranţă îi ofeream o imagine jalnică a cuplului.

Lecţia s-a terminat. Benoît şi-a strâns lucrurile şi s-a îndreptat spre uşă. Chiar înainte să iasă, s-a întors către noi agale, aproape cu încetinitorul, şi era evident că avea să ne spună ceva important:

— Ar trebui să vă căsătoriţi. Sunteţi exact ca părinţii mei.

XII

Mă aflu acolo, întins pe mocheta frumoasei noastre instituţii. Nişte funcţionari trec să mă vadă şi se interesează de starea mea. Unii pufnesc, abţinându-se să nu râdă, şi pot trage concluzia că nu sunt foarte departe de ridicol. Capul mi se-nvârteşte şi orice salariat normal s-ar gândi deja, în locul meu, la un concediu medical. Dar eu nu vreau să mă dau bătut, vreau să le arăt tuturor că sunt robust, că nu mă poate opri un sac poştal care-mi cade-n cap. Din fericire reuşesc să-mi revin; n-aş fi suportat ideea să mor doborât de o avalanşă de cărţi poştale.

*

Fritz (1979–2006): după o copilărie haotică şi studii diverse, dar strălucite, reuşeşte în mod miraculos să se liniştească. Conform mai multor surse,

ar fi avut de gând într-o vreme să scrie o biografie a lui Schopenhauer în trei volume, dar până la urmă a murit la locul de muncă, strivit de un sac poştal.

*

Nu s-ar fi-ntâmplat nimic dacă în creierul unui membru al departamentului de marketing n-ar fi prins rădăcini o idee. În general, la Larousse, ideile de marketing constau în organizarea de jocuri-concurs. Suntem pro jocuri-concurs, pro Paris Cedex. Concursuri la care trebuie să răspunzi în scris (noi n-am auzit niciodată de Internet) şi prin carte poştală (plicurile nu există). Acum, eu sunt dovada vie a faptului că multe persoane n-au nimic altceva de făcut cât e ziua de lungă decât să piardă vremea căutând răspunsuri într-un dicţionar, să le copieze şi să trimită o carte poştală. Toate astea ca să câştige *un week-end thalasso* sau un loc aproape de Bernard Pivot la *Dicos d'or*. Nu-i exclus ca într-o bună zi cineva să ajungă să câştige chiar *un week-end thalasso* cu Bernard Pivot (extazul suprem al cititorilor noştri).

Încerc să-mi înfrunt ziua cu acest nou curaj pe care mi-l descopăr brusc, cu această strălucită capacitate de a surmonta o situaţie tulbure. Am de lucru, se aşteaptă mult de la mine în această editură, sunt tânăr şi dinamic, nu-mi folosesc toate bonurile de masă şi nu sunt ultimul care pleacă atunci când se organizează mici petreceri sau mese de adio. De asemenea, de cele mai multe ori nu-mi cer toate zilele de concediu la care am dreptul, ci sunt în stare să-mi sacrific timpul de odihnă în funcţie de

sarcinile de lucru. Ciudate gândurile mele în clipa asta: mă gândesc la necesitatea de a face un bilanț al competențelor mele, ca și cum această lovitură mă trimitea direct la originea a ceea ce sunt. Lângă mine se află o tânără stagiară cu fizic nesigur, adică va trebui să mai aștepte câțiva ani pentru a ști dacă înclină către o frumusețe rece și neurastenică sau către o nemulțumire aspră, dar jovială, fiindcă deocamdată e încă în două luntrii, și într-o altă perioadă a vieții mele m-aș fi putut îneca în preajma ei. E o fată care-mi spune „mulțumesc, domnule". Chiar și atunci când nu-i dau de făcut decât fotocopii. Dar astăzi e o situație specială. Din cauza sacului poștal și a poftei mele de a-mi dovedi ceva, hotărăsc să-mi fac fotocopiile singur.

— Sunteți sigur, domnule? Nu doriți să merg totuși să le fac eu?

— Nu, mulțumesc, Ursula, ești amabilă. Vreau să le fac eu.

În drum spre xerox, m-am întrebat: oare chiar ăsta e prenumele ei? Nu cumva o cheamă mai degrabă Joséphine?

Intrând în sala cu xeroxuri, mi-au venit în minte vremurile de demult, exact așa cum un miros ne poate face să plonjăm în trecut. Simțeam aici parfumul stagiului meu, aroma inocenței mele, atât de aproape, și totuși deja atât de departe. Singur în încăpere, m-am apucat să fac câteva fotocopii. Și fix în acel moment a intrat Céline Delamare.

— A, aici erai... te-am căutat peste tot. Am aflat de întâmplarea cu sacul poștal, a zis ea, neputându-și reține un chicotit.

— Da, în fine, nu e de râs.

— Ba da, e nostim. Dacă n-ai păţit nimic, e haios.

— Nu ştiu de ce, dar mă simt foarte ciudat.

— Efectul secundar, cu siguranţă... Aşteaptă... aşteaptă...

— Ce?

— Tu... tu... nu...

— Ce s-a-ntâmplat?

Uitasem complet de puterea ei. De fapt, nu ştiusem niciodată dacă puterea asta era adevărată sau nu, însă de mai multe ori fusesem surprins de luciditatea remarcilor ei despre una sau alta. Ea s-a descompus dintr-odată, s-a făcut albă ca varul. Eram stupefiat, şi am rămas aşa, suspendaţi, precum punctele de suspensie. Într-un final, mi-a vorbit:

— Fritz, ştiu totul... tot ce tu nu vrei să-mi spui... Am văzut după cum ai făcut fotocopia asta... vrei să mă părăseşti definitiv... căci... vrei să te căsătoreşti...

Céline a continuat să se bâlbâie, să încerce să termine o frază. De unde ştia oare? Nu trecuseră decât câteva ore de când Alice şi cu mine ne hotărâserăm să facem acest pas către normalitate. Nimeni nu aflase încă, şi toată ziua plutisem în această ciudată stare în care se amestecă neliniştea cu fericirea. Această stare care fusese cu siguranţă propice lipsei mele de atenţie din momentul în care mi-a căzut în cap sacul cu cărţi poştale. Şi astfel, imediat ce am făcut prima fotocopie, am şi fost demascat.

*

Mă gândesc dintr-odată la următorul lucru: concursul se referea la noţiunea de libertate. Concurenţii trebuiau să găsească mai multe definiţii ale acestui cuvânt. Ce concluzie să trag eu oare dintr-o asemenea

potrivire? La câteva ore după ce hotărâsem să mă însor, eram doborât de libertate.

*

În fața lui Céline, trebuia pentru prima dată să-mi confirm intenţiile. Ceea ce am şi făcut. Da, aveam să mă însor. Nu, nu mai voiam să am o relaţie cu ea. Brusc şi-a scos cheile şi a încuiat uşa. Era o femeie care avea propriile chei. Niciodată nu trebuie să ieşi cu o femeie care are propriile chei. Să intri, da, dar să ieşi, nu. Nu mai era Céline Delamare acolo, ci o altă femeie, transfigurată. Un fel de Magali Delamare sau de Judith Delamare. O femeie care mă speria, mă speria cu adevărat, încât rămăsesem nemişcat. Chiar am crezut c-ar putea să mă omoare: poate că-mi sunase ceasul, scăpasem ca prin minune de sacul poştal, dar nu puteam să supravieţuiesc urii subite a unei femei. Ea mă ura, căci ştia perfect că lucrurile aveau să fie cu totul altfel. Ştia că întotdeauna fusesem hărţuit de un fel de laşitate morală şi că nu mai puteam să continui să mă văd cu ea odată însurat. A început să mă lovească, să urle că asta nu se poate, că nu am dreptul să o părăsesc. În genunchi în faţa mea, fără pic de demnitate, jalnică şi umilită, Céline nu mai încerca să se prefacă. Mi-am amintit de prima mea întâlnire cu ea, de prima mea impresie despre ea – o femeie puternică şi roşie stând la biroul ei, iar acum ajunsese doar o umbră plângând după umbra mea.

Am ridicat-o de jos. Ea a continuat să plângă. Mă găseam pentru prima oară în faţa unei asemenea dureri. Această clipă avea să marcheze, pentru toată viaţa, relaţia mea cu femeile, dar încă nu ştiam

asta. Nu voi mai face niciodată nimic fără să mă gândesc că aș putea produce durere. Iar momentele de fericire pe care le voi trăi vor fi umbrite de această potențială fragilitate. În timp ce încercam să o calmez șoptindu-i banalități de soiul „așa e viața“, cineva a bătut la ușă. Drama noastră pasională împiedica baletul stagiarilor la xerox, împiedica mecanismul acela de carbon să se tot învârtească. Céline s-a ridicat și m-a privit țintă cu violență, cu o violență rece. A ieșit, lăsându-mă teafăr. Mă trecuseră toate căldurile. La toaletă, în timp ce-mi dădeam cu puțină apă rece pe frunte, o lacrimă mi s-a prelins pe obraz. Întâi am crezut că e apă, dar nu, era chiar o lacrimă, plângeam din cauza acestei rupturi brutale cu Céline Delamare, din cauza acestui sfârșit inevitabil. Și trebuia să mă țin tare pe poziții, îmi spunea această lacrimă, căci auzeam sunetul lacrimii în ochi, ea îmi șoptea toate cuvintele pe care conștiința mea le cunoștea.

În zilele următoare, am aflat că își luase concediu medical. Am preferat să n-o sun, să tai cu adevărat toate punțile, chiar dacă știam că oricum aveam să ne întâlnim la birou. Mă gândeam cu neliniște la asta când Ursula, sau poate Joséphine, mi-a adus noua ediție *Larousse*. M-am lăsat atunci purtat de speranța că toate astea erau semnul unei noi vieți.

XIII

Am fost de o profundă rea-credință când am povestit întâlnirea părinților noștri. E uimitor pentru un tip pozitiv ca mine să mă opresc la această versiune

sumbră. Este timpul să restabilesc adevărul despre acea seară şi să-i evoc înainte de toate finalul. Bineînţeles că nu, părinţii mei nu erau adepţii practicilor eşanjiste. Din contră, îi simţeam uneori plini de acea bună dispoziţie luminoasă a celor care împlinesc o faptă vitejească: fidelitatea. În momentul în care Éléonore a ieşit pe palier, tata a ajuns-o din urmă ca s-o liniştească. Şi au început să râdă de acest quiproquo. Ca să spun totul, ei au devenit încă şi mai uniţi după acest episod şi nu se mai opreau din râs ori de câte ori şi-l aminteau.

— A, chiar am crezut că sunteţi… şi că ne propuneţi… în fine… în faţa copiilor noştri…!

— Dar asta nu e bine!

— Ha ha, hi hi, ha ha! Nu mai conteneau din râs pe deasupra capetelor noastre.

Una dintre consecinţele majore ale acestei frumoase întâlniri: mama avea acum un telefon mobil. Îmi trimitea mesaje şi aveam impresia că mănânc sushi cu un artist newyorkez depresiv (definiţia mea despre suprarealism astăzi). Părinţii lui Alice îi oferiseră acest aparat şi, în mod neaşteptat, ea a admis în sfârşit că modernitatea poate avea farmecul ei. Era foarte greu să-i văd pe părinţii mei evoluând astfel, după ce îmi împuiaseră capul toată tinereţea mea. Ce aveam să devin dacă se hotărau să voteze cu dreapta? Şi tot în această estetică a inversiunii, părinţii lui Alice petrecuseră recent câteva zile în Larzac. Dacă ne uităm la anumite emisiuni de televiziune din ziua de astăzi, s-ar putea constata că ei erau în perfect acord cu tendinţa generală de a vrea să trăieşti viaţa celorlalţi. Se fac schimburi la întâmplare acum, ca şi cum viaţa ar fi un troc.

M-am întrebat ce viață mi-ar fi plăcut să trăiesc dacă aș fi avut posibilitatea să mi-o schimb. M-am gândit la aceea a unui vânzător de cămăși. Sau de cravate. Da, de cravate: să-mi concentrez atenția toată ziua asupra gâtului celorlalți. Să ajung să cunosc un om după gâtul lui. Trebuie să fie bine să vinzi cravate și nici nu pare prea complicat. Nu e ca la pantaloni. Se vede imediat dacă merge sau nu. Nu petreci trei ore ca să aranjezi și să îndoi totul. Da, chiar așa, mi-ar plăcea să vând cravate.

Buna înțelegere stranie dintre familiile noastre ne-a împins cu siguranță către ideea căsătoriei. Aveam amândoi impresia că unirea noastră va însemna oficializarea prieteniei lor. Iubirea noastră era ca un alibi. Dar asta nu mă deranja deloc. Repet, îmi plăceau acele duminici în care ne adunam cu toții. Pentru prima oară, viața mea lua turnura normală la care visasem. Sufrageria noastră era teatrul acestei normalități. Alice și cu mine eram niște simpli spectatori, decorul entuziasmului celorlalți.

Lise se afla și ea adesea acolo, plină de energia ei obișnuită. Nimeni nu-i punea vreodată întrebări despre viața ei sentimentală. Frumoasă, inteligentă, ea nu se vedea cu nimeni. Cel puțin, asta povestea ea. Mi se părea că e îndrăgostită mai ales de libertatea ei, că pentru ea viața era un privilegiu pe care nu-l poți vinde la reduceri. A plâns când am anunțat-o că ne căsătorim și s-a aruncat în brațele surorii ei, apoi în ale mele. Cântam o partitură la șase mâini. Toate aceste scene pot părea foarte vesele, ca și cum viața era în culori pastel, ca acelea ale bomboanelor

din copilărie. Întotdeauna ne simțim foarte fericiți înainte ca fericirea noastră s-o ia razna. Ar fi trebuit să ne fie frică de această fericire, de toată nefericirea pe care poate că o anunța.

XIV

În ajunul căsătoriei, Céline a insistat să mă vadă. Am urcat în biroul ei foarte relaxat, bucuros că mă cheamă, crezând că relațiile noastre deveniseră pașnice. De luni de zile ne evitam, iar ea nu încercase niciodată să mă contacteze. Mi se părea, ca atare, că îmi respecta alegerea. Ca să spun drept, eram convins că voia să mă vadă ca să-mi ureze multă fericire. Am deschis ușa și am înțeles imediat că nu era vorba de nimic din toate astea. Că fusesem foarte imatur să cred așa ceva. Că imaturitatea îmi molipsise întreg corpul în timp ce urcasem treptele până la ea. Descoperindu-i chipul, am înțeles că suferința ei fusese reală, că era o femeie distrusă. Privirea ei aducea cu cea a uneia dintre femeile pictate de Munch, până și contururile ei pluteau ca niște vestigii ale unor momente din trecut chinuite de durere. Departe de mine gândul că eu eram responsabil pentru această răvășire; unele persoane poartă în ele, în mod inexorabil, numărătoarea inversă a dezastrului intim.

*

Martin Schmidt (1881–1947): pilot în armata germană, cunoscut pentru că a dezertat cu prilejul uneia dintre cele dintâi bătălii din Primul Război Mondial. Multă vreme considerat în țara

lui un model de laşitate, a fost de curând reabilitat de unele ligi pacifiste.

*

Am vrut să plec. Dar nu puteam să mă mişc, nu puteam să-mi iau ochii de la femeia pe care înainte o privisem atâta. Asfixiate de tăcerea noastră, picioarele mele îşi uitaseră rostul. Cât a ţinut oare această clipă?

— Mă bucur că te văd, a zis ea în sfârşit.

— Şi eu mă bucur, am minţit.

— Precis te întrebi ce vreau.

— Da, în fine, nu... În fine, da.

— Nu te-ai schimbat deloc. Mereu nehotărât.

— Nu sunt nehotărât. Nu mă întreb nimic, asta-i tot. Voiai să mă vezi, aşa că am venit. Poate că n-ar fi trebuit.

— Poate. Cine ştie?

Discuţia lua deja o întorsătură stranie. Frazele noastre erau scurte, aproape solemne. Cum am putut oare să cred vreo secundă că dorea să-mi facă urări cu ocazia căsătoriei? Cum am putut să fiu atât de prost? Continua să mă privească fix. Îi evitam privirea, iar ochii mei se agăţau de detalii absurde din acel birou lipsit de viaţă. Observam acum o piesă mică de mobilier şi brusc mi-am adus aminte că odată făcuserăm dragoste pe ea. Se pare că Céline nu avea numai darul ghicitului în fotocopii, căci ştia întotdeauna foarte uşor şi ce gândesc:

— Îţi aminteşti ce am făcut pe această piesă de mobilier?

— Da, îmi amintesc.

— Ei bine, pentru asta voiam să te văd.

— Ca să-mi vorbești despre mobilă?

— Foarte nostim.

— Atunci, pentru ce?

— Ca să-ți vorbesc despre iubire. Ca să-ți vorbesc despre iubirea trupească. Știi că ți-am respectat alegerea, că de luni de zile te-am lăsat să-ți trăiești viața.

— Așa e.

— Știu că te însori mâine. Știu că mâine vei fi un bărbat așa cum ai visat mereu să fii. Un bărbat tânăr la casa lui. Și că între noi se va sfârși definitiv totul.

— Dar s-a sfârșit deja…

— Lasă-mă să termin. Niciodată nu mă lași să termin. Și exact asta îți cer. Mi-ar plăcea să termin. Am nevoie de asta, Fritz. Am nevoie fizic și nu mi-o poți refuza.

— Să-ți refuz ce?

— Nu te face că nu pricepi. Vreau o ultimă noapte cu tine. Vreau să-ți petreci ultima ta noapte de burlac cu mine. După aceea, eu nu voi mai exista. Îți promit. E ușor pentru tine. Inventezi orice, te descurci.

— N-am ce să inventez. Alice va sta în noaptea asta la sora ei.

— Asta înseamnă că ești de acord?

— Oare chiar am de ales?

— Nu, n-ai de ales.

Adesea m-am întrebat dacă avusesem sau nu de ales. Și tot adesea m-am convins că Céline nu-mi lăsase altă posibilitate, că mă amenințase, că-mi impusese voința ei. Dar oare chiar acesta să fie adevărul? Nu-mi dorisem oare și eu la fel de mult să petrec o ultimă noapte cu ea, să trăiesc înmormântarea trecutului meu în brațele trecutului?

Întors seara acasă la mine, m-am uitat la costum și am regretat că-l alesesem un pic cam prea negru. Mi-am privit apoi pielea și am fost mulțumit să nu-mi descopăr nici un coș. Voiam să am o piele netedă și curată, să intru în vârsta adultă fără nici cea mai mică rămășiță de adolescență. Am sunat-o pe Alice, o auzeam pe Lise chicotind lângă ea, tocmai proba acea rochie pe care nu aveam voie sub nici o formă s-o văd. Ritual care-i permite bărbatului să-și descopere soția numai în ziua căsătoriei și să aibă surpriza acelui alb perfect. Alice era neliniștită și m-a întrebat ce aveam de gând să fac seara, iar eu am mințit cu o surprinzătoare ușurință. I-am spus că vreau să stau singur, poate să mă plimb un pic, să merg să văd un film, și chiar am făcut câteva glume. Aș fi vrut să fiu măcar un pic dezgustat de mine însumi, dar n-am reușit.

Ne-am întâlnit la același hotel ca înainte. Céline mă aștepta, întinsă pe pat. Și nu mai era deloc aceeași femeie ca după-amiază. În doar câteva ore își regăsise strălucirea care-mi plăcuse la ea. Când m-am apropiat de ea, mi-am zis: ultima dată e exact ca prima dată.

XV

Toată lumea e prezentă. Viața mea (oficială) este rezumată aici. Sunt și câțiva colegi, și prietenul meu Paul împreună cu logodnica lui; îl văd mai puțin de când sunt împreună. Îmi place mult fata, mai ales gura ei. Are o gură ciudată, care poate părea aproape diformă. Dar care nu e deloc așa. E o gură

pentru consoane, o gură de R. Când îl pronunță pe R, chipul ei e-n toată splendoarea. Au împreună un aer fericit și am impresia că ziua asta le cam dă idei. Paul stă aproape de mine, nu mă scapă din ochi, este martorul meu; nu trebuie să piardă nici o fărâmă din ceea ce trăiesc. Și îmi șoptește o definiție.

Bonheur: s.m. (de la *bon* și *heure*): fericire, stare de satisfacție completă.

Vasăzică asta înseamnă fericire, o stare de satisfacție completă. O stare rotundă, fără nici cea mai mică fisură. Avem oare dreptul să fim fericiți fără să ne aflăm în starea de satisfacție completă? Există oare fie și un singur moment în care un om să se simtă *cu totul, complet* cumva? În această zi a căsătoriei mele, am acceptat limitele freneziei oricărui redactor de la Larousse: există atâtea cuvinte care nu trebuie definite[1]. Fericirea nu se închide undeva, ci se trăiește în aer liber, infinit. Tocmai mă gândeam la aceste lucruri când am văzut-o venind pe Alice, neprihănită și eternă în clipa asta; am simțit că suntem importanți fiindcă ne iubim. Eram un erou, și mitologia însăși înainta acum spre mine cu un zâmbet larg.

Am avut un pic de timp înaintea ceremoniei. M-am lăsat îmbrățișat și sărutat de mătuși bătrâne și nu-mi mai reveneam văzând ce familie numeroasă am. Părinții mei mă ținuseră departe de atâția veri și de-atâtea rude mai în vârstă. Părinții lui Alice

1. Mai târziu, aveam de altfel să public un dicționar de cuvinte care nu trebuie definite.

îi convinseseră să invite toată familia, ca să facem o nuntă mare. Astfel, toţi aveau să fie de faţă când ne rosteam unul altuia jurămintele. Atâta lume doar pentru doi de „da“.

*

Carlos Bolino (1916–1992): industriaş peruan, născut la Lima din tată şi mamă necunoscuţi. Nevoit de tânăr să se descurce de unul singur, el a avut parte de o reuşită fulgerătoare în domeniul industriei inventând covorul care se curăţă singur. Devenind în doar câţiva ani cel mai mare bogătaş din ţara lui, s-a gândit să candideze la alegerile prezidenţiale. Dar proiectele sale au fost stopate de pasiunea bolnavă pentru jocurile de noroc. Se spune că ar fi pierdut totul la un singur tur de ruletă. Mizase întreaga lui avere pe negru, dar până la urmă a ieşit roşul. Conform mai multor mărturii, se pare că şi-a sfârşit zilele ca vagabond, nedespărţit de un covor.

*

Am uitat să spun că afară era vreme bună, că ne aflam într-o piaţă frumoasă, în faţa unei primării, şi că timpul parcă încerca să stea pe loc. Voiam să scriu toate astea, să fac în aşa fel încât toţi să înţeleagă aceste ultime secunde de frumuseţe, aceste ultime secunde ale unei lumi pe care o credeam veşnică, fiindcă toate erau acolo, perfect la locul lor în viaţa mea, ei da, asta era fericirea, da, era o stare de satisfacţie completă, inima îmi bătea şi mai tare cu fiecare secundă… bătea şi iar… bătea… în această stare de fericire, nici nu mai ştiu ce dată

era, dacă era o zi de 12 iunie sau de 12 octombrie, căci nu mai exista nimic din timpul prezent în acel moment care depășise deja firescul, mă mai gândeam și că mi-e cald cu sacoul, puțin prea cald… căci soarele ne bătea-n ochi și din cauza asta nu vedeam bine, adică aveam impresia că prietenii mei erau deformați de reflexie, că picăturile de sudoare începeau să-mi ia din eleganță, că tot ce era în jur lua forma distorsionată a unui vis ratat, cu mici puncte multicolore… și totuși albul domina… în special cel al lui Alice… albul ei pe care-l vedeam în depărtare… albul ei pe care-l puteam vedea printre toate acele siluete binevoitoare… femeia vieții mele era acolo și, ca lovit de un meteorit din trecut, m-am gândit din nou la ziua în care ne-am cunoscut, la cercul de zâmbete, la gestul pe care i l-am îndrăgit atât de mult, iar ea avea să-mi devină soție, *ma femme*, și acesta era deodată cel mai frumos cuvânt din limba franceză… dicționarele nu sunt decât niște pretexte pentru a ascunde cuvântul „femeie"… ea avea să fie femeia mea, Alice, în neprihănirea ei… și știu că mi se vorbea, știu că puteam să disting sunete, dar nimic nu mai ajungea de fapt până la mine, printre amintiri și gânduri despre viitor… nu mai puteam să văd decât această imagine a iubirii curate, în alb, era culoarea mea, culoarea noastră, aceea a lui „da"… și încet, știu că încet-încet, mi-am dat seama că mai intervenise încă o culoare… o culoare care nu era în ton cu acea zi, poate cu excepția florilor, dar nu o floare înainta acum spre mine, ci roșul înainta, roșul care avea să se lovească de alb… și mi-a luat câteva clipe să înțeleg… să reacționez, să fiu sigur că vedeam bine ceea ce

tocmai vedeam, să fiu sigur că o văd pe Céline Delamare vorbind cu Alice, pe Céline Delamare distrugându-mi viața.

M-am năpustit înspre ele. Ca într-un coșmar, pașii mei erau lenți, nu puteam să merg repede, nu mai aveam pic de forță. Céline a plecat la fel de iute precum apăruse. Am văzut-o pe Alice și inocența ei albă împietrite, moarte. Ea a întors capul spre mine, mi-a văzut privirea cuprinsă de panică; această privire care confirma că totul era adevărat, această privire care mărturisea: da, omul cu care o să te măriți și-a petrecut noaptea cu o altă femeie, doar cu câteva ore în urmă ejaculase în ea, și el spusese „oh, da", ca o repetiție josnică pentru „da-ul" pe care avea să ți-l spună ție. Am simțit moartea în privirea lui Alice și a plecat alergând. Fuga neprihănirii. Am auzit pe toată lumea șușotind și apoi, foarte repede, s-a așternut o liniște apăsătoare. Nimeni nu putea să înțeleagă. Mireasa care pleca alergând și mirele care încerca s-o prindă din urmă. În momentul acela, nu mai aveam nimic în minte. Nu mă mai gândeam la ce avea să însemne viața mea începând din acel moment, încercam doar s-o ajung din urmă pe Alice, să îi explic, să mă împac cu ea. Alerga cât o țineau picioarele. Mașinile pe lângă care trecea frânau brusc, putând oricând s-o zdrobească; n-ar fi fost nimic surprinzător ca la un dezastru să se adauge alt dezastru. Eram convins că moartea nu putea să fie mai neagră decât momentul pe care tocmai îl trăiam noi. Continuam să alerg, dar nu mai aveam suflu. Resimțeam acum noaptea de nesomn. Căldura mă sufoca și vedeam mereu în depărtare silueta celei care nu avea să mai fie soția mea, fiindcă desigur

totul se terminase, alergam după o umbră, după o necunoscută. Alergam şi alergam, Alice cotea, o lua pe străduţe şi se pierdea în ele, urmărită de privirile tuturor trecătorilor, acea femeie care alerga în rochie de mireasă. Şi pe mine, în costumul meu leoarcă de sudoare şi de ruşine, mă priveau ca pe-un amărât ce eram. Nenorocirea îmi încetinea paşii. O vedeam şi pe ea cum îşi pierde din ritm, şi încă mai eram în stare să gândesc: aveam să ne regăsim. Să ne strângem în braţe. Ea mă va lovi, desigur, dar mă va lăsa să-i explic, să mă justific, şi voi spune că cealaltă femeie era nebună. În orice caz, cum să fie o femeie capabilă de aşa ceva? Cum e posibil aşa ceva? Da, îmi recăpătasem speranţa, dar albul îmi fugea încă de sub ochi. Eram pe o stradă mică, îmi amintesc acea stradă, dar la capătul ei n-am mai ştiut dacă Alice o luase la dreapta sau la stânga. N-am mai văzut decât soarele care mă privea drept în faţă, ca o pedeapsă, ca începutul unei arsuri îndelungate.

PARTEA A TREIA

I

Cum să spun că timpul a trecut, cum să spun că viaţa a trecut peste mine încă zece ani? Nici măcar nu ştiu ce ar trebui să povestesc, cu ce să încep. Eu, care i-am rezumat pe atâţia alţii, nu reuşesc, fizic, să mă adun. Un lucru e sigur: m-am schimbat mult. Sunt de nerecunoscut, dar poate că tocmai asta am căutat în timpul lungilor luni de suferinţă. Mi-am dorit atât de mult să nu mai fiu privit cu acel amestec de milă şi dezgust. Devenisem un paria; eram un om urâcios, un om rău, meritam să trăiesc la subsolul lumii. Suferisem poate la fel de profund şi din cauza unei nedreptăţi: raportul dintre cauză şi efect. Unii comit crime împotriva umanităţii şi trăiesc liniştiţi ca-n puf. Iar eu, care dusesem o viaţă atât de aşezată, care mă simţeam copleşit de morală şi de nevoia permanentă de a face bine, suportasem ceea ce nici un om nu şi-ar dori să suporte. Înainte de toate, o făcusem să sufere pe femeia pe care o iubeam, să sufere atât de violent, încât la suferinţa mea se adăugase în tot acest timp şi durerea pentru suferinţa ei. Trebuie să mărturisesc imediat: în zece

ani, n-am mai aflat niciodată veşti despre Alice. N-am îndrăznit niciodată să o sun, zdrobit de ruşine. Anii au trecut în această tăcere. La început de tot, am ezitat, chiar dacă ştiam că nu exista nici un cuvânt care să fi putut repara ceea ce făcusem. Nici o combinaţie posibilă de litere n-ar schimba suferinţa din dragoste. Aceasta era starea mea de spirit din acele prime zile şi poate că ar trebui să încep povestea ultimilor zece ani chiar cu asta. Să-ncep cu începutul. Aceşti zece ani care m-au făcut să mă aşez pe scaunul pe care stau în momentul în care încerc să mă gândesc la viaţa mea, în acest birou mare. În faţa mea, se află un telefon. Încă nu ştiu că în câteva clipe el va suna. Şi încă nu ştiu că-i voi auzi vocea lui Alice. Peste doar zece secunde, ea va reapărea după zece ani de tăcere.

II

Prin soare, m-am întors în piaţa primăriei. Nu ştiu de ce am făcut asta. Ca şi cum aş fi avut ambiţia să adaug oroare la oroare. Toată lumea m-a văzut, dar nimeni n-a îndrăznit să pronunţe vreun cuvânt. N-am mai putut uita niciodată acele priviri, jena tuturor. Cine ar fi găsit gesturi, cuvinte ca să mă liniştească? Nu ştiu cât timp am rămas acolo, însă la un moment dat m-am cărăbănit. Am mers cu taxiul până la cea mai apropiată gară, de unde am luat primul tren. Cu speranţa că avea să mă ducă departe.

Omul care stătea lângă mine m-a întrebat:
— Vă duceţi la o nuntă?

Avea o barbă de trei zile, dar poate că erau deja şapte zile de când o lăsase să crească. Purta ochelari mici, rotunzi. N-am putut să-i răspund.

— Nu, am zis aşa pentru că sunteţi îmbrăcat ca de nuntă... vedeţi, eu spun asta, sunt îmbrăcat în multe culori, însă de fapt merg la o înmormântare...

— ...

— Tata. A murit acum trei zile. Nu ştiu mare lucru despre el, dar sunt sigur că nu i-ar fi plăcut să ne îmbrăcăm în negru. Nu ne-am văzut prea mult în ultima vreme. De fapt, cred că nu ne-am văzut niciodată prea mult. Era plecat mai tot timpul. Când am aflat că a murit, primul lucru pe care mi l-am spus a fost: „Ia te uită, în sfârşit o să-l putem localiza." Va fi înmormântat la Crozon. Asta e în departamentul Finistère. Aproape de mare, aşa voia el... aproape de mare. Dar poate că vă plictisesc?

— Nu... doar că...

— Că nu aveţi chef să vorbiţi, ştiu. Viaţa e aiurea, mereu mi se-ntâmplă aşa. Am şi eu chef într-o zi să vorbesc şi dau peste cineva care nu vrea să vorbească. Dacă-i pe-aşa, atunci dumneavoastră vi se-ntâmplă exact invers. Dumneavoastră vorbiţi de obicei, dar astăzi n-aveţi chef să vorbiţi...

— Aşa e... şi-mi pare rău de tatăl dumneavoastră...

— Sunteţi amabil. Dar ştiţi, ceea ce mă-ntristează cel mai mult e că n-o să vină nimeni la înmormântare. Eu eram unica lui familie, şi n-am ştiut pe cine să anunţ. E ciudat, însă tocmai asta mă face să fiu cel mai trist, cu adevărat trist. Nu neapărat moartea lui, cât această idee că nu va fi nimeni la înmormântare. Vă imaginaţi? Groaznic, nu?

— Da, cu siguranţă. Nu ştiu ce să vă spun.

— Pot să vă-ntreb ceva?

— Da.

— Dumneavoastră unde mergeți? Pentru că poate... Dacă n-o să fiți prea departe mâine, ați putea... poate... în fine... e ridicol...

— Da, vreau să vin, am spus eu fără să stau pe gânduri.

Chipul acestui om mă impresiona, la fel și perspectiva de a avea ceva de făcut. Când te afli într-un abis al lumii, să mergi la o înmormântare e ca un colac de salvare. A părut încântat, ba chiar emoționat. Poate că aveam să devenim prieteni? Pe țărmurile nefericirii există toate condițiile ca să ai parte de întâlniri decisive.

— Chiar o să faceți asta? Nu știu ce să vă spun! Ce bucuros o să fie tata!

— ...?

— În fine, asta i-ar fi făcut plăcere, cu siguranță.

Omul acesta a continuat să-mi vorbească despre tatăl lui. Din când în când, reușeam să-l ascult cu adevărat, adică reușeam să nu-l mai aud doar ca pe un ecou îndepărtat, să nu fiu zdrobit cu totul de ceea ce tocmai trăisem. Pentru o clipă, am rămas în suspans, ca pentru a opri timpul. Mă autoinvitasem la o înmormântare în ziua nunții mele. Ce-ar fi trebuit să cred despre acest simbol? Oare nu aveam să fiu chiar eu înmormântat? Mă simțeam în plină descompunere. Aveam impresia că porțiuni întregi din carnea mea erau de cauciuc, că nici măcar o arsură nu ar fi declanșat o reacție. Trupul meu s-a crispat, scuturat de spasme violente. Urechile mi s-au înfundat brusc, dar vedeam gura acestui om continuând să-mi înșire ceea ce știa din biografia tatălui său, gura lui se tot rostogolea înspre mine, și din nou Alice, nu mai exista

decât Alice, până și pe chipul acestui om o vedeam pe Alice cu o barbă de trei zile și mă gândeam că acum trei zile eram atât de fericiți, că ne-ndreptam spre viitor, iar acum viitorul era mort: ne-am ucis în prezent. Omul acela vorbea și lacrimile îmi curgeau pe obraji.

— Da, în fine, cred totuși că n-a suferit prea mult…

— …

Când mi-am dat seama că în tot acel timp crezuse că plâng pentru tatăl lui, am izbucnit în râs. Sărmanul, nu mai înțelegea nimic. Dar nici nu era nimic de înțeles, poate cu excepția faptului că viața e o glumă. Am revenit în discuție și-l ascultam din nou pe vecinul meu. Printre alte cuvinte, mi s-a părut că disting și cuvântul „cravată", care m-a captivat.

— Ați spus cravată?

— Da, vorbesc despre cravate. Tata vindea cravate.

— Vindea cravate?

— Da, era vânzător ambulant. Mergea din oraș în oraș cu valizele lui pline de cravate.

— Chiar vindea cravate?

S-a uitat la mine fix, îndoindu-se pentru prima oară de capacitatea mea de a fi un interlocutor acceptabil. Dar de unde putea el să știe că asta era o meserie aparte pentru mine? Că într-o vreme visam la viața de vânzător de cravate? Că mă gândisem odată la această meserie ca la un antidot la Larousse? Am ascultat așadar toate detaliile despre acel om care-și dedicase viața negoțului cu cravate.

— De fapt, mă numesc Bernard, mi-a zis omul.

— Iar eu, Fritz.

Nu a făcut nici un comentariu, nu m-a întrebat dacă sunt neamț. Chiar dacă vorbea mult, mă

gândeam că lucrurile vor fi simple cu el. Şi aveam să-l urmez. Şi aşa am ajuns eu în Finistère. Capătul lumii nu putea fi decât destinaţia mea.

III

Bernard a trecut pe la morgă. L-am aşteptat jos. Când a coborât, chipul lui nu mai era acelaşi. Am vrut să spun ceva, dar cred că nu mai era nimic de spus. Am luat un taxi până la casa tatălui lui. O casă mică pe care era să nici n-o vedem. Ca o casă timidă. Obloanele deschise nu schimbau prea mult lumina slabă dinăuntru. Totul era perfect aranjat. Ca şi cum omul acela ar fi presimţit c-o să moară şi ar fi luat toate măsurile în acest sens. Vasele erau spălate, de exemplu; ne-am putea imagina că spălase vasele ştiind că avea să facă asta pentru ultima dată. Ce idee, nu-i aşa? La ce bun să mai speli o farfurie, dacă ştii că după aceea o să mori? Poate că asta e culmea delicateţii: să faci menajul înainte de a muri.

Ne-am aşezat la masă, era o masă cu muşama, o muşama veche, pe care generaţii întregi de firimituri de pâine trebuie că trecuseră într-un ritm regulat, iar acum am pus pe ea două pahare care nu vor înceta să tot facă drumul dus-întors între ţinutul plinului şi ţinutul golului (pahare nomade). Noaptea avea să cadă peste noi, iar eu beam vin roşu de calitate îndoielnică în ziua în care ar fi trebuit să beau şampanie. Cum eram un om responsabil, m-am ridicat la un moment dat ca să-mi iau telefonul. Aveam multe mesaje şi toată lumea se întreba unde sunt.

Nici eu nu știam cu adevărat unde sunt, dar asta n-avea nici o importanță; toată lumea voia să știe cum mă simt. Așa că le-am scris câteva cuvinte liniștitoare; în asemenea cazuri, a liniști pe cineva înseamnă doar a-i spune că nu te-ai sinucis. Deci nu eram mort, dar mă îmbătam cu un nou prieten, al cărui tată murise undeva în Bretania. Asta putea până la urmă să aducă oarecum cu ideea de moarte. Și totuși, ceea ce simțeam era atât de straniu, și asta nu era neapărat legat de alcool; la drept vorbind, cred că nu eram chiar atât de nefericit. Dintr-odată, mi se părea că momentul pe care îl trăiam atunci, ferit de toți, era pentru prima oară un moment de veritabilă dezrădăcinare. Un moment îndrăzneț ca nici un altul din viața mea, un moment suspendat, unic, și această senzație era o adevărată ușurare. Așadar am trimis mesaje spunând că sunt bine, că plecasem, că nu doream să văd pe nimeni deocamdată.

Uitându-se la mine, Bernard m-a întrebat:

— Trebuie să pleci, așa-i?

— Nu, trebuie să rămân, am spus eu.

Acest răspuns l-a făcut să râdă. Eram bucuros că-l pot face să se amuze. Fără să intru în detaliile vieții mele, a înțeles singur că și eu trecusem prin momente dureroase. Împreună, cine știe, aveam să găsim niște breșe prin care să facem loc zâmbetului, dar mai ales uitării.

Mi-a făcut plăcere să-l ascult în seara aceea. Era vânzător de aparate de ras. Nu reușeam să-mi mai revin auzind asta. Pentru el, situația era perfect normală. Nu acordase niciodată atenție simbolisticii.

Tatăl lui vindea cravate, iar el bărbierea gâturi. Vindea lame de ras pentru acea zonă a corpului pe care tatăl lui o avea în stăpânire. M-am gândit că, dacă ar avea la rându-i un fiu, acesta ar vinde ştreanguri. Erau o familie-gât şi, generaţie după generaţie, laţul se strângea tot mai mult. Treaba cu gâtul devenea din ce în ce mai periculoasă şi tăioasă. Băusem deja destul când i-am expus teoria mea. Şi-am avut impresia că n-a-nţeles-o prea bine. El avea o altă teorie:

— Pentru tata, cravata era un antidot la derivă. Te legi la gât aşa cum ancorezi un vapor.

M-am gândit mult la acea imagine. Poate că asta mă atrăgea în mod inconştient la cravate. Această bucată de ţesătură cuprindea tot procesul de cicatrizare a unei copilării supuse derivei.

Pe urmă, Bernard mi-a arătat colecţia de cravate a tatălui lui. A deschis nenumărate valize, oftând: „E păcat, au rămas multe nevândute…“ Mi-l şi imaginam pe sărmanul om zicând în agonie: „Ptiu, ce aiurea că mor, când mai am tot stocul ăsta de vânzare.“ Ne-am uitat la toate cravatele acelea cu o reală tristeţe. Toate acele cravate orfane. Bernard a evocat din nou dragostea tatălui lui pentru cravate.

— Ştii, pentru el asta nu era o meserie ca oricare alta. Era o adevărată obsesie. Îi era mintea numai la cravate, trăia pentru cravate şi simt c-a şi murit cu gândul la cravate…

— Nu greşea… De o cravată… te legi atât de mult, am zis eu.

Ne-am pus pe-un râs nebun, şi cred că rareori am mai băut atât de mult ca-n seara aceea. Trupul meu, sub anestezie, era incapabil să producă vreo

stare de greață sau vreo durere de ficat (suferința ne face imuni).

Ne-am trezit destul de devreme. Înmormântarea era programată pe la prânz. Era vreme bună, un soare precis, sigur pe el, sigur că va stăpâni norii pentru tot restul zilei. Ne-a luat aproape o oră întreagă ca să ne alegem cravata ideală. Eu am ales una galbenă de tot, naiba știe de ce. Și Bernard a făcut la fel. Aveam aerul unor ciudați, așa, mahmuri și cu cravată galbenă. Mi s-a părut că-l aud pe unul dintre gropari spunând: „Ia te uită, parc-ar fi doi polonezi", dar nu sunt foarte sigur că am auzit această frază aievea. În general, nu sunt sigur nici măcar că am trăit acel moment. Eram învăluit într-un fel de abur, și toate gesturile mele îmi păreau niște pași pe Lună (în fine, așa cum îmi imaginam eu că se merge pe Lună). Înmormântarea n-a durat mult. Bernard a rostit câteva cuvinte, printre care am auzit de mai multe ori și „cravată". Apoi ne-am recules o clipă-două lângă mormântul tatălui lui.

*

Roland Duthil (1942–2007): născut în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, din tată necunoscut (probabil german), a fost plasat într-un orfelinat imediat după moartea mamei sale. Nu se știe mai nimic despre el, în afară de faptul că a devenit tată destul de tânăr. Atunci când soția l-a părăsit, l-a dus pe fiul lui, Bernard, într-un cămin. Toată viața a străbătut Franța în lung și-n lat vânzând cravate. Asta-i cam tot ce se poate spune despre el. Simțindu-se rău, s-a întors acasă, la Crozon, ca să-și aștepte

moartea, nu fără să fi spălat vasele înainte. Fiul lui speră doar că îngerilor le place să poarte cravată.

*

Din ajun, de când mă urcasem în acel tren, nu mă mai gândisem la ce aveam să fac. Ideea de a înmormânta pe cineva mă ținuse ocupat, așa am rezistat, însă acum mă găseam dintr-odată în fața orelor mele goale. Nici nu se punea problema să mă întorc la Paris și cu atât mai puțin la Editura Larousse. Nu voiam să mă-ntâlnesc cu nici unul dintre cei care fuseseră martori la dezastrul meu. Propria-mi viață mi-a apărut brusc ca lucrul cel mai incert cu putință și nu știam încotro s-o apuc. La cimitir, peste tot în jurul meu erau destine ancorate în eternitate, trupuri întinse și nemișcate. Poate că nu era cel mai bun loc în care să găsesc un sens vieții mele.

Bernard m-a strâns în brațe. Nu prea-mi plăceau aceste momente ale vieții virile, dar era ceva foarte emoționant în gestul lui, în ideea că eram acolo amândoi, în ritmul disperării noastre. După ceremonie, mi-a spus că trebuia să se întoarcă destul de repede la Paris. Șeful lui nu-i dăduse decât două zile de concediu. Patruzeci și opt de ore, când îți moare tatăl, înseamnă foarte puțin. I-am propus:

— Nu vrei să rămân? Nu vrei să-ncerc să vând toate cravatele pe care el nu le-a mai putut vinde?

— Ai face tu asta? Serios?

— Da.

Bernard nu înțelegea cu adevărat propunerea mea. Cred că era convins că vreau doar să-i fac un

serviciu. Nu înțelegea că, vânzând toate acele cravate, aveam pur și simplu să-mi salvez viața.

IV

După prima noapte, m-am hotărât să-l sun pe șeful meu ca să-mi clarific situația. A încercat să nu pară prea surprins, dar asta era imposibil:

— Vrei să demisionezi... și să vinzi... cravate?

— Da, exact.

După câteva clipe, mi-a spus, simplu:

— Ascultă, Fritz, știu că treci printr-o criză personală gravă. Să știi că noi te susținem. Îți propun să te trecem în rezervă, dar aș prefera să nu demisionezi. Ești liber să revii când dorești.

— ...

— Mă auzi, Fritz? Întotdeauna va fi aici un loc pentru tine.

Cu excepția celor câteva lacrimi din tren, eu nu plânsesem încă serios pentru situația în care mă aflam. Dar după acest telefon m-am prăbușit. Două zile nu mi-am putut opri lacrimile. Am plâns pentru amabilitatea din vocea șefului meu. Și pentru felul în care mi-a spus: „Fritz, întotdeauna va fi aici un loc pentru tine.“ Cum să zic? Știam că nu omorâsem pe nimeni, că fusesem iertat și că sufereau alături de mine. Aveam să-mi dau seama de-abia mai târziu: încă mă mai iubeau.

Aveam să aflu de asemenea că soarta lui Céline fusese alta. Ea era considerată adevărata vinovată pentru toată acea întâmplare, ea, care distrusese

fericirea unui cuplu frumos, ea, care găsise plăcere cu siguranță în a face rău. Foarte repede, situația ei devenise de nesuportat. Nimeni n-a reținut-o să demisioneze, ba chiar a fost presată să facă asta, fiindcă unii funcționari refuzau să mai aibă de-a face cu ea. Și așa a dispărut Céline. Nimeni n-a mai auzit niciodată de ea. Cu excepția mea, mult mai târziu și în cu totul alte împrejurări ciudate.

Am băut un pahar de lichior de vișine, cam prea de dimineață, dar aveam nevoie de asta ca să-mi revin. După ce am inventariat toate cravatele, le-am pus în portbagajul mașinii lui Roland. Era o mașină veche, aproape o rablă, și aveam impresia că n-o să mai meargă din ziua în care ultima cravată va fi vândută (o intuiție care urma să se dovedească justă). Cum nu puteam să merg să le vând în costumul meu de ginere, m-am îmbrăcat cu niște haine pe care le-am găsit în dulap. Am avut surpriza să descopăr că Roland și cu mine ne potriveam la măsuri. Desigur, aveam câteva divergențe în ce privește stilul: mă îndoiam să-și mai fi cumpărat ceva în ultimii treizeci de ani. Am probat un sacou maro din velur cu niște cercuri din piele cusute pentru a proteja coatele. Poate că acesta e secretul longevității hainelor: trebuie protejate zonele unde se freacă. Am găsit și niște pantaloni care se asortau cât de cât. Arătam ca un nou Roland Duthil.

În timp ce conduceam, mă tot gândeam la el, la cât de fericit ar fi dac-ar ști că nu-i abandonasem cravatele. Eram în căutare de gâturi prin această Bretanie pe care nu o cunoșteam. În primul rând nu îi cunoșteam jargonul, ci eram nevoit să improvizez. Dar aveam un atu important: știam

cuvinte complicate. Şi asta este adesea esenţial pentru a vinde ceva. Nu trebuie să eziţi să-l adapi pe posibilul client cu nişte cunoştinţe care-l depăşesc. Exersasem în minte strategii de vânzare, neştiind încă faptul că toate astea n-aveau nici o valoare aici. Ca să fiu un bun vânzător, aveam nevoie doar de un ficat sănătos, şi mai trebuia să fiu capabil să-nghit zâmbind toate micile-nvârteli pe care mi le propuneau unul sau altul.

M-am agăţat de aceste cravate într-un mod nesăbuit, ştiu asta, însă nu aveam de ales. În fiecare seară le număram, le aşezam, vedeam cum se împuţinează. Mi se-ntâmpla să vorbesc cu ele, dar ştiu că nu eram nebun. Îi vedeam uneori pe câte unii şuşotind când treceam pe lângă ei, precis auziseră ceva zvonuri, însă nu de puţine ori îmi propuneau să beau un pahar cu ei. Devenisem o parte din peisaj, o parte ciudată, dar, la urma urmei, un om care munceşte nu deranjează niciodată pe nimeni. Mă puteai vedea în maşina mea, pe orice vreme, străbătând fiecare străduţă, fiecare drum lăturalnic, în căutarea unui gât disponibil.

Mi-e foarte greu să-mi dau seama cât au durat toate astea. Ştiu doar că într-o dimineaţă m-am trezit cu o singură cravată rămasă. Era ultima, iar acest lucru mi-a adus o mare uşurare şi totodată o imensă neliniște. Am aşezat-o în faţa mea şi am luat micul dejun împreună. Această ultimă bucată de ţesătură marca sfârşitul unei epoci, aceea a reconstrucţiei. Era o cravată neagră cu picăţele albe. Până atunci, nimeni nu voise să o cumpere, şi aproape că sufeream pentru ea. Mă gândeam s-o păstrez

pentru mine, dar ăsta n-ar fi fost un lucru bun; era nevoie ca ea să-şi îndeplinească destinul, adică să fie vândută. Trebuia să mă gândesc bine pe ce cale s-o apuc pentru această ultimă misiune. Mi-am adus aminte de o casă care mă atrăsese în mod deosebit, însă la care nu îndrăznisem niciodată să merg. De ce? Greu de spus. Era un fel de conac din alte timpuri şi, cum să spun, aveam sentimentul că acolo se petrece ceva. Nu ştiam ce, dar mi-aduc aminte că aveam impresia că nu trebuie să-i deranjez pe cei care locuiau acolo.

Acum, totul era diferit. Era ultima mea cravată şi merita o abatere. Această casă era ideală. Am intrat pe poartă, cu valiza în mână, şi erau parcă ultimele clipe ale unui spectacol, ale unui turneu de adio. Am mers încet, ca şi cum păşeam într-un mit, şi am bătut la uşă. Auzeam pe cineva, chiar dacă persoana aproape că nu făcea zgomot. Urechile mele, de curând obişnuite cu liniştea, făcuseră progrese. Da, era cineva acolo, şi am bătut încă o dată, puţin mai insistent. A deschis o femeie. Avea vreo douăzeci de ani, părul prins, ba chiar prea strâns după părerea mea. M-a privit cu ochi mari, iar apoi, cum nu puteam să articulez vreun sunet, m-a întrebat:

— Cu ce ocazie?

— Am... am cravate de vânzare.

— Cravate?

— Da... vând cravate... poate că e pe-aici vreun bărbat care... sau... dacă nu... poate pentru un cadou. E o idee foarte bună să oferiţi în dar o cravată. Bărbaţilor le place mult să primească o cravată. Unchiului meu, de exemplu, ştiu că îi făcea mereu plăcere...

— Bun, intrați, zise ea, punând capăt redutabilei mele tirade despre unchi. Esențial era să intru. Partea cu intratul e cea mai grea. Puțin mai târziu aveam să aflu că tânăra aceea se numea Iris. Nu mai văzuse pe nimeni de mai bine de zece zile. Întâlnirea cu un bărbat bâlbâit, care încerca să-i vândă o cravată fusese o perfectă introducere în grotesc.

Iar grotescul trebuie întotdeauna poftit în casă.

Am deschis valiza și Iris s-a trezit în fața unei cravate orfane. Femeia s-a holbat la mine și apoi a izbucnit în râs. Am înțeles atunci că totul era ridicol. Am început și eu să râd, și râsetele noastre împreună m-au făcut să plonjez în amintirea cercului de zâmbete. Era cât pe-aci să mă pufnească plânsul, dar m-am abținut, încercând din răsputeri să nu mă opresc din râs.

— Aveți o singură cravată?

— Da, știu, e un pic ciudat, dar este ultima. După aceea, mă opresc.

— Dacă o cumpăr, vă opriți?

— Da, exact.

— Intrați în șomaj?

— Da, cam așa.

— Doar știți c-o s-o cumpăr. N-am cum să n-o fac. Un vânzător care vine cu o singură cravată. Nu pot lăsa să-mi scape așa ceva.

— Știți deja cui să i-o oferiți?

— Da. Mie. Ador să port cravate. Este latura mea de Diane Keaton.

— A, da. Diane Keaton în *Annie Hall*.

— Ați văzut *Annie Hall*?

— Poți vinde cravate în Bretania și să fi văzut *Annie Hall*.

Iris m-a invitat la o cafea. Am acceptat, fiindcă acum aveam timp. Trebuia să-mi umplu cumva viața. Mi-a explicat că scria un roman și că i se împrumutase acea casă pentru a putea lucra în liniște. Era cel de-al doilea roman al ei. Dar eu nu auzisem niciodată de ea. I-am spus că eram în echipa de rezervă a Editurii Larousse. Ea mi-a repetat fraza și suna ca o incantație șamanică:

— Sunteți în echipa de rezervă a Editurii Larousse… și vindeți cravate… în fine, o cravată… în Bretania… și… a, am înțeles… Jean-Marc v-a trimis? Gata! Asta e, m-ați speriat… V-a trimis el ca să afle dacă lucrez bine? Ce nostim!

— Cine este Jean-Marc?

— A, numai el putea face asta… Ei bine, da, spuneți-i că avansez repede!

În anumite situații, gândurile oamenilor sunt de neoprit. Ceea ce eram sau ceea ce făceam nu putea fi ancorat în lumea reală. Trebuia să găsesc un mijloc de a părea rațional; iar Jean-Marc tocmai îmi făcuse acest serviciu. Ca atare, da, i-am mărturisit că fusesem trimis de editorul ei. Mi-a spus că începea deja să întrevadă sfârșitul poveștii pe care o scria. Am întrebat-o despre ce era vorba în romanul ei și mi-a răspuns doar atât: „Este povestea unui cuplu care se desparte de mai multe ori."

Mi-am băut repede cafeaua. Ea și-a pus cravata la gât. Nu mai eram în stare să-mi dau seama dacă o femeie îmi plăcea sau nu, însă, pentru prima dată după săptămâni întregi, am simțit că nu mai sunt sub anestezie. Că, odată cu apariția acestei femei, puteam să-ncep să mă gândesc la ziua de mâine. Nu voiam s-o deranjez mai mult. M-am gândit de

asemenea că ea era poate un semn al întoarcerii cuvintelor în viaţa mea. I-am urat noroc pentru roman, ea mi-a urat noroc în ce aveam eu de făcut. Cine ştie ce-ar putea ieşi din norocul nostru împreună. M-am întors la Roland. Trebuia să iau o hotărâre.

V

N-am reuşit să fac asta imediat. L-am anunţat pe Bernard că epuizasem stocul. El mi-a spus că pot rămâne cât timp doresc în casa tatălui lui. Dar ce să caut eu acolo fără cravate? Toată Bretania îmi părea un ţinut închinat cravatelor. Şi totuşi, mi-era teamă să mă întorc la Paris. Evident, nu aveam de ales, trebuia să mă duc acolo, dar cum să fac? Trecutul meu mă aştepta, şi tot el îmi era şi viitorul.

Până la urmă, nu am avut prea mult timp de gândire. O maşină a parcat în faţa casei. O maşină ciudată; poate una dintre cele mai proaste maşini din toată istoria maşinilor. Uitându-mă la ea de la fereastra bucătăriei, m-am întrebat cum de putea cineva să conducă aşa ceva. Gândul mi-a fost întrerupt brusc de apariţia şoferului: era Paul. Venise însoţit de Virginie. Şi amândoi băteau acum la uşă. Am rămas o clipă nemişcat, năucit de această apariţie. Apoi am deschis. Paul m-a strâns în braţe imediat (oare am spus deja că Paul era un tip foarte sensibil?) şi i-am zărit câteva lacrimi, care le-au făcut şi pe-ale mele să apară: lacrimile sunt foarte charismatice.

— Mă bucur atât de mult să te revăd... atât de mult...

— Și eu, a zis Virginie. De o săptămână tot umblăm după tine, îi tot întrebăm pe oameni.

— De ce n-ai mai răspuns la telefon? m-a dojenit Paul, înainte să-și dea seama că era de-a dreptul inutil să-mi mai pună acum toate aceste întrebări. Pur și simplu așa se petrecuseră lucrurile. Trebuia doar să ne bucurăm că ne revedeam azi. Cred că, în adâncul meu, visasem la acest moment, în care un prieten avea să vină să mă caute, să-mi spună ce să fac, să fie ca un tată pentru mine, și de aceea n-am să pot uita niciodată gestul lui Paul.

Era ora prânzului, li se făcuse foame. Am gătit ceva cu ce-aveam. Îmi mai rămăsese un pic de somon, pe care l-am înăbușit într-un sos cu lămâie. Atunci mi-am adus aminte:

— A, mare tâmpit mai sunt! Doar vouă nu vă place somonul!

Paul m-a privit, surprins:

— Tu chiar ai crezut povestea aia?

— Ce?

— Îmbolnăvirea tuturor... la o serată... din cauza somonului...

Bineînțeles că o crezusem. Oare nu trebuie să-i credem pe prietenii noștri? Poate chiar asta e singura încredere valabilă. Deci nu, nu-mi pusesem întrebarea. Mi se păruse plauzibil... dar gândindu-mă din nou acum...

— Ne-am cunoscut pe Internet..., a zis Virginie. Și voiam doar să părem mai originali.

Am început să râd de toate astea. Fiecare crea un mit al propriei povești. Care putea fi oare mitul

poveştii mele? De ce aş fi putut să mă agăţ acum? Eu, care credeam că-s un erou, cu ce mai rămâneam? Oare n-ar fi trebuit să inventez detalii de viaţă, să creez iluzii în ochii celorlalţi, ca să mă protejez de traiectorii deviate, de viaţa brutală şi absurdă? N-ar fi trebuit oare să mă schimb, să mă baricadez cu vise, să mă transform într-unul dintre eroii aceia pe care-i inventează copiii? Dacă aş avea fie şi cea mai mică şansă de a-mi reinventa trecutul, de ce m-aş folosi oare? De imaginaţie, desigur.

Am oprit apa şi gazul, am închis obloanele. Am făcut toate astea simplu, aproape nepăsător. Încheiam o etapă. Am urcat în maşina aceea suprarealistă. În compania unui cuplu fericit, m-am întors la Paris.

VI

Ştiam foarte puţine lucruri despre ceea ce se întâmplase după ziua în care aproape că mă căsătorisem. Ştiam doar că Alice plecase undeva, poate chiar în Bretania. Adesea, în lungile ore de drum, m-am gândit că m-aş fi putut întâlni cu ea din întâmplare. Sperasem să fiu astfel salvat. Dar nu s-a întâmplat nimic. Alice îşi recăpătase statutul dinaintea întâlnirii noastre: o femeie printre alte trei miliarde de femei.

Părinţii ei şi ai mei se ocupaseră de problemele materiale, să predea apartamentul nostru, să mute mobila. Părinţii mei închiriaseră o camionetă şi îmi mutaseră toate lucrurile în camera copilăriei mele (fiecare cu simbolurile lui). Nu voiam să mai port

niciodată vreo haină pe care o purtasem cât trăisem cu Alice. În general, fugeam de orice detaliu care ar fi putut să-mi amintească de drama mea. De exemplu, nu mai voiam cărțile pe care le aranjaserăm în biblioteca noastră comună. Dar cel mai complicat era cu spațiul geografic exterior. Nici nu-ncăpea vorbă să mai pun piciorul pe vreo stradă pe care mersesem cu Alice. Am încercat să-mi amintesc fiecare plimbare a noastră, fiecare întâlnire a noastră, și am notat totul pe o hartă mare. Mi-am delimitat astfel orașul, cu numeroase zone interzise; exact ca Berlinul delimitat de forțele de ocupație. Parisul era împărțit de forța de ocupație a trecutului meu.

Pentru o vreme am locuit la Paul și Virginie[1]. Mă culcam în fiecare seară pe canapeaua din sufragerie, nu departe de camera lor, și auzeam uneori suspinele unei vieți sexuale care părea cu totul satisfăcătoare. Prietenii mei erau adorabili, însă știam bine că această situație n-avea cum să dureze. Nici un cuplu nu poate suporta să înghită prea mult timp un sirop depresiv ca mine. Dar trebuie să spun că niciodată n-au făcut nici un fel de presiuni asupra mea, ba dimpotrivă, au încercat în fiecare seară să-mi înveselească viața, propunându-mi ieșiri la teatru sau la cinema:

— Rulează *Aripile dorinței* la cinematecă! se entuziasma Paul, exagerându-și buna dispoziție.

— ...?!

1. Știu, nu-i ușor, când te afli în acest stadiu al vieții tale amoroase, să te-ntâlnești cu un cuplu care evocă atât de multe. Dar ce vreți? Nimeni nu-și poate alege prenumele prietenilor.

— Dar nu e cazul ca asta să te aducă într-o asemenea stare...

— ...?!

— Bun, o să rămânem acasă... ai făcut cumpărături, Virginie?

— Am cumpărat iepure. Merge, Fritz? Îți place iepurele?

— ...?!

Erau seri în care nu aveam decât o dorință: să merg la culcare. Dar, cum camera mea era în sufragerie, nu puteam totuși să le cer să se închidă la ei de la opt seara. Era timpul să-mi iau viața-n mâini, să înaintez, cu orice preț, să înaintez prin întuneric și prin frig. Nu mai puteam continua să fiu întreținut. Am admis că acele cravate îmi fuseseră cu adevărat utile pentru a depăși primele dificultăți, dar că trebuia să-mi văd de viață lăsându-le în urmă.

Două zile mai înainte, Paul îmi mărturisise că l-a căutat pe șeful meu, care i-a confirmat că era încă loc pentru mine acolo. Ba chiar voia să stabilim o întâlnire cât mai repede cu putință, însă Paul, pe bună dreptate, i-a răspuns că am să-i contactez de-ndată ce o să mă simt în stare. Bănuiam că n-o să am niciodată tăria să-l mai sun, dar și că, dacă totuși l-aș fi sunat, aș fi prins curaj imediat. Da, știu. Sună abstract, însă eram într-o stare în care capacitatea mea de analiză era invers proporțională cu capacitatea de a nu face nimic. Vegetam în fața televizorului, fascinat de teleshopping și de canalele de știri, iar în mintea mea învăluită-n ceață le amestecam uneori și-mi imaginam că aș putea să-mi cumpăr un atentat la Bagdad.

Venea seara și începea emisiunea *Întrebări pentru un campion*, la care se câștigau dicționare *Larousse*, iar eu aveam mereu emoții, cu sudoare rece, fiindcă revedeam acel obiect pe care îl iubeam atât de mult. După una dintre aceste emisiuni m-am hotărât să-mi sun șeful. A fost încântat să mă audă, iar entuziasmul lui mi s-a părut tare ciudat. La urma urmei, nu fusesem decât un funcționar ca oricare altul. Încă de la început, atitudinea lui a fost mereu mai mult decât loială. Aveam să aflu mai târziu că, în urmă cu câțiva ani, avusese și el o relație cu Céline. Așadar, el trecuse, în intimitate, prin tot ce trecusem și eu. Toată bunăvoința lui în ceea ce mă privea se trăgea de aici. Când ne-am văzut, a doua zi după telefonul meu, el a început discuția cu anunțul următor:

— Țin să-ți precizez mai întâi că doamna Delamare nu mai lucrează în instituția noastră.

— Foarte bine, mulțumesc că mi-ați comunicat, am răspuns eu foarte jenat.

Timp de o oră, am vorbit despre unele și despre altele și a fost o discuție pe care aș putea s-o numesc cu adevărat omenoasă. El voia cu orice preț să m-ajute și să facă totul după bunul meu plac. I-am spus că eram gata să reîncep lucrul, dar numai acasă. Nu mă simțeam încă în puteri să mă întorc la locul crimei mele. A părut încântat de propunerea mea și mi-a oferit postul de redactor extern pentru *Larousse*. Ieșind din cafenea, i-am strâns mâna. Pentru prima oară după multă vreme simțeam că pot să-mi reiau cursul unei vieți normale.

Chiar în seara aceea, le-am dat vestea lui Paul și lui Virginie. Și câteva zile mai târziu mi-am și găsit

un apartament modest nu departe de ei. Nu știam cum să le mulțumesc, fuseseră cu adevărat niște prieteni admirabili. Erau un cuplu care mă fascina prin perfecțiune, prin modul lor de a fi mereu de acord, de a se respecta unul pe altul, un cuplu care degaja o profundă armonie. Aș vrea să mai spun încă un lucru despre ei: cred că le-a plăcut mult să aibă grijă de mine. E un gând ciudat, știu, dar asta am simțit. Pe lângă ușurarea că aveau să mă vadă plecat, ghiceam la ei și o oarecare urmă de regret. Eram copilul lor cel mare care, în sfârșit, pleca și el să-și trăiască viața. Iar cuvântul „copil“ e poate cel mai potrivit, căci în seara în care am plecat de la ei au hotărât să facă un copil.

VII

M-am afundat din nou în muncă. În modestul meu apartament, stăteam zile întregi așezat la birou, înconjurat de cărți. Mi se-ntâmpla să scriu la lumânare seara, să trăiesc în afara timpului, să las umbre să mă împresoare, și uneori să-mi promit c-o să am și zile minunate. Fusesem de acord să-mi revăd unii prieteni, mai ales pe cei mai vechi, și eram în stare să port discuții relativ corecte; regăsisem o stare propice pentru avânturi interogative. Nu lăsam pe nimeni să pomenească de Alice, nu trebuia să se mai vorbească niciodată de ea, devenise tabu. Nu pentru că speram să mă vindec prin tăcere, ci credeam pur și simplu că nu folosea la nimic să amintesc de ea.

La Larousse, toți erau încântați de capacitățile mele și de ritmul meu. Mă felicitau, mi se dădea din ce în ce mai mult de lucru. Când aveam timp, continuam să redactez notițe biografice. Uneori, ajutam câte un destin să se transforme în câteva rânduri de glorie postumă. Și asta-mi făcea o imensă plăcere. Habar n-am de ce. Poate pentru că aveam sentimentul că-mi ratasem viața, că nu meritam nici măcar o virgulă în dicționar. Din când în când trăiam cu procură destine pe care le consideram excepționale sau atipice. Călătoream printre viețile, peregrinările, încercările și gloriile altora.

Lunile care au urmat au trecut destul de repede. Virginie născuse și eram foarte mândru să fiu nașul copilului prietenilor mei. Acest lucru îmi conferea un rol social și era un motiv ca să merg înainte. Când ieșeam în oraș, îi cumpăram adesea câte-un cadou lui Gaspard. Trăiam acest rol ca pe o monstruoasă responsabilitate; când îmi dăduseră vestea, fusesem profund emoționat de ideea că aveau încredere în mine. La câteva luni după nașterea bebelușului, părinții lui au încercat să-mi explice că nu e cazul să-i cumpăr atâtea cadouri. Eram, fără îndoială, puțin cam insistent, și atunci am lăsat-o mai moale. Paul și Virginie voiau să-mi găsesc și eu pe cineva. Iar ideea lor de „cineva“ însemna desigur o femeie.

Virginie avea o colegă care ar fi putut să-mi placă, se gândea ea. Voia să o invite la cină, împreună cu alți prieteni, ca să nu pară că e „un aranjament“.

— De unde știi tu că s-ar putea să-mi placă? am întrebat-o eu.

— Simt, asta-i tot. Și apoi, îți cunosc gusturile.

— A, da?
— Da, e o fată drăguță și dulce.
— Și părul?
— Nu-i problemă. Are părul drept.
— Și... și...?
— Da. Vorbește germana.

Paul și Virginie râdeau de criteriile mele, și încă nu li le mărturisisem pe toate. Acceptasem această invitație la cină doar ca să le fac pe plac, ca să dau dovadă de bunăvoință, însă nu mă simțeam în stare să întrevăd pentru mine vreo poveste de dragoste. De câteva ori în acel an, avusesem chef să fac dragoste și atunci mă dusesem la prostituate. Dar până și sexualitatea era un ținut pe care-l părăsisem. Era ca și cum nenorocirea îmi afectase toate capacitățile bărbătești. Deși eram pe-aproape, încă nu redevenisem cu adevărat bărbat. Gândul la suferința lui Alice mă bloca, mă baricada undeva departe de lumea celorlalte femei. Asta avea să treacă cu timpul, știam, de fapt simțeam, după felul în care începeam să am din nou dorințe. Când prietenii mei mi-au spus de această Sonia care „s-ar putea să-mi placă", mi-am zis: „De ce nu?" Și chiar nu am fost dezamăgit. Ea avea mult din ceea ce-mi plăcea mie.

Paul mă privea foarte insistent. Îi tot spuneam că totul e perfect în cea mai bună dintre lumi. O vedeam pe Sonia, iar ea era ca o operă de artă modernă, ceva atât de frumos în idee, încât nu mai avea valoare emoțională. Îmi plăcea eleganța ei, felul în care mă făcea să cred că nu-mi cunoaște povestea. Stăteam unul lângă altul, iar prietenii mei făceau ce făceau și aduceau vorba despre mine, ca să mă pună în valoare. Uneori, legăturile pe care le făceau

n-aveau nici o noimă. Sonia vorbea despre un film de Orson Welles, iar Paul, cu un entuziasm pe care nu i-l cunoşteam, a zis:

— Incredibil! Orson Welles a fost însurat cu Rita Hayworth, o roşcată*... şi chiar i se spunea La Rousse... şi partea cea mai tare e că Fritz lucrează la Larousse!

Lucruri de genul ăsta, şi uneori insistau atât de mult, încât Soniei şi mie ne era şi ruşine. În mod ciudat, toată frumuseţea acelei seri s-a tras din asta: ruşinea ne-a unit. Ne-am zâmbit neîncetat unul altuia şi dintr-odată m-am gândit că totul era posibil.

Am plecat împreună, iar gazdele noastre chicoteau pe înfundate, bucuroase de reuşita planului. A fost o seară foarte frumoasă, ca o renaştere. Nu m-am gândit prea mult la asta. Am condus-o pe Sonia până în faţa blocului în care locuia. Era situaţia tipică pentru o primă întâlnire. Ne plăceam unul pe altul, era evident. Dar ce era să fac? Să urc la ea? Să mai dăm gata o sticlă? Mă asaltau o mulţime de gânduri contradictorii şi eram de-a dreptul incapabil să aleg. Mă enerva momentul acela de nehotărâre, dar parcă eram ruginit, nu mai ştiam cum funcţionează mecanismul întâlnirilor. Totul durase deja prea mult şi ar fi fost ridicol să nu merg la ea acasă. De la un moment dat încolo, ezitarea echivalează cu un „da“. Şi aşa am ajuns noi la ea în sufragerie, ascultând muzică ce-mi suna a Schubert, sau poate erau Beatles? Urechile mele încurcau

---

* *Rousse*, în limba franceză. Urmează, în original, un joc de cuvinte intraductibil între porecla La Rousse („Roşcata“) şi numele Editurii Larousse. (*N. tr.*)

secolele. Băuserăm mult şi ea părea fericită să călătorească departe de timiditatea ei. Totul a venit simplu şi firesc, şi am făcut dragoste, fără să ne ştim unul altuia nici măcar vârsta.

În dimineaţa următoare, lucrurile s-au complicat. Nu ştiu de ce, dar m-am simţit extrem de prost pentru că mă aflam acolo, lângă femeia aceea pe care aproape că nu o cunoşteam şi care fusese minunată. Nu-mi puteam explica acea stare, dar am înţeles încă din zorii zilei că mi-ar fi fost imposibil să continui. Că n-aş putea niciodată să mă prefac, că inima mea era încă împietrită. Am plecat fără să-i spun nimic. Încă de când s-a trezit, Sonia şi-a dat seama, probabil, că nu ne vom mai revedea. Mă căznisem să-i scriu o scrisoare lungă, cu siguranţă exagerată, dacă mă gândesc că, la urma urmei, eram doi adulţi care nu făcuseră decât să petreacă o noapte împreună, că nu ne promiseserăm unul altuia nimic, însă simţeam nevoia să-i explic starea mea de spirit. Atâtea cuvinte ca să-i spun de fapt o singură propoziţie: „Nu pot.“

Două zile mai târziu, ea mi-a răspuns, foarte elegant. Câteva fraze meşteşugite în care era un amestec de părere de rău şi încercare de a mă face să mă răzgândesc. Totul foarte amical. M-am simţit uşurat. Dar apoi a trebuit să-l ascult pe Paul, care m-a sunat imediat ce a aflat de fuga mea:

— Ne-ai înfuriat de-a binelea! a zis el nervos. Sonia chiar e o fată bună.

— Ştiu, dar tocmai de-asta nu pot.

— Şi ce-o să faci? Dacă vrei să trăieşti pe o insulă pustie, treaba ta! Dar nici eu, nici Virginie n-o să-ţi fim alături!

— Dar...

— Nici un dar! Dacă nu vrei să trăieşti, atunci noi nu vrem să te mai vedem! Asta-i tot!

Nu-mi mai reveneam după brusca lui intervenţie brutală. Nu mai ridicase tonul la mine niciodată. Voia probabil să producă un electroşoc, şi chiar a reuşit. Poate nu chiar imediat, dar era clar că aceste cuvinte tot o să aibă mai devreme sau mai târziu un efect asupra mea.

VIII

Faptul că nu reuşisem să trăiesc o poveste de dragoste cu Sonia mă făcea să cred că aş putea din nou să fiu cu o femeie (fiecare cu paradoxurile lui). Din acest eşec se năşteau gânduri optimiste. Se-ntâmplă adesea să ratăm la început ceva ce mai târziu ne iese bine. Astfel, din noaptea aceea cu Sonia avea să decurgă tot traseul meu sentimental.

Mi-a trebuit ceva timp ca să înţeleg toate astea. Însă data viitoare când o să mai cunosc pe cineva o să fiu pregătit. Şi totul o să înceapă din nou. Oare cine-o să fie această femeie? Oare unde-ar putea ea să fie printre cele trei miliarde de femei? Oare unde se află acea femeie care să aibă tot ceea ce îmi place mie: să-şi dea peste cap ochii de rusoaică-elveţiancă? Dar sigur n-aveam s-o găsesc stând în casă toată ziua. Poate cu excepţia vecinei mele? Dar ea avea prea multe pisici ca să-i mai placă şi bărbaţii. Atunci cum? Prin mica publicitate? Ca Paul şi Virginie? Însă pentru o întâlnire miraculoasă oare

câte întâlniri nu ratăm înainte? N-aveam chef să-mi petrec ore întregi prin cafenele ca să mă explic, să mă rezum, să mă entuziasmez găsind poate vreun punct comun. M-am gândit adesea la Sonia în tot acest timp şi am vrut s-o revăd. Dar era prea târziu. Ea întâlnise pe altcineva. Acest altcineva care trăia de pe urma refuzului meu. Care-şi datora fericirea incapacităţii mele de a fi fericit. Mă gândeam de multe ori la diverse poveşti de dragoste, la ideea că nişte detalii ridicole puteau schimba cursul unor decenii întregi. Citisem odată o frază care spunea: „Există persoane formidabile pe care le întâlnim într-un moment nepotrivit şi persoane care sunt formidabile pentru că le întâlnim la momentul potrivit.“ Mă gândeam la acest moment potrivit şi cred că în sfârşit eram într-un moment potrivit pentru momentul potrivit. Cel mai important, simţeam din nou dorinţă. Îmi petreceam timpul stând la terasa câte unei cafenele şi privindu-le pe femei. Trecea una, trecea alta, câte una mergea elegant, cu o adevărată rapsodie a genunchilor, dar avea o problemă: plimba un câine, iar mie nu prea-mi plac femeile care au câini. Însă nu-mi pierdeam speranţa, şi auzeam deja în depărtare tocurile ascuţite ale unei noi necunoscute. Îmi plăceau mult momentele acelea în care începea o nouă reverie, timp preţios în care fiecare particulă de feminitate venea înspre mine cu o posibilă propunere.

*

Aby Warburg (1866–1923): istoric de artă care a studiat Renaşterea italiană şi ritualul şarpelui la triburile Hopi din America. Personaj atipic (se spune

că vorbea cu fluturii), a fost de asemenea un foarte bun bibliotecar. Pasiunea lui cea mai mare era să adune cărți și mereu emitea noi teorii despre cum ar trebui ele aranjate. Printre altele, teoria „bunei vecinătăți", potrivit căreia cartea pe care o căutăm nu e neapărat și cea pe care vrem să o citim.

*

Atunci s-a petrecut ceva ce avea să-mi schimbe cu totul viața. La început de tot, a fost doar o-ntâmplare legată de o aniversare. Era ziua de naștere a finului meu, la un sfârșit de săptămână, și cu ocazia asta l-am sunat pe Paul:

— Pentru Gaspard cel puțin, ai vrea să ne vedem? i-am cerut eu.

— Da, sigur. Treci pe la noi sâmbătă.

— Mi-ai lipsit, am adăugat brusc.

— Și tu mi-ai lipsit. Dar sper că te-ai gândit mult la ce ți-am spus.

— Da, m-am gândit. M-am gândit mult.

— N-ai făcut decât să te gândești?

— Da, dar acum mă gândesc cum să trec la acțiune.

Această frază l-a făcut să râdă pe Paul și râsul acela m-a binedispus. Avusese dreptate să se poarte așa cu mine, însă eu nu fusesem în stare să înaintez mai repede. Eram atât de bucuros la gândul că urma să-i văd sâmbătă. Pe dată, faptul că pornisem în căutarea unui cadou de aniversare a căpătat o valoare cu totul aparte.

Am umblat mult, dintr-un magazin de jucării în altul, uitându-mă la tot ce se găsea, încercând niște jocuri de construcție în fața unor vânzătoare care mă luau drept copil. Și femeile mă priveau, cu siguranță erau mame, și mi-am dat seama că un

magazin de jucării e cel mai bun loc pentru a cunoaşte pe cineva. Era atât de uşor să legi o conversaţie despre vârste, despre întâmplări, puteai presăra câte un „aha, deci ai fost dezamăgită de jocul ăsta?“ sau câte un „am impresia că la puzzle e ca la haine, trebuie să iei mereu o măsură mai mare“. Am petrecut o zi frumoasă în acel univers paralel şi, în cele din urmă, mi-am găsit fericirea. Un simplu urs de pluş. Văzusem tot felul de jocuri de atenţie, maşinuţe ultraperformante, dar nimic nu mă emoţionase mai mult decât un micuţ urs de pluş roşu. Mi se părea că e un cadou cu totul deosebit şi poate că Gaspard avea să mă asocieze mereu, în minte, cu acel urs.

După ce am plătit, i-am cerut vânzătoarei să mi-l împacheteze frumos. Şi m-a trimis la o femeie tânără care se ocupa de asta. Am mers încet spre ea cu ursul meu de pluş. M-a surprins primirea pe care mi-a făcut-o zâmbindu-mi larg (sau poate că-i zâmbea ursului?). I-am dat jucăria de pluş, rostind cea mai previzibilă propoziţie cu putinţă:

— E pentru un cadou.

— Da, foarte bine.

Femeia a luat hârtie de împachetat şi atunci i-am văzut mâinile. Avea nişte degete minunate. În clipa aceea, am visat să-i ating mâna. Era un vis neclar, dar am ştiut precis că-mi place într-un mod cu totul aparte. Lucra cu gesturi delicate, iar asta îmi sporea emoţia. Pachetul era aproape gata şi trebuia să găsesc ceva de spus, ceva deosebit, care să poată fi dezvoltat, în nici un caz ceva la care se putea răspunde cu da sau nu. Am îngăimat:

— E pentru finul meu... e ziua lui sâmbătă.

— A, sâmbătă? a spus ea. Şi a mea.

Era de necrezut. Acum chiar că aveam cum să leg o conversaţie. Mai era şi felul în care spusese „şi a mea“, ridicând capul şi privindu-mă drept în ochi.

— A, ce nostim… sâmbătă e ziua dumneavoastră de naştere?

— Da, sâmbătă e ziua mea de naştere.

— Sâmbăta asta? am insistat eu, ca să fiu sigur.

— Da, sâmbăta asta. La ora 15.30 mai exact.

— La ora 15.30, sâmbătă. Foarte bine…

Am plecat, după ce am mormăit câteva cuvinte de mulţumire. Cred că ea îşi dăduse seama cât sunt de tulburat. Şi mai cred că stângăcia mea nu-i fusese cu totul indiferentă. Un lucru era absolut sigur: urma să mă întorc la magazin sâmbătă la ora 15.30 ca să-i urez la mulţi ani. Acum trebuia să plec în căutarea unui cadou pentru fata care împacheta cadourile, şi asta era o înlănţuire de situaţii ciudată.

Nu trebuia să cumpăr cine ştie ce cadou, ca să nu-i provoc teamă. O carte era perfectă, un cadou simplu şi liniştitor, un cadou care-ţi dădea încredere, un cadou intim, dar nu invaziv. Am intrat într-o librărie, am mers printre rafturi aproape plutind. Şi brusc m-a izbit o fotografie. Era o figură care-mi spunea ceva. Nu mi-a luat mult şi mi-am amintit. Era fata care cumpărase ultima cravată. Îşi publicase cel de-al doilea roman la Stock, o editură care pune adesea fotografia autorului pe banderola cărţii. Am rămas încremenit câteva minute bune cu volumul în faţă, fără să pot face nimic. I-am descoperit numele: Iris Meurisse. Suna ca un pseudonim. L-am repetat de mai multe ori în minte.

Titlul romanului era *Despărțirile noastre*, și mi-am adus aminte că-mi spusese când ne-am întâlnit că era povestea unui cuplu care se desparte de mai multe ori. Am luat cartea în mână, dar am scăpat-o imediat pe jos, năucit. Căci am citit, pe prima pagină, următoarea dedicație:

Bărbatului care vinde o singură cravată.

A fost un șoc. Am cumpărat cartea și m-am întors acasă. Am citit-o în sufragerie, în dormitor, la toaletă; am citit-o așezat, în picioare, întins. Am citit-o fără să mă opresc și cu toate astea nu pot să spun dacă mi-a plăcut sau nu. Interesul meu venea poate dintr-un entuziasm egocentric? Nu citim în același fel o carte oarecare și una care ne e dedicată. Nu mă puteam abține să nu caut semne, coduri, aluzii, însă în cele din urmă n-am găsit decât o poveste tristă. Banală și tristă. Mă rog, nu, nu e chiar așa. Finalul era într-adevăr surprinzător. Închizând cartea, i-am scris autoarei pe adresa editurii.

IX

Lucrurile au evoluat foarte repede. De îndată ce a primit scrisoarea mea, Iris m-a sunat și mi-a propus să ne întâlnim. Îi lăsasem numărul meu de telefon ca să-i dau de înțeles că și eu aveam de gând s-o mai caut. De când îi văzusem fotografia, aveam din nou în minte întâlnirea noastră de demult, cu toate detaliile, fără filtrul deformant prin care trecusem multe evenimente din acea perioadă. Imaginea

acestei femei era legată în mintea mea de ceva ce o depășea, inevitabil; era legată de acea ultimă clipă de convalescență. Cravatele mă salvaseră, iar ea fusese precum o ultimă infirmieră cu care te-ntâlnești pe hol când ieși din spital după o lungă internare.

Trebuia să ne vedem aproape de Casa Radio, unde ea înregistra o emisiune. Am ajuns cu mult înainte, fiindcă nu voiam să întârzii, nici măcar puțin. Spre surprinderea mea, era deja așezată la o masă din cafenea. Părea foarte palidă, ca și cum ar fi suferit. Era uimitoare acea bruscă apariție albă. Să fi fost oare semnul unei reveniri a albului în prim-planul vieții mele? Mai era un amănunt tulburător: Iris purta cravata. Am fost de-a dreptul emoționat. Și m-am dus înspre ea cu sentimentul că acesta era un pas mare pentru umanitatea mea.

Lui Iris îi venea foarte greu să vorbească, din pricina unei dureri acute de dinți. Fusese nevoită să anuleze emisiunea, dar nu și întâlnirea noastră. Am dedus din asta că eram mai important decât numeroasele urechi care trebuiau s-o asculte. Cum Iris nu se putea exprima, i-am propus să scriem cuvinte scurte. Era mai simplu. La început am vorbit desigur despre prima noastră întâlnire. I-am confirmat că nu editorul ei mă trimisese atunci și că eram într-adevăr un redactor de la Larousse care vânduse cravate în Bretania. Mi-a explicat că vizita mea îi dăduse energia necesară pentru a-și termina romanul, ca și cum aș fi fost o muză, ca și cum apariția mea poetică i-ar fi permis să meargă mai departe pe firul cărții. „Când viața depășește romanul, ce

se întâmplă oare mai departe cu romanul?“, a spus ea pe un ton care mi s-a părut ușor dramatic. Dar am fost cu adevărat surprins să aflu cât de mult îi schimbase planurile mica mea intruziune de atunci. Recitindu-i cartea, am constatat, cu o ciudată satisfacție, că partea a doua curgea mai liber. Scena aceea, de exemplu, în care personajele tulbură liniștea unei înmormântări.

Am petrecut împreună două ore scriindu-ne bilețele unul altuia și, după ani buni de atunci, încă le privim cu emoție, ca pe niște hieroglife ale iubirii noastre. Căci aveam să ne îndrăgostim. Deocamdată, trebuia să facem față unei urgențe: durerea ei era din ce în ce mai puternică. I-am propus să mergem imediat la cel mai apropiat cabinet stomatologic. Ea găsea că așa ceva n-ar fi fost prea elegant pentru o primă întâlnire. Eu, dimpotrivă, nu găseam nimic mai romantic. În sala de așteptare, am încercat s-o distrez înșirându-i povestioare. Când dentistul ne-a chemat în sfârșit înăuntru, am rămas lângă ea ținând-o de mână, șoptindu-i cuvinte de încurajare. Avea o infecție urâtă. S-a petrecut atunci un lucru ciudat: îi vedeam cumva de sus dantura și asta mi-a permis să observ o fisură pe al treilea dinte de sus pornind dinspre stânga. Aveam cu ea același punct comun ca și cu Alice. Și dacă teoria mea cum că ne putem recunoaște după dinți se dovedea exactă? Iris era acum ușurată, iar eu o priveam plin de emoție. Ieșind din cabinetul stomatologic, ne-am despărțit, iar acesta a fost un moment suspendat undeva dincolo de tandrețe.

X

Două zile mai târziu, am sunat-o ca să văd ce mai face. Era mult mai bine. După ce am schimbat câteva cuvinte, s-a lăsat o tăcere interminabilă. Se vorbește mereu despre neliniștea specifică primei întâlniri. Dar, dacă totuși aceasta iese bine, a doua devine și mai neliniștitoare. Teama de revedere, frica de a nu dezamăgi. În cele din urmă, am încercat:

— Mi-ar plăcea mult să ne vedem din nou... de fapt, ca să fiu sincer, mâine trebuie să mă duc la oftalmolog și voiam să-ți propun să vii cu mine...

Și așa a început povestea noastră. Toate întâlnirile noastre de-nceput au fost medicale sau administrative. Trebuia să-mi reînnoiesc permisul de conducere, iar Iris a venit cu mine. Împreună, am obținut o bursă de creație pentru ea, am reușit să ne schimbăm de două ori operatorul telefonic etc. Săptămâni la rând, am trăit cu formulare și apă rece. Paul se îngrijora:

— Ia spune, ai făcut progrese cu Iris?

— Da, cred că o să primim certificatul ei de naștere în cel mult două zile.

Cum să explic că mersul la nu știu ce administrație putea avea mai mult farmec decât o călătorie la Veneția? Încă de la început, noi ne-am trăit relația într-un mod nemaiîntâlnit. Pentru mine era, cu siguranță, unica metodă de a mă vindeca de Alice, de a trăi cu o femeie o experiență inedită. De bună seamă, asta nu putea dura: a venit o zi în care, oricât am stat și-am căutat, nu mai aveam nici un demers de făcut. Venise ceasul să fim precum toți ceilalți, să ne sărutăm pe o bancă într-un loc

public, să mergem să vedem filme proaste la cinema. Am trăit primele clipe de normalitate amoroasă ca pe o nebunie.

Am fost surprins, cu adevărat surprins, de forţa începutului nostru. Şi, fără îndoială, tocmai această surpriză iniţială a făcut ca tot ce a urmat să fie mult mai puţin surprinzător. Cred că am plătit astfel pentru pornirea în trombă, pornire în care contururile spaţiului nu mai existau. A mai fost şi acea primă vară în care am mers în Bretania, în casa celei din urmă cravate. Eram fericiţi din cap până-n picioare. Iris era ca o bulă de aer proaspăt desprinsă din durerea pe care o trăisem, o bulă care creştea nemăsurat, iar eu o contemplam înălţându-se spre cer fără să-mi fie teamă că ar putea exploda. Am petrecut ore întregi lucrând. Iris scria la un nou roman. Îi respectam cu religiozitate lungile ore de creaţie, în care avea nevoie de linişte desăvârşită. Nu-mi imaginasem niciodată că o să trăiesc lângă un scriitor şi o analizam uneori pe Iris ca pe un specimen. Aveam impresia că scriitorul e un fel de sihastru monden care se entuziasmează adesea pentru câte-o modă schimbătoare: Iris, de exemplu, voia să ne întoarcem acasă când eram afară şi tot ea dorea să ieşim când eram în casă. Era pur şi simplu ciclotimică, lucru pe care uneori îl iubeam, alteori îl detestam; aveam o relaţie ciclotimică cu ciclotimia ei.

Nu numai ea avea nevoie de calm. Şi eu voiam să mă pun la adăpostul concentrării. Spunând asta, insist, uşor obraznic, asupra micii crize de inferioritate pe care o poate avea uneori tovarăşul de viaţă

al unui scriitor. De parcă romancierul, din turnul său de cristal, ar judeca măruntele lucrări ale celor care nu scriu romane. Era, desigur, un sentiment care, în ceea ce mă priveşte, nu se întemeia pe nimic concret. Dimpotrivă, pe Iris o interesa ce lucram eu, notiţele mele pentru *Larousse*, toate paginile mele mâzgălite despre viaţa lui Schopenhauer. Uneori mă întrebam de ce mă îndârjeam asupra acelui om care scrisese lucruri sinistre, deşi eram în culmea fericirii. Cu siguranţă trebuie să fii fericit ca să-l înţelegi.

Întorşi la Paris, am avut o discuţie îndelungată, din care n-am să transcriu totuşi decât două fraze. Iris îmi vorbea despre romanul ei, despre neputinţa de a înainta (îmi spunea asta adesea). În fiecare zi se gândea că n-o să-l termine niciodată. Avea pur şi simplu nevoie s-o liniştească cineva, şi asta făceam eu, mai mult sau mai puţin abil. Numai că Iris nu mă asculta. Era un fenomen pe care îl observasem deja la ea: când se afla în faţa unei pagini albe parcă i se înfundau urechile. Aşadar să vedeţi ce ne-am spus:

— Fritz, nu reuşesc să scriu. Nu-mi iese nimic.

— Atunci hai să facem un copil.

Era o prostie, era aproape un joc de cuvinte, dar, de îndată ce am zis asta, ne-am dat seama că noi chiar aveam chef să facem un copil. Din neputinţa de a scrie a lui Iris s-a născut Roman, un an mai târziu. Da, Iris a născut un băiat şi i-am pus numele Roman. „Ca Roman Polanski?“ eram întrebaţi adesea. „Nu, ca un roman“, răspundeam noi simplu.

XI

Îmi plăcea să fiu tată. Pentru prima dată simţeam concret că prind rădăcini, aşa cum îmi dorisem atât de mult. Simţeam, fizic, cum mi se cicatrizează suferinţa. Cel mai surprinzător era să văd atitudinea părinţilor mei faţă de Roman. Erau nebuni după el, ca şi cum faptul că economisiseră atât de mult din dragostea lor pentru mine le oferea acum o rezervă nesfârşită de tandreţe. Nu i-am văzut niciodată atât de mult ca în perioada aceea. Oare voiau să joace rolul în locul meu? Motive aveam să fiu neliniştit. La început nu-mi dădeam seama dacă trebuie să mă bucur că ne invadaseră sau să dispreţuiesc atitudinea lor, spectacolul atroce pe care mi-l ofereau: dragostea pe care eu n-o primisem de la ei niciodată. Cred pur şi simplu că bătrâneţea îi ajungea din urmă, dăruindu-le din altruismul ei. Aveau să moară, nu ştiam exact când, cel mai probabil peste mult timp, dar chiar asta vedeam în atitudinea lor: conştiinţa morţii. Destul de repede, n-am mai căutat să mă gândesc prea mult, ci pur şi simplu am impus nişte limite. Nu ascultam de sfaturile lor (pentru că da, îmi dădeau sfaturi), dar mama nu se supăra. Ştia perfect că, dacă se-ncumeta să vină, ar fi fost nevoită să audă nesfârşitele reproşuri pe care le înăbuşisem totdeauna în tăcere. Nu-mi plăceau conflictele, iar întregul merit pentru acest aspect al personalităţii mele le revenea părinţilor. Mama se apleca peste pătuţul fiului meu: „Ce scump e! Şi e nostim, râgâie exact ca tine, Fritz!“ Avea, aşadar, amintiri din copilăria mea.

Graţie programului nostru de lucru flexibil, Iris şi cu mine am putut să petrecem mult timp alături

de copilul nostru. La drept vorbind, eram uniți concentrându-ne exclusiv asupra lui Roman. El însemna cuplul nostru. Fructul iubirii, cum se spune adesea, uitând că fructul se mănâncă la desert și că arareori se întâmplă să-ți mai fie foame după aceea. Între noi lucrurile s-au înrăutățit. Desigur, nu la modul isteric. Totul a fost calm, aproape fără durere, o lentă succesiune de anestezii locale. De la distanță, fiindcă astăzi mă aflu la distanță, pare o prostie să fi crezut că răspunzător pentru ruptura dintre noi era copilul. Dacă mă gândesc mai bine la atitudinea mea din acea vreme, dacă mă gândesc din nou la ce voiam eu să trăiesc, la ce doream eu să păstrez din noi, mi-e limpede că Iris este principalul responsabil pentru agonia noastră. Da, eu îmi doream atât de mult să trăim în cuplu, să creăm ambianța pentru o familie solidă. „Tu vrei o familie unită", îmi repeta ea neîncetat.

Am suferit. M-am agățat de ceva ce-mi scăpa, ce aluneca de sub săruturile, tandrețea și încercările mele de a găsi adevărul. Există atât de multă copilărie în iubirile noastre, atât de mult din copilăria noastră. Mecanismul inimii mele funcționa uneori foarte simplu, aproape umilitor de simplu în nevroza lui translucidă. Viața mea mergea, din acest punct de vedere, ca o mașină de economisit consultații la psihiatru. Fiindcă îmi doream să trăiesc în sfârșit așa cum nu reușisem să trăiesc înainte. Dar cum să realizez asta alături de Iris? Da, ea era acolo, zâmbea, trăia, mânca, dormea, mă asculta, îl asculta pe Roman, dar întotdeauna a existat o parte din ea care nu era cu noi, care trăia undeva departe în sferele înalte ale creației. Uneori, Iris ne obosea

teribil cu toanele ei și mă enerva că strica totul. M-am tot gândit: a fi scriitor e doar un alibi pentru a scoate din minți pe toată lumea. Îi respectam dorințele, dar încetul cu încetul am luat distanță, din ce în ce mai multă distanță, iar acum o privesc pe Iris cu tandrețea trecutului și cu tristețea eșecului progresiv. În ultima vreme, ea s-a întors către mine spunându-mi: „Am atâta nevoie de tine, Fritz, am atâta nevoie de stabilitate.“ Am privit-o ca pe o străină, și într-adevăr Iris îmi devenise o străină; nici nu-mi mai aminteam bine trupul ei. Era ca o entitate vagă, ca un vestigiu, ca o fotografie ratată. Când eram în Bretania, în prima noastră vară, Iris îmi șoptea: „Hai să mai facem dragoste, să mai facem dragoste, ca și cum n-am exista.“ Nu înțelegeam ce vrea să spună, dar sigur știam să fac dragoste, fiindcă ea suspina de plăcere. Știam atât de bine să nu exist. Mi se întâmplase să-i șoptesc numele în timpul hârjonelilor noastre, iar ea mă corectase hotărât:

— Nu-mi mai rosti niciodată numele când facem dragoste.

— Dar cine sunteți dumneavoastră, domnișoară? îi răspunsesem eu, căci asta se întâmpla în acel anotimp al iubirii noastre când încă aveam umor.

Am încercat să mă războiesc cu degradarea aceea. Nici nu putea fi vorba să abdic. Îmi era frică mai mult decât orice de un eșec. De nenumărate ori încercasem să reînsuflețesc atmosfera sinistră care ne molipsea. Puneam paprica în spaghete, cumpăram trandafiri în fiecare zi, râdeam cam obraznic, eram cu siguranță jalnic. E nevoie de multă dragoste ca să poți îmbrăca costumul de supererou modern: acela care încearcă să salveze o inimă care

bate de banalitatea cotidiană. Dar maşinăria cotidiană nu ucide doar minutele. De ce nu mai reuşeam s-o fac să râdă pe Iris? De ce mă privea ea uneori cu un uşor aer de dispreţ, pe mine, măruntul funcţionar de la Larousse, de ce trebuia să îndur eu povara unei vieţi pe care ea o socotea ratată? Atâţia „de ce“ pentru un singur lucru evident. Şi anume decalajul. Aveam fiecare camera lui: petreceam ore întregi în biroul meu, care-mi devenise refugiu. Şi tocmai acolo s-a gândit trecutul să vină să-mi vorbească.

Aud telefonul sunând, apoi ridic receptorul. Aud vocea lui Alice, şi mărturisesc: aproape că n-am fost surprins. Am ştiut mereu că aveam să vorbim din nou, într-o bună zi. M-am agăţat de vocea ei, fără să pot rosti vreun cuvânt, şi pesemne că m-a întrebat insistând: „Eşti acolo, Fritz?“ Şi i-am răspuns: „Da, sunt aici.“

Exact acesta a fost primul nostru dialog după zece ani.

Eram acolo amândoi.

— Am nevoie să te văd…, a spus ea.

— Eşti bine? Ai vocea stinsă.

— Nu, nu mi-e bine. Nu mi-e bine. Şi n-am chef să văd pe nimeni în afară de tine. Numai pe tine.

— Bine, Alice. Sunt aici. Când ne vedem?

— Acum. Dacă poţi, vreau să te văd chiar acum.

M-am gândit mult la cuvântul „acum“.

Şi am realizat că asta voia să-nsemne „imediat“.

PARTEA A PATRA

I

Aveam întâlnire într-o cafenea la jumătatea drumului dintre apartamentele noastre. La metrou era grevă şi se circula greu. Toate taxiurile erau ocupate, aşa că am mers pe jos, grăbind din ce în ce mai mult pasul, apoi am alergat, şi ştiu că asta o să pară foarte tipic, dar a început să plouă. Mi-am amintit cum am alergat după Alice în ziua nunţii noastre, toropit de căldură, şi iată că, zece ani mai târziu, alergam înspre ea prin ploaie. Mă tot gândeam la vocea ei, la tristeţea din glasul ei, cu siguranţă disperarea o împinsese să mă sune.

Am intrat în cafenea. M-am uitat în jur, Alice nu ajunsese încă. Nu era aproape nimeni, probabil din cauza problemelor cu transportul oamenii rămăseseră acasă. Locul avea un aer pustiu. În ziua în care o revedeam pe Alice totul se oprise. Când a apărut, ne-am recunoscut imediat. M-am gândit: şi într-o mulţime de oameni, ar fi fost la fel. S-a aşezat în faţa mea, apoi s-a scuzat că nu m-a sărutat şi s-a ridicat din nou. După acest *bonjour* care a fost

o simplă atingere de obraji, ne-am așezat și am rămas o clipă așa, doar ca să ne privim, fără să spunem nimic, și încet-încet îmi reaminteam tot ce știam despre ea. Era atât de ciudat. Alice îmbătrânise, da, îmbătrânise, era o altă femeie, era o cu totul altă femeie, și totuși, încă din primele secunde, i-am recunoscut toate atitudinile; gesturile ei nu făcuseră nici un rid. Un straniu amestec stătea acum așezat în fața mea, aveam senzația că o cunosc perfect pe această necunoscută. Nu reușeam să scot nici un cuvânt. Doar:

— Vrei să bei ceva?

— Da, alcool. Un whisky.

— Foarte bine. O să iau și eu la fel.

M-am ridicat să mă duc după chelner, uitând brusc că el trebuia să vină să ne ia comanda.

Chipul lui Alice era crispat de durere. Mi-a zâmbit totuși în mai multe rânduri, ca să-mi arate că e bucuroasă să mă vadă, ca să-mi spună că trecutul fusese uitat. Poate că doar eu îi interpretam așa zâmbetele, însă chiar mi se părea că acum nu mai rămăsese nici o urmă de trecut. Și aveam să înțeleg de ce. Aveam să înțeleg de ce prezentul nimicea totul în calea lui.

— E vorba de Lise, mi-a spus Alice.

— Lise?

— Da, Lise. A murit.

Nu știam ce să spun și nici Alice nu mai putea să vorbească acum, fiindcă izbucnise în lacrimi. Am luat-o de mână. O clipă, mi-a fost o rușine cumplită pentru bucuria acestei atingeri. Dar chiar așa e, toată nefericirea lumii – și acum era cazul – nu putea șterge strălucirea unei voluptăți,

aceea de a o lua de mână pe Alice. Și cred că și ea era bucuroasă, de vreme ce o mângâia pe a mea, iar clipa mâinilor noastre împreunate s-a prelungit puțin, și apoi încă puțin. Cât să mai luăm un pahar de whisky, apoi altul. Am aflat cu ce curaj luptase Lise câteva săptămâni cu un cancer care se generalizase rapid; am aflat ce curaj și ce forță de a trăi avusese. Până în ultima clipă, încercase să nu se prăbușească, vorbind cu umor despre viitor ca despre o destinație serioasă.

Alice lăsase totul ca să se ocupe de sora ei. Luni întregi, trăise ca pe altă lume. Se îndepărtase de viața profesională și de soțul ei, care n-a știut cum să reacționeze în acea perioadă, dar Alice nu putea să-i poarte pică, și se îndepărtase și de fata lor, aproape că uneori nu mai era în stare s-o ia în brațe pe Caroline. Așadar se simțea ușurată că era acolo cu mine, că se afla în acel orizont definit al vieții ei pe care eu îl întruchipasem dintotdeauna. Mi-a povestit totul din frânturi, tăcând la răstimpuri. Nu ne mai ajungea doar să ne ținem de mână, așa că am ieșit. Nu mai ploua. Am rămas un lung moment îmbrățișați, *moment care mai durează și acum*.

Se făcuse noapte. Alice mi-a șoptit:

— Fritz, vreau să fii acolo mâine.

— Da.

— Vreau să vii la înmormântare. Te iubea mult, să știi. Vorbeam adesea despre tine.

— O să fiu acolo.

Am privit-o plecând, Alice nu mai mergea dreaptă.

Îmi părea nespus de rău pentru ea.

II

Seara, încă bulversat, i-am spus lui Iris că o revăzusem pe Alice. Scena aceea dramatică ar fi meritat un pic de ţinută, dar ea n-a jucat decât un soi de gelozie. Totuşi, nici o scenă de gelozie n-ar fi trebuit să sune atât de fals. Era ca o demonstraţie metodică, recitată. Fantoma lui Alice, care fusese atât de prezentă la noi în cuplu în primii ani, nu mai exista acum. Ce-mi spunea Iris era ceea ce gândise ea în trecut. O ascultam şi totul îmi părea atât de departe, totul... Întoarcerea lui Alice nu însemna nimic pentru ea. Nimic-nimic, încât nici nu-şi dădea seama de tot contextul, nici măcar nu pomenea de Lise. Iris devenise insensibilă. Insensibilă la mine. Un soi de monstru de indiferenţă pe care îl zămisleşte cuplul. S-a întors cu spatele şi n-am făcut decât să mă uit la ea. Cu câteva ore înainte o văzusem şi pe Alice cum se întoarce cu spatele şi pleacă. Trupuri întorcându-se cu spatele şi îndepărtându-se. Iar spatele pe care-l vedeam acum aici nu era, cu siguranţă, cel pe care mi-l doream. I-am întors şi eu spatele acestui spate şi m-am gândit la ziua de mâine cu lacrimi în ochi care n-aveau să se mai oprească.

Am ajuns mai devreme la cimitir. Era mai bine să rămân deoparte. Alice dorea să mă vadă acolo, dar nici nu putea fi vorba să-mi fac marea întoarcere în faţa familiei ei. Am mers printre morminte, gândindu-mă la toate acele corpuri întinse şi inerte care avuseseră odată mari idei, bucurii şi suferinţe, clipe de desfătare, şi care trăiseră poate din plin sexualitatea, iar eu voiam acum să trăiesc, voiam să întâlnesc o femeie, ceva nedesluşit îmi năpădea

mintea, iar aici, printre morți, o respingeam cu totul, mai mult decât oricând, pe Iris.

*

Fritz (1979–): tânăr simpatic, care a făcut studii strălucite, în ciuda unei copilării haotice. A ajuns foarte repede la conducerea Editurii Larousse, dar n-a încetat să lucreze, în paralel, la o biografie a lui Schopenhauer în patru volume. S-ar părea că însoțirea lui cu o scriitoare, a cărei urmă s-a pierdut, l-a inhibat în realizarea acestui plan. A doua parte a vieții lui este mult mai luminoasă, mai ales proiectul unei biblioteci destinate exclusiv femeilor.

*

M-am tot plimbat, apoi a sosit Alice. Am zărit-o de departe; era cu fetița ei, o fetiță foarte frumoasă care avea pesemne cam aceeași vârstă ca Roman. Chiar în spatele lor, deslușeam un bărbat, probabil soțul ei și tatăl fetiței. În ziua unei înmormântări, nu se poate trage nici o concluzie despre ideea de familie. Drama îi unise pe toți, erau zdrobiți, înmărmuriți. Din locul în care stăteam, domina impresia de nemișcare. Fiindcă era multă lume, mi-am permis să mă apropii. Nimeni nu mă putea observa. Am înaintat încet, gândindu-mă la cum sărea Lise pe hol prima dată când am văzut-o. Imaginile mi se amestecau în cap și mai era și amintirea naziștilor hăituiți, amintirea momentelor petrecute în camera ei și a proiectului ei de roman. La fiecare pas înspre ea, îmi mai venea în cap câte-o scenă și compuneam astfel, pe dinăuntru, un fel de omagiu intim.

Atunci am simțit o mână pe umăr. M-am întors și după o clipă l-am recunoscut pe tatăl lui Alice. Îmbătrânise foarte mult. În primul rând nu mai avea nimic din acel bărbat atât de sigur pe el. Stătea în fața mea încrețit, pipernicit, un om care avea să intre foarte curând în pielea unui bătrân. Privindu-i ochii, m-a cuprins o durere fără margini. Cum să spun? Bineînțeles că moartea lui Lise mă zdruncina, iar durerea lui Alice mă chinuia și mai mult, însă chipul distrus al tatălui m-a adâncit complet în suferință, în suferința lor.

— Tu ești, Fritz, te recunosc, mi-a spus el fixându-mă cu privirea.

— Da, am venit…

— O, Fritz… de ce? De ce ni se-ntâmplă nouă asta?

Nu mai putea să scoată nici un cuvânt, plângea în hohote, el, care păruse întotdeauna atât de mândru și de puternic, plângea pe umărul meu ca un copil, ca un muribund. Nu era nimic de spus, ci doar l-am strâns în brațe, l-am strâns în brațe cât am putut de tare. S-a apropiat atunci de ceilalți, mergând către sicriu. Nu încăpea nici o îndoială: avea să-și urmeze fata în curând.

Ceremonia a fost într-adevăr greu de suportat. Alice a întors capul o clipă și a văzut că eram acolo. Aș fi vrut să-i stau alături, dar nu mai era rolul meu.

III

Alice îmi dăduse de urmă uitându-se în cartea de telefon, dar când ne-am revăzut fiecare și-a notat numărul de mobil al celuilalt. Poate părea banal, însă

era atât de ciudat să știu că e din nou acolo, în agenda mea, și că e de ajuns să apăs pe o tastă ca să vorbesc cu ea. Alice mi-era la îndemână. Nu știam dacă să-i trimit un mesaj. Și mai ales: nu știam ce intenții aveam. Voiam s-o consolez, să fiu alături de ea, s-o țin de mână strâns, și asta însemna ceva mai mult decât o simplă prietenie. N-am mai stat pe gânduri și i-am propus să ne vedem. Mi-a răspuns foarte repede cu un da, dar nu oricum, ci cu un da în germană.

A doua zi, ne-am și întâlnit. Cu cuvinte puține. Era ca o necesitate fiziologică. Am intrat într-un hotel și am făcut dragoste, și a fost cu siguranță cel mai frumos moment din viața mea amoroasă. Alice plângea și în același timp era în culmea plăcerii. Dispariția surorii ei o umpluse de o energie carnală. În fine, credeam că moartea o împinsese înspre mine, însă, dimpotrivă, fusese tocmai nevoia de viață. Iar ceea ce s-a petrecut a fost de o ciudățenie desăvârșită: ne-am trezit amândoi fericiți împreună. Era ceva aproape extatic, ca un hohot de râs. Alice bea, era teribil de nefericită și renăștea prin trupul ei. În acele clipe am regăsit tot ce iubeam mai mult la ea, nu neapărat latura ei dulce, cât pe cea de femeie năzuroasă, uneori țâfnoasă, în stare să fugă de acasă în toiul nopții. În râsul ei era cu adevărat încercarea de a supraviețui, în excentricitățile ei bruște, la limita nebuniei, o vedeam parcă înfigând adânc un cuțit în prezent, ca să-l țină-n loc.

Ne-am întâlnit de multe ori. Când mă gândesc din nou la asta, îmi dau seama că lucrurile s-au petrecut foarte simplu. O întâlnire, apoi alta și de fiecare dată așteptarea necontenită de a ne revedea. Ne

regăseam în momente identice ale vieţilor noastre. Împreună eram în siguranţă. Ne consolam reciproc, în acei câţiva metri pătraţi ridicoli, câţiva metri furaţi din imensitatea lumii. Până la urmă am închiriat cu luna mica noastră cameră. Era refugiul nostru, un spaţiu în care ne simţeam ca la douăzeci de ani. Inima îmi bătea parcă din nou, cu atât mai puternic, cu cât bătea pentru prima mea dragoste. Revederea noastră era mai mult dominată de trupesc decât iubirea pe care o trăiserăm în tinereţe. Nu mai aveam nici o reţinere. Şi mai degrabă o descopeream pe Alice decât s-o redescopăr. Mă surprindea şi eram foarte emoţionat de atitudinea ei. Chiar aşa gândeam atunci, cu toată fiinţa, însă acum cred că toate acelea erau legate de fapt de moartea lui Lise. Nu arareori persoanele care-şi pierd un frate sau o soră simt nevoia absolută să trăiască cât pentru doi. În jocurile noastre erotice, aveam o senzaţie foarte ciudată, mi se părea că simt prin preajmă fantoma lui Lise, ca pe o dorinţă luminoasă de a renaşte.

Nu ne vorbiserăm timp de zece ani. Trebuia să recuperăm tot acel timp, să ne povestim totul, să schimbăm impresii. Primul subiect au fost, desigur, copiii noştri şi am avut surpriza să constatăm că veniseră pe lume la distanţă de doar câteva zile.

— Avem aşadar doi scorpioni, a zis Alice.

— Roman şi Caroline, cei doi scorpioni…

Acesta nu era decât începutul unui straniu şir de coincidenţe. Refăcându-ne parcursul vieţii, ne-am dat seama de multe asemănări între noi. De exemplu ea îl întâlnise pe viitorul ei soţ cam tot atunci când o întâlnisem şi eu pe viitoarea mea soţie. Şi mai erau şi alte detalii, încă şi mai tulburătoare.

— Nu-mi spune că ați fost în Croația!
— Ba da, la Dubrovnik.
— Și noi!

Am fi putut chiar să ne intersectăm în port. Am hotărât atunci să spunem amândoi ce călătorii făcuserăm. Într-un alt an, fuseserăm în același timp în Grecia. Cum Alice nu mă credea, i-am adus fotografii cu data pe ele. Vizitaserăm Acropolele în aceeași zi. La o diferență de doar câteva ore, familiile noastre se perindaseră prin aceleași locuri. Ne-am uitat unul la altul, speriați și extaziați totodată, cu impresia că de fapt nu ne despărțiserăm niciodată (fiecare cu viețile lui paralele).

După câteva săptămâni petrecute în penumbră, ne-am hotărât să scoatem capul afară. Ne plimbam, mergeam să mâncăm împreună, ne duceam la film, vizitam muzee, discutam despre cărți. Aveam impresia că retrăiesc viața pe care o trăisem cu zece ani înainte. Toate aceste scene erau ca o suprapunere a tinereții mele. Eram acolo, în afara timpului, și aveam uneori impresia că totul ar mai fi încă posibil. Mă gândeam că nimic nu existase de fapt, că doar visasem ultimii zece ani. Totul fusese doar un coșmar puțin mai lung decât cele obișnuite. Alice de acum era Alice dintotdeauna. Îi regăseam blândețea, felul ei de a mă asculta cu ochii larg deschiși, atât de atentă... Era confidenta mea, amanta mea, soția mea neoficială și prietena mea. Era când plină de erotism, când mironosiță. Mă trezea și mă făcea să adorm. Era, în mod limpede, exact cea din prima zi, și rămăsesem uluit. Mă apropiam de urechea ei și îi șopteam: „Hai să facem dragoste ca și cum am exista!“

Alice nu înțelegea această frază, dar n-avea importanță. Ea exista, plină de acea grație pe care Schopenhauer ar fi numit-o *tragedia clipei*.

Într-o zi, pe când eram împreună, mi-a sunat telefonul.

— De ce nu răspunzi? m-a întrebat Alice.

— E Paul. O să-l sun eu mai târziu. Îți amintești de el?

— Da. Ce mai face?

I-am povestit atunci despre Paul. Despre cât de important fusese el în viața mea, mai ales în momentele de criză. Îl vedeam mai puțin de la o vreme. Totuși, nu puteam să spun că pierduserăm legătura. Paul era încă în viața mea, vorbeam cu el o dată pe lună, ne dădeam dovezi simple că încă mai existăm. Odată îmi lăsase un mesaj uimitor pe robot. N-am putut să nu râd. Alice m-a întrebat atunci ce se întâmplă. Și am redactat o notiță despre el.

*

Paul și Virginie (2001–): cuplu foarte unit, exact ca iluștrii lor predecesori. S-au cunoscut pe Internet, dar au preferat să născocească o poveste mai romantică, ceva legat de o alergie la somon. După toate mărturiile, viața lor de cuplu a fost liniștită, ca să nu spunem perfectă. Niciodată nu s-au răstit unul la altul. Nașterea lui Gaspard, bebeluș vesel și dolofan, care a avut onoarea unui naș minunat, a fost simbolul acestei fericiri fără cusur. Însă la un moment dat i-a ajuns din urmă, ca pe atâția alții, sentimentul că nu trăiesc o viață palpitantă, și așa au hotărât să se despartă. Toți cei din jurul lor au

fost foarte surprinşi: ei reprezentau cuplul armonios şi echilibrat la care visează oricine. Atunci s-a întâmplat ceva neaşteptat. În timpul procesului de divorţ, ei s-au arătat de acord în atât de multe privinţe referitoare la despărţirea lor, încât totul le-a părut dintr-odată ridicol. Şi au hotărât să se împace.

*

Alice a început să râdă la auzul acestei poveşti pe care o găsea „nebunească". Da, ăsta e cuvântul pe care l-a folosit. „E nebunesc." Şi mie mi se părea nebunesc. Eram de acord deci asupra nebuniei. Mesajul lui Paul fusese atât de vesel, după săptămâni lungi şi triste. Erau din nou împreună şi nu mă puteam abţine să nu văd în asta un semn. O regăsisem pe Alice şi îmi doream mult s-o luăm de la capăt. Dar nu prea îndrăzneam să aduc vorba de asta. Ştiam că ea este încă în convalescenţa doliului, în acel moment din viaţă în care singurul obiectiv imediat este să respiri. Povestea lui Paul şi Virginie ne-a amuzat minute bune şi am profitat de această euforie ca să-mi strecor nasul la subraţul ei. Gestul meu a gâdilat-o atât de tare, încât m-a respins.

— Te rog! Lasa-mă să te miros la subraţ.

— Dar a trecut atât de mult timp...

— Ştii cât îmi place asta... pentru mine e ca madlena lui Proust!

— Fritz, eşti maniac.

— Nu, te miros la subraţ şi revăd cele mai frumoase imagini cu tine...

M-am ridicat din pat şi am strigat:

— Trăiască subraţul tău! Trăiască subraţul tău!

(Chiar în acel moment, femeia de serviciu a trecut pe lângă uşa noastră oftând: „Ce perverşi mai sunt şi ăştia.“)

Eram atât de fericiţi.

Povestea noastră avea să înceapă din nou.

IV

Săptămânile au trecut şi am fost nevoiţi să definim astfel situaţia noastră: Alice şi cu mine eram amanţi. Această femeie, care ar fi trebuit să fie soţia mea, îmi devenise amantă. Aproape că jucam o comedie de bulevard, şi asta era atât de ciudat pentru un tip ca mine, care nu suportă decât străzile mici. De ce să nu plecăm noi doi împreună, de ce să nu ne regăsim, să nu ieşim în sfârşit la lumină? Asta voiam eu, însă curând aveam să-nţeleg că pentru Alice lucrurile stăteau altfel.

Trăiam cu dorinţa asta oarecum pe cont propriu; vreau să spun că povestea mea cu Iris murise încă dinainte de întoarcerea lui Alice. Iris se veştejise şi n-ar fi trebuit să poarte niciodată un nume de floare. O priveam deseori fără să ştie şi mi se făcea aproape milă văzându-i uscăciunea. În curând, avea să înceteze să mai scrie romane şi, ca orice scriitor care urmează să renunţe, Iris încercase, într-o ultimă zvâcnire, să-şi povestească viaţa. Dădusem peste episodul cu cravata. Era atât de uimitor să recitesc, sub formă de roman, tot ce trăisem. Un eu deformat de amintire, un eu deformat mai ales de anii petrecuţi împreună. Cum putea ea să transcrie prima ei impresie? Oare asta chiar era important? Nu ştiu.

Știu doar că descoperisem, şocat, o versiune atât de diferită de cea pe care mi-o aminteam eu. În general, putem avea trei tipuri de divergențe cu o persoană: asupra viziunii despre viitor, asupra viziunii despre prezent și asupra viziunii despre trecut. Un lucru e sigur: dacă trăim cel de-al treilea tip de divergențe, celelalte două decurg natural din acesta. Eu unul așa am înțeles că povestea noastră avea să se sfârșească, citind acel pasaj autobiografic din roman. Rămânea acum doar să proclamăm finalul. Adesea, nu cuvintele urmează hotărârile, ci invers. E nevoie de timp pentru a pune în practică lucruri evidente în teorie. Întoarcerea lui Alice mi-a permis să găsesc această forță, această putere de a rosti într-o seară, simplu, următoarea frază: „E timpul să ne despărțim."

Iris n-a spus nimic. Era felul ei de a accepta. Părea atât de detașată de toate, încât ar fi putut fi la fel de uşor de acord şi dacă i-aş fi propus să facem un copil. Cred mai ales că eram incapabil să știu ce simțea ea cu adevărat. În această logică, m-am trezit, a doua zi dimineață, cu Iris lângă mine în lacrimi.

— Te rog, Fritz, nu pleca. Am nevoie de tine.

— Dar s-a terminat. Știi asta la fel de bine ca mine.

— E din cauza lui Alice, nu-i așa?

— Nu.

— Poți să te vezi cu ea. Poți să faci ce vrei. Dar vreau să rămânem împreună.

Ce duh o vizitase oare peste noapte? Am descoperit-o brusc pe Iris într-o lumină pasională şi trebuie să spun că am fost de-a dreptul tulburat de acea revenire. În toți acei ani, încercasem imposibilul ca să salvez relația noastră, însă mă lovisem

de o inimă seacă, şi acum, brusc, o cuprindea disperarea la ideea de a trăi fără mine. Iris părea sinceră, iar trecutul nostru mi s-a recompus în minte cu atâta forţă şi limpezime, încât m-am trezit imediat pradă unei confuzii totale. Poate că era o prostie să ne despărţim. Poate că ea avea să facă eforturi, să redevină cea pe care am iubit-o sau măcar umbra acelei fiinţe.

— Ia-mă cu tine în weekend. Hai să plecăm de aici!... mi-a spus ea.

Şi am acceptat.

Ne-am dus la Deauville. Am condus fără să depăşesc viteza, căci voiam să controlez tot ce puteam, adică tot ce nu era de ordin sentimental. Odată ajunşi, am luat o cameră la primul hotel care ne-a ieşit în cale. Iris mi-a pregătit o baie în cadă (prima după aproape zece ani) şi m-a aşteptat în pat, lascivă şi ridicolă aidoma unei actriţe bătrâne care vrea să joace un rol de tânără. N-o mai doream câtuşi de puţin. M-am uitat prin cameră şi totul îmi părea decorul absurd al unei iubiri descărnate, o iubire de multă vreme descompusă. În timp ce făceam baie, Iris băuse deja tot ce găsise în minibar. Aşa că am preferat să ieşim, să luăm aer. Cerul era cenuşiu şi totuşi era lume pe plajă. Am înaintat: un bărbat şi o femeie care nu mai aveau nimic în comun.

În cele din urmă, ne-am urcat din nou în maşină şi am pornit către Étretat. Era mai puţină lume acolo. Iris îmi părea din ce în ce mai mult o necunoscută. Mă răscolea mai puţin ţărmul nebuniei ei, cât ţărmul mării. Am strâns-o în braţe pentru o clipă, era semnul unei compasiuni neîndoielnice. Nu mai simţeam nici urmă de dragoste. Cred că Iris ştia şi ea asta.

— Și dacă mă arunc? Și dacă mă arunc acum?

Mi-am imaginat corpul ei zdrobit la baza falezei.

— Nu fi proastă. Hai, ne întoarcem.

Avea aerul unei fetițe. Am trecut pe la hotel ca să ne luăm lucrurile şi ne-am întors la Paris fără să fi petrecut nici măcar o noapte la malul mării. Mica noastră escapadă de câteva ore marca sfârșitul poveștii, ca un turneu de adio grotesc. Iris era de acord cu mine. În dimineața aceea, ea se agățase de ideea că poate ne-ar fi ieșit ceva. Dar în fond știa foarte bine că de fapt ratase totul. Că de multă vreme deja intrase într-o spirală întunecată, ca o adevărată fire depresivă.

V

A doua zi dimineață, am sunat-o pe Alice. Voiam să luăm prânzul împreună, voiam să-i spun că sunt liber acum, că asta nu va avea nici o urmare asupra poveștii noastre, dar că mi-ar plăcea ca și ea să-mi dezvăluie intenţiile ei. Oare avea să facă asta? Trebuie să spun că n-am avut nevoie de ore întregi de explicații, ba dimpotrivă, a fost chiar simplu, cumplit de simplu. De îndată ce s-a așezat în fața mea, mi-a spus că nu-și va părăsi soțul.

Nu vreau să analizez prea mult alegerea ei. Și nu vreau să mă gândesc că trecutul nostru ar fi avut vreo influență asupra hotărârii ei. Mi se pare că era doar o problemă de educație. Nu te desparți niciodată când ai un copil de zece ani. Alice fusese întotdeauna rigidă, iar eu înțelegeam acum că nu voia să se abată de la acest principiu. În schimb, mă înșelam

închipuindu-mi că ăsta era motivul principal. Cu câteva zile înainte, discutase îndelung cu soțul ei. Îi mărturisise totul, iar el nu făcuse decât să se apropie de ea și s-o strângă în brațe.

— Da, știu, spusese el. Știu.

Alice îl privise și înțelesese cât de mult trebuie să fi suferit. Pentru tăcerea asta, care era o dovadă de iubire, ea avea să rămână cu el. Prin această tăcere, povestea lor avea să meargă mai departe.

Întâlnirile noastre aveau aşadar să se termine. Ne-am văzut ca să luăm prânzul împreună. Dar nici eu, nici ea nu puteam mânca. Era mult mai simplu să bem, ceea ce am și făcut, și încă fără măsură. Ultima noastră întâlnire avea să se clatine. Ieșind din restaurant, am vrut să merg la cimitir, la mormântul lui Lise. Să mai arunc o ultimă privire la toată acea perioadă. Acolo aveam să ne despărțim. Când am ajuns la cimitir, Alice a vrut să mai bea ceva, ca să prindă curaj. Era acolo un bar care se numea, cu mult prost gust, Terminus. Pesemne că patronului îi plăcea umorul negru. Ne-am așezat în mijlocul acelei adunături de nefericiți. Era un decor de-a dreptul sinistru, iar noi stăteam acolo, pe cale să spargem liniștea. Nu știu care din noi doi a izbucnit primul într-un râs nebun, dar situația era hazlie la culme.

Am ieșit amândoi râzând în hohote. Paznicul cimitirului ne-a rugat să fim puțin mai discreți. Mergând pe alee, am zis dintr-odată:

— Nu vrei să ne cumpărăm un loc de veci?

— Adică un mormânt?

— Da. Văd că nu reuşim niciodată să fim împreună în timpul vieţii. Atunci cel puţin ne-am putea petrece veşnicia unul lângă altul.

— De ce nu!

— Şi ar fi şi economic.

— De ce spui asta?

— N-ai băgat de seamă? La hoteluri costă mereu mai mult camerele single. Dacă luăm una pentru doi, o să facem economie.

— Ai dreptate. Şi apoi, veşnicia durează mult. Am face o economie pe cinste. Eşti tare, Fritz! În sănătatea ta!

Luaserăm cu noi o sticlă mare de şampanie ca s-o bem cu Lise. Asta am şi făcut. Am pus un pahar pe mormânt şi, în loc să udăm florile, am vărsat puţină şampanie. Alice râdea, şi Alice plângea. Eu râdeam, şi eu plângeam. Timpul prezent avea să se sfârşească, iar noi ne luptam acum ca să ne păstrăm buna dispoziţie artificială. Pe urmă, brusc, totul mi s-a înfăţişat ca o imensă absurditate. Dacă există un loc unde poţi să-ţi spui doar: „viaţa e prea scurtă“, acela e cimitirul. Era ridicol, şi atunci am luat-o de braţ pe Alice, strângând-o tare.

— Trebuie să rămânem împreună. Noi suntem The Beatles.

— Păi tocmai, ei s-au despărţit.

— Da, însă toţi fanii lor au fost trişti. Trebuie să rămânem împreună pentru fanii noştri. Noi suntem Alice şi Fritz, vreau să spun, şi asta nu-i puţin lucru totuşi. Dinţii noştri au o poveste împreună. Avem râsete pe deasupra capetelor noastre.

— Da, dar nu se poate.

— Şi dacă te implor? Şi dacă mă arunc la pământ, implorându-te să rămâi lângă mine?

— Încetează, Fritz. Ai băut prea mult. Şi eu am băut prea mult.

Aşa era, băuserăm prea mult, dar trebuia să fugim de luciditate. Să ne avântăm în haosul nedesluşit.

Alcoolul îşi făcea efectul. Alice mergea în patru labe pe aleile cimitirului, iar eu nici măcar nu mă puteam ţine după ea. Am dat cu nasul de mormântul pictorului Bernard Réquichot şi era atât de ciudat să-i văd numele în acel moment. Mă gândisem adesea la viaţa lui, la sinuciderea lui, la scrierile lui, iar el era încă acolo, văzându-mă prin ce trec. Ca şi cum posteritatea ratată îşi ţintea privirea asupra mea. Alice m-a strigat şi am încercat s-o ajung din urmă. Îi vedeam dintr-un unghi drăguţ fesele, şi m-am gândit că n-o să-i mai ating niciodată fundul. Urmând-o, vedeam în faţa ochilor numeroase imagini din povestea noastră erotică. Ca un muribund care vede depănându-i-se clipele vieţii. Ea îmi umbla prin minte în toate ipostazele, sfântă şi excitată, şi aveam să mor după clipele de dragoste cu ea.

Încotro se ducea? Eram ca nişte fiare primitive. Unul în spatele celuilalt, în patru labe, printre sicrie. Departe, erau oameni adunaţi. N-am băgat de seamă că Alice s-a oprit şi am dat peste ea. Ne-am ridicat, rezemându-ne unul de celălalt ca să nu cădem, două cârje umane. Ne-am hotărât să mergem înspre grupul pe care-l zăream, uitând unde ne aflam. Soarele ne bătea în cap şi asta nu ne ajuta deloc la cât de beţi eram. Era un soare care mă făcea să mă gândesc la soarele din ziua căsătoriei noastre. Am oprit-o pe Alice.

— Ce vrei? m-a întrebat.

— Vreau să-ți spun da.

Alice m-a îmbrățișat. Trebuia să înaintăm, să mergem către destinația pe care reușeam s-o vedem, către pâlcul de oameni. Eram acum printre persoane înlăcrimate. Toată lumea a întors capul spre noi, vedeam femei plângând, Alice le vedea și ea, dar cred că eram confuzi, atât de confuzi, din ce în ce mai confuzi, iar negrul putea foarte bine să fie de fapt alb, și atunci Alice a strigat:

— Trăiască mirii!

Am strigat și eu:

— Trăiască mirii!

Un bărbat s-a apropiat de noi și a început să ne împingă zdravăn. Părea foarte puternic, aproape un uriaș, căci ne-a luat pe fiecare de câte-o mână.

— Ce se-ntâmplă? l-am întrebat noi.

Abia a apucat să spună că aceea era o înmormântare și că ar trebui să ne fie rușine. Alice a strigat:

— Trăiască morții!

Am vrut să fac și eu la fel, dar, în clipa în care am deschis gura, am simțit o lovitură în obraz. Am căzut pe spate.

Amețit cu totul, am simțit totuși că eram dus pe brațe de cineva. Mi-am revenit abia pe bancheta unei dube de poliție. Alice era în fața mea. Eram doi delincvenți pierduți într-o după-amiază, în plin chiul de la școală. La secție, am fost vârâți într-o celulă pentru dezalcoolizare. Venindu-mi în simțiri, am reușit să îngaim următoarele:

— Nu-i deloc bine ce-am făcut.

— A nu, nu-i deloc bine! a răspuns și ea, abia înăbușindu-și râsul.

— Te rog, Alice, nu mă face să râd. Mi-e foarte rău.

Atunci ea s-a apropiat de chipul meu ca să constate pagubele. Aveam sânge la gură și mă simțeam teribil de umflat.

— Ai un dinte spart, a spus Alice.

— Care? am întrebat imediat.

— Al nostru, Fritz. Al treilea de sus. Da, ăsta e dintele care ți s-a spart.

Am rămas încremeniți. Totul nu era încă decât o problemă de dinți.

Ne-au dat drumul să plecăm la sfârșitul zilei. Tocmai se lăsase noaptea, și mi s-a făcut rău. Alice a plecat departe de mine, undeva unde nu-i mai văd spinarea. Eu m-am întors acasă și am înghițit două somnifere. A doua zi, n-am putut sub nici o formă să lucrez. Am ieșit pe la prânz. Abia când am ajuns afară am izbucnit în plâns. N-a durat prea mult. Numai câteva minute, dar mi-a făcut bine. Am intrat într-un magazin de jucării, apoi m-am dus într-o librărie și în cele din urmă am ajuns într-un magazin de DVD-uri. Am văzut unul cu filmul lui Ettore Scola *Ne-am iubit atât de mult* și m-am gândit: „Ne-am despărțit atât de mult." Am zăbovit ceva vreme în fața acelui film, i-am privit titlul, i-am privit afișul și am vrut să mă refugiez acolo, înăuntru, într-un film italian din anii '70.

EPILOG

A scrie despre Schopenhauer nu este cel mai bun mijloc de a-ți ridica moralul. Cred că toată viața am avut ambiția acestei cărți pe care n-o voi scrie niciodată. Acum pot să spun asta. E ca atunci când îți faci bagajele, dar nu mai pleci. Aș fi vrut să scriu cinci volume sau, de ce nu, zece volume, sau treizeci și două de volume despre Schopenhauer, de ce să nu-i inventez viața la nesfârșit, ca pe toate acele vieți pe care le-am parcurs, pe care le-am rezumat; ca pe propria-mi viață, care trece, simt că trece, simt asta la nivelul genunchilor care ruginesc în tăcere, fără să spună nimic, și am impresia că văd bătrânețea foarte aproape de mine, ca pe un prieten din copilărie cu care mă-ntâlnesc din întâmplare. Oare facem cu toții la un moment dat un soi de bilanț? Și dacă da, ce-ar trebui să spun despre viața mea acum, când am patruzeci de ani, când am învățat singurul lucru care are valoare: pierderea fericirii?

Lucrez la Larousse. După multe ezitări, dintr-un soi de nevoie absolută de a-mi bea cafeaua cu cineva (fie și cu un subaltern mut), m-am întors la editură. Sunt unul dintre cei mai vechi angajați, am petrecut

deja douăzeci de ani aici, și lumea m-a poreclit „amintirea“. Ceea ce e paradoxal pentru cineva care vrea cu orice preț să uite ce a trăit. Este o ocupație care-mi procură prea puține prilejuri de a mă întâlni cu femei. Uneori, vin stagiare noi, dar mă simt atât de bătrân, încât nici măcar nu mai încerc să le cuceresc. Am avut totuși câteva aventuri, dintre care una a durat doi ani, cu mama unuia dintre prietenii fiului meu. A avea un copil se poate dovedi foarte rentabil pentru propria viață afectivă. La școală, ședințele cu părinții sunt un adevărat cuib al adulterelor.

Sunt atât de emoționat să văd cum a crescut Roman. E un băiat sensibil, drăguț, tot timpul deschis față de ceilalți. Regret un singur lucru: nu are nici o înclinație artistică. Mai rău, detestă să citească. Cu prenumele pe care îl poartă și cu profesia mamei lui, asta poate părea aproape o sinucidere a originilor. Cred că, asemenea multor tineri, Roman nu știe de fapt ce va face mai târziu. Deocamdată, îi e mintea la fete. Îmi vorbește despre unele dintre ele și îl văd cum roșește. Port discuții ca între bărbați cu bebelușul meu.

Amorul, mă gândesc adesea la el. Am fost atât de neîndemânatic cu femeile, atât de ridicol în poveștile mele de dragoste. Am trăit strâmtorat și înțeleg acum că totul are legătură cu acea îngustime afectivă a părinților mei. Am trăit viața unui bărbat timorat la ideea imensității lumii. Nu am reușit să călătoresc mult și m-am uitat întotdeauna cu spaimă la cărțile poștale ale părinților mei. Dacă m-am dus de câteva ori în Elveția ca să caut ceva, niciodată n-am

știut bine ce anume căutam, cu siguranță o oază de calm și un refugiu. Dar atenție, nu trebuie să credeți că viața mea la patruzeci de ani nu e palpitantă. Am prieteni, am un fiu minunat, o slujbă care mă stimulează pe plan intelectual, o poveste de dragoste care tocmai s-a sfârșit, dar care a fost presărată cu câteva momente emoționante, ca să nu spun frumoase digresiuni erotice, am pasiuni și oameni pe care îi admir, de la Franz Schubert la John Coltrane, de la Willem de Kooning la Witold Gombrowicz, și opere pe care le ador, de la *King Kong* de Frank Zappa la *Angoasa supliciului lichid* de Salvador Dalí, și lucruri pe care le îndrăgesc, precum rizoto cu ciuperci, un rizoto cu ciuperci e ceva ce te face să te simți bine, și pot, de asemenea, să mărturisesc o pasiune pentru supă și, în general, pentru tot ce nu se mestecă, sunt aproape complet, pentru că îmi place și sportul, îmi place să ascult meciurile de fotbal la radio și îmi place să alerg, alerg și apoi mă așez ca să privesc femeile trecând, câteodată năsoc-cesc poveștI despre ele, mi se întâmplă să plâng și să râd, îndrăgesc câte-un film prost și mă gândesc adesea la bunicul, pe care l-am iubit atât de mult, și mă mai gândesc la Iris, care a fost totuși importantă, la Émilie de asemenea, la Céline, desigur, la Charlotte, și apoi la alte prenume din alte penumbre, dar Alice este cea care răsare mereu, tot timpul Alice este aici, nemișcată, cu râsete auzindu-se încă pe deasupra capetelor noastre, ca și cum prima iubire ar fi o condamnare pe viață.

La câteva luni după ultima noastră despărțire, ea îmi trimisese un mesaj de ziua mea, la care-i răspunsesem imediat, propunându-i să ne vedem. Dar

n-a dat curs propunerii mele. Fusese doar un mod de a-mi spune că e acolo, că se gândește la mine, însă că nu trebuie să ne întâlnim. Mi-a fost necaz pe ea, mult necaz. Pentru că, în momentul în care primisem mesajul, tocmai începeam să mă simt mai bine. Atunci, mi-am schimbat numărul de telefon și m-am refugiat din nou în anonimat. N-am mai știut nimic de ea. N-am știut că mai avusese de suferit și după moartea surorii ei, fiindcă tatăl îi murise într-un accident de mașină la scurt timp după aceea. Și că această a doua dramă o aruncase pe mama ei într-o depresie profundă. Încetul cu încetul, Éléonore se închisese în tăcere. Alice a fost tare, foarte tare ca să îndure explozia familiei ei, și să vedeți cum s-a comportat: s-a concentrat numai și numai asupra fiicei ei. Nimic nu mai exista în afara nevoii de a-și ocroti copilul. Viața sa de femeie nu mai conta. Oricum, de când mama ei se cufundase în muțenie, Alice era incapabilă să facă și să simtă dragoste. Soțul ei plecase, era mai bine așa. Am aflat că s-a recăsătorit acum câtva timp cu o cântăreață destul de cunoscută. În fine, asta după cât mi s-a spus, pentru că eu unul nu o cunoșteam. Nu figurează încă în *Larousse*. Așa au trecut anii în continuare, înainte ca noi doi să ne regăsim, încă o dată. Căci da, Alice și cu mine ne-am reîntâlnit, și pentru asta numai hazardul a fost răspunzător.

Copiii noștri erau de-o seamă și, ca mulți tineri de vârsta lor, împărtășeau unele pasiuni. Caroline și Roman erau în plină perioadă hippie, când fumezi primele jointuri, când îți boicotezi frizerul și ceasul deșteptător. Era perioada muzicii psihedelice și a idolilor. Îl admiri pe Che Guevara, o admiri pe Janis

Joplin şi îl admiri pe Jim Morrison. Solistul de la The Doors, înmormântat în cimitirul Père-Lachaise, este în continuare venerat de cohorte de fani, din ce în ce mai mult, ca un mit nemuritor. Ar fi fost un moş acum şi încercam să mi-l imaginez. Ca şi John Lennon sau Elvis Presley; mă gândesc deseori la viaţa posibilă a celor care au murit, la operele pe care nu le vom cunoaşte niciodată. Cum ar fi arătat Jim Morrison astăzi, la şaptezeci de ani? Îmi imaginez că ar avea telefon mobil şi că şi-ar citi e-mailurile.

Mi-era încă dor de Alice, dar într-un mod din ce în ce mai potolit, ca atunci când suferim de o uşoară formă de nebunie. Ea curgea prin venele trecutului meu. Nu exista zi să nu mă bântuie vreuna dintre amintirile noastre. Alice aici, Alice dincolo, o ceartă în germană în ziua în care am venit să o caut şi aveam agăţată la gât o pancartă, totul îmi părea acum minunat, prin filtrul liniştitor al anilor; până şi la drama noastră puteam să mă gândesc acum fără să mă treacă toate apele. Alice era frumuseţea mea şi avea să fie mereu, frumoasa micului stăpân ce sunt eu, înghesuit în regatul meu, ridicol în trecut şi până-n ziua de azi, această zi în care am s-o revăd; încerc acum un sentiment de tandreţe nesfârşită pentru copilandrii care am fost.

Ce ciudat era să o revăd într-un cimitir. Aproape zece ani după ce o pierdusem tot într-un cimitir. Ca şi cum timpul petrecut unul fără celălalt n-ar fi existat niciodată. Mă îndepărtasem puţin de ceata de tineri, iar ea a ieşit din acea mulţime. Inima a început să-mi bată tare, şi cred că şi ei, pentru că a venit înspre mine cu un surâs întrerupt de mici

tresăriri nervoase. Și iată-ne acum unul în fața celui-lalt. Nemișcați.

— Ce nebunie să ne vedem aici!

— Da, e o nebunie, a răspuns ea, cu vocea ei care-mi lipsise atât de mult.

— Ce faci aici?

— O însoțesc pe fata mea. S-au întâlnit pentru că se-mplinesc cincizeci de ani de la moartea lui Jim Morrison.

— Știu. Eu îl însoțesc pe fiul meu. Dar e prea multă lume, așa că am preferat să stau deoparte.

— Da, asta am făcut și eu.

După un timp am întrebat-o:

— O duci bine?

— Da. Și tu?

— Da, merge.

— ...

— ...

— Mă bucur să te văd.

— Și eu mă bucur.

Nici măcar nu ne-am îmbrățișat. Dar, brusc, ne-am sărutat, petrecându-ne brațul pe după umeri.

Așadar veniserăm acolo pentru a-i însoți pe copiii noștri când îi aduceau un omagiu lui Jim Morrison. Agonizând în cadă, oare și-o fi închipuit el că va ajunge un mit? Că o jumătate de secol mai târziu avea să fie în continuare adulat de copiii copiilor copiilor celor care îl cunoscuseră? Și mai ales: și-o fi imaginat el oare că Alice și Fritz, eroi din alte vremuri, se vor regăsi grație lui în mulțimea de admiratori? Poate că nu trăise și nu murise decât pentru asta, la urma urmei.

*

Jim Morrison (1943–1971): cântăreț mitic din trupa The Doors, legendar pentru jocul lui de scenă uneori obscen. A fost de asemenea poet. A murit la Paris, cu siguranță din pricina unei supradoze, deși există multe teorii contradictorii. Fără voia lui, a prilejuit reîntâlnirea dintre Alice și Fritz.

*

M-am gândit la toate biografiile pe care le-am putea scrie integrând în ele viața anonimilor, precizând ce anume au reușit să schimbe starurile, fără să vrea, în jurul lor. Jim Morrison ne adusese din nou împreună. Ar fi trebuit ca toți artiștii să moară la Paris. Se auzea în depărtare muzica sfâșietoare din *The End*. Caroline s-a întors prima, părea foarte emoționată, aproape sfârșită, ca și cum ar fi văzut pe viu un concert The Doors. Mi se părea atât de ciudat să o descopăr pe fiica marii iubiri a vieții mele. Era atât de mult din Alice în ea, încât nu puteam decât s-o iubesc. Cu toate că încercam și un ușor sentiment de rușine pentru această atracție. S-a întors și Roman, în aceeași stare ca și Caroline. Și astfel am fost împreună toți patru. Alice i-a explicat fetei cine sunt, iar ea m-a privit de parcă s-ar fi întâlnit cu un mit din viața mamei ei. Eram un fel de Jim Morrison, dacă scoteam din ecuație rockul, drogul și poezia. Și eu îi vorbisem lui Roman despre Alice, iar el o privea cu o anumită emoție. Dar era o emoție mult mai ștearsă decât cea pe care mi-o stârnise întâlnirea cu Caroline.

Am mers încet pe alei. Aveam parte cu adevărat de o zi frumoasă. Morţii ne înconjurau, dar era una dintre cele mai vii zile din viaţa mea. Mă simţeam uşor, fericit şi mă uitam la fiul meu, care mergea în faţa mea cu Caroline. Era ridicol, era discret, şi totuşi se vedea: cei doi se plăceau. Alice şi cu mine ne-am privit fără să spunem nimic, însă în acea tăcere ne întrebam, cu siguranţă, acelaşi lucru: dacă ei aveau să reuşească ceea ce noi rataserăm. Şi dacă, în viitor, copiii noştri aveau să meargă cot la cot, cu râsete pe deasupra capetelor lor, să meargă aşa multă vreme fără să se despartă.

La un moment dat, am vrut să fac o poză cu telefonul mobil. Alice a rămas alături de mine. Caroline şi Roman s-au întors cu faţa spre noi, protestând totuşi puţin la ideea cu fotografia. Dar faptul că săreau amândoi cu gura pe mine îi unea şi mai mult. Îmi intrau acum în cadru, potriveam zoomul pe chipul lor, încet, şi îi auzeam cum îşi pierd răbdarea, însă eu voiam să mă bucur de acea clipă în tihnă ca să le statornicesc întâlnirea; mai era şi altceva în joc în fotografia aceea, ceva ce nu ţinea de ei; însă Alice şi cu mine ştiam ce anume: părea o întâmplare sublimă, ocrotită de o lumină blândă, neobişnuită pentru acea perioadă, o lumină în afara regulilor. Îi aveam pe amândoi în cadru şi le-am putut vedea chipul, erau copiii noştri. În clipa aceea m-a străfulgerat o ciudată revelaţie: amândoi aveau ceea ce se cheamă „dinţii fericirii“, strungăreaţă.

Sfârşit

Apariții în colecția

CARTEA DE PE NOPTIERĂ

1 Yasushi Inoue, ***Pușca de vânătoare***
2 Yasunari Kawabata, ***Vuietul muntelui***
3 Yukio Mishima, ***După banchet***
4 Yasunari Kawabata, ***Frumusețe și întristare***
5 Yasunari Kawabata, ***O mie de cocori***
6 Yukio Mishima, ***Templul de aur***
7 Paulo Coelho, ***Veronika se hotărăște să moară***
8 Patrick Süskind, ***Parfumul***
9 Marguerite Yourcenar, ***Povestiri orientale***
10 Giovanni Arpino, ***Parfum de femeie***
11 Aleksandr Soljenițîn, ***O zi din viața lui Ivan Denisovici***
12 Mario Vargas Llosa, ***Mătușa Julia și condeierul***
13 Marguerite Yourcenar, ***Alexis sau Tratat despre lupta zadarnică***
14 Andreï Makine, ***Pe vremea fluviului Amur***
15 Nina Berberova, ***Cartea fericirii***
16 Pär Lagerkvist, ***Baraba***
17 Patrick Süskind, ***Porumbelul***
18 Nina Berberova, ***Învierea lui Mozart***
19 Pascal Quignard, ***Toate diminețile lumii***
20 Marguerite Yourcenar, ***Memoriile lui Hadrian***
21 Leif Panduro, ***Ferestrele***
22 Mihail Bulgakov, ***Maestrul și Margareta***

23 Paulo Coelho, ***Al cincilea munte***
24 Andreï Makine, ***Muzica unei vieți***
25 Lev Tolstoi, ***Moartea lui Ivan Ilici***
26 Florin Manolescu, ***Misterul camerei închise***
27 Paulo Coelho, ***Alchimistul***
28 Paulo Coelho, ***Diavolul și domnișoara Prym***
29 Carlos Fuentes, ***Instinctul lui Inez***
30 Marguerite Duras, ***Amantul***
31 James Joyce, ***Oameni din Dublin***
32 Alessandro Baricco, ***Novecento***
33 Péter Esterházy, ***O femeie***
34 Pascal Quignard, ***Terasă la Roma***
35 Paulo Coelho, ***La râul Piedra am șezut și-am plâns***
36 Nina Berberova, ***Acompaniatoarea***
37 Hubert Lampo, ***Madona din Nedermunster***
38 Pär Lagerkvist, ***Piticul***
39 Nina Berberova, ***Trestia revoltată***
40 Richard Bach, ***Pescărușul Jonathan Livingston***
41 Friedrich Dürrenmatt, ***Pana de automobil***
42 Heinrich Böll, ***Onoarea pierdută a Katharinei Blum***
43 Paulo Coelho, ***Manualul războinicului luminii***
44 Marguerite Yourcenar, ***Obolul visului***
45 Friedrich Dürrenmatt, ***Făgăduiala***
46 Adolfo Bioy Casares, ***Invenția lui Morel***
47 Mario Vargas Llosa, ***Cine l-a ucis pe Palomino Molero?***
48 Daniel Keyes, ***Flori pentru Algernon***
49 Adolfo Bioy Casares, ***O păpușă rusească***
50 Carlos Fuentes, ***Diana***
51 Alain de Botton, ***Eseuri de îndrăgostit***
52 Patrick Modiano, ***Micuța Bijou***
53 Tennessee Williams, ***Primăvara la Roma a doamnei Stone***

54 Mario Vargas Llosa, ***Elogiu mamei vitrege***
55 Carlo Frabetti, ***Cartea iad***
56 William Maxwell, ***La revedere, pe mâine***
57 Apostolos Doxiadis, ***Unchiul Petros și Conjectura lui Goldbach***
58 Carson McCullers, ***Răsfrângeri într-un ochi de aur***
59 Martin Walser, ***Cal în fugă***
60 Martin Page, ***M-am hotărât să devin prost***
61 William Golding, ***Zeul scorpion***
62 Torgny Lindgren, ***Legende***
63 Marguerite Yourcenar, ***Lovitura de grație***
64 Robert Musil, ***Rătăcirile elevului Törless***
65 Siegfried Lenz, ***Moștenirea lui Arne***
66 Ludmila Ulițkaia, ***Soniecika***
67 Imre Kertész, ***Drapelul englez***
68 Karel Čapek, ***Cartea apocrifelor***
69 Glendon Swarthout, ***Binecuvântați animalele și copiii***
70 Mihail Sebastian, ***Femei***
71 Georges Bernanos, ***O crimă***
72 Franz Werfel, ***Agapa absolvenților***
73 Vladimir Nabokov, ***Mașenka***
74 Natsume Sōseki, ***Călătoria***
75 Mircea Cărtărescu, ***De ce iubim femeile***
76 Michel de Ghelderode, ***Povestiri crepusculare***
77 Bernardo Atxaga, ***Memoriile văcuței MU***
78 Ludmila Ulițkaia, ***Înmormântare veselă***
79 David Foenkinos, ***Potențialul erotic al soției mele***
80 Paul Guimard, ***Strada Le Havre***
81 Helmut Krausser, ***Canișul divei***
82 Roger Caillois, ***Pilat din Pont***
83 André Pieyres de Mandiargues, ***Muzeul negru***
84 Mihail Sebastian, ***Fragmente dintr-un carnet găsit***

85 Paul Guimard, ***Bunurile vieții***
86 Adolfo Bioy Casares, ***Dormind la soare***
87 Ermanno Cavazzoni, ***Calendarul imbecililor***
88 Ludmila Ulițkaia, ***Minciunile femeilor***
89 Martin Page, ***Libelula***
90 Alan Lightman, ***Visele lui Einstein***
91 Vladimir Nabokov, ***Vrăjitorul***
92 Nina Berberova, ***Doamnele din Sankt-Petersburg***
93 Alfredo Bryce Echenique, ***Ghidul trist al Parisului***
94 Radu Albala, ***Femeia de la miezul nopții***
95 Rafael Sánchez Ferlosio, ***Peripețiile lui Alfanhuí***
96 Catherine Locandro, ***Clara Noaptea***
97 Paul Bowles, ***Sus, deasupra lumii***
98 Carlos Fuentes, ***Constancia***
99 Ulrich Plenzdorf, ***Noile suferințe ale tânărului W.***
100 Yasunari Kawabata, ***Frumoasele adormite***
101 Camillo Boito, ***Senso***
102 Juan José Saer, ***Martorul***
103 Sergio Bambaren, ***Delfinul***
104 David Garnett, ***Femeia-vulpe***
105 Evgheni Zamiatin, ***Năvala apelor***
106 César Aira, ***Varamo***
107 Parlange, Vincent Lestréhan, ***Macii bătrâneții. Sade la ospiciu***
108 Alain de Botton, ***Despre farmecul lucrurilor plictisitoare***
109 Sergio Bambaren, ***Steaua. O poveste de Crăciun***
110 Rainer Maria Rilke, ***Povestiri despre bunul Dumnezeu***
111 Hjalmar Söderberg, ***Doctor Glas***
112 Dinis Machado, ***Ce spune Molero***
113 Pierre Boulle, ***Arheologul și misterul lui Nefertiti***
114 Serghei Dovlatov, ***Rezervația Pușkin***
115 Evan H. Rhodes, ***Prințul din Central Park***

116 G.K. Chesterton, ***Omul care era Joi***
117 Herman Melville, ***Bartleby***
118 Adolfo Bioy Casares, ***Dintr-o lume în alta***
119 Iasushi Inoue, ***Maestrul de ceai***
120 Laurent Seksik, ***Consultația***
121 Peter Ackroyd, ***Ultimul testament al lui Oscar Wilde***
122 Yasunari Kawabata, ***Țara zăpezilor***
123 Pierre Charras, ***Noapte bună, blândul meu prinț***
124 Laurent Graff, ***Strigătul***
125 Romain Gary, ***Clar de femeie***
126 Herman Melville, ***Benito Cereno***
127 Martin Page, ***O perfectă zi perfectă***
128 Ryūnosuke Akutagawa, ***Rashōmon***
129 Charles Dickens, ***Viața Domnului nostru scrisă special pentru copiii lui***
130 Mori Ōgai, ***Gâsca sălbatică***
131 Rui Zink, ***Cititorul din peșteră***
132 Nicolae Strâmbeanu, ***Turnul de Apă***
133 Hjalmar Söderberg, ***Jocul serios***
134 David Foenkinos, ***În caz de fericire***
135 Mateiu I. Caragiale, ***Sub pecetea tainei***
136 Radu Paraschivescu, ***Cu inima smulsă din piept***
137 Alexandre Jardin, ***Fanfan***
138 Agneta Pleijel, ***Chirurgul reginei***
139 Sébastien Doubinsky, ***Cartea mută***
140 Piotr Bednarski, ***Zăpezile albastre***
141 Laurent Graff, ***O singură fotografie***
142 Heimito von Doderer, ***Ultima aventură***
143 Bernlef, ***Năluciri***
144 Guillermo Martínez, ***Despre Roderer***
145 Yasushi Inoue, ***Dragostea, și moartea, și valurile***
146 Șerban Foarță, ***Roșul ușor e rozul iluzor***
147 Michel Tournier, ***Vineri sau viața sălbatică***

148 Marco Santagata, ***Copistul***
149 Yukio Mishima, ***Soare și oțel***
150 Barbey d'Aurevilly, ***Cea mai frumoasă iubire a lui Don Juan***
151 August Strindberg, ***Insula Preafericiților***
152 Ludmila Ulițkaia, ***Cei dintâi și cei de pe urmă***
153 Arthur Koestler, ***Întuneric la amiază***
154 Erri de Luca, ***În numele mamei***
155 Carsten Wunn, ***Bozo și cu mine***
156 Laurent Graff, ***Călătorie, călătorii***
157 Oscar Wilde, ***Crima lordului Arthur Savile***
158 Simon Van Booy, ***Viețile secrete ale îndrăgostiților***
159 Milena Agus, ***Mal di pietre***
160 Serghei Dovlatov, ***Compromisul***
161 Jason Brink, ***Dac-aș fi o muscă***
162 Lev Tolstoi, ***Cuponul fals***
163 Mori Ōgai, ***Dansatoarea***
164 Elena Bociorișvili, ***Povestea unei fete și a unui pian cu coadă***
165 Martin Page, ***O poveste de dragoste, poate***
166 Henry James, ***Desenul din covor***
167 Paul Bailey, ***Unchiul Rudolf***
168 Colette, ***Curtezana***
169 Alexandre Jardin, ***Fiecare femeie este un roman***
170 Lev Tolstoi, ***Moartea lui Ivan Ilici*** (traducere nouă)
171 Juan José Millás, ***Două femei la Praga***
172 Yasunari Kawabata, ***Sunetul muntelui*** (traducere nouă)
173 Rui Zink, ***Așteptarea***
174 Amos Oz, ***Deodată în adâncul pădurii***
175 Yasunari Kawabata, ***O mie de cocori*** (traducere nouă)
176 Jenny Erpenbeck, ***Pădurea Klarei***
176 Ádám Bodor, ***Zona Sinistra***
178 Michael Leiris, ***Aurora***
179 Emil Andreev, ***Râul de sticlă***